

1000 Ruimte geven, grenzen stellen

1001 Keuzes voor een optimistische toekomst.

1002

1003 Verkiezingsprogramma VVD 2023

1004 Versie 30 augustus 2023

1005 Inhoudsopgave

1006

1007 Ons verhaal

1008

1009 Grip op een veranderende wereld

1010 De VVD wil grip op migratie

1011 De VVD wil Nederland veilig houden in een gevaarlijke wereld

1012

1013 Een vuist tegen onvrijheid

1014 De VVD wil een veilig Nederland voor iedereen

1015

1016 Nederlands talent

1017 De VVD wil het beste onderwijs

1018

1019 Brood op de plank

1020 De VVD wil de slimste en schoonste economie ter wereld

1021 De VVD wil werken aan een beter Nederland

1022

1023 Fijn wonen en vlot doorrijden

1024 De VVD wil doorrijden, schoon vliegen en geweldig ov

1025 De VVD wil een fijn en betaalbaar dak boven je hoofd

1026

1027 Een schone toekomst

1028 De VVD wil een schone toekomst

1029 De VVD wil Nederland van het slot

1030

1031 Zorg met gezond verstand

1032 De VVD wil een gezond, fit en weerbaar Nederland

1033

1034 De menselijke maat terug

1035 De VVD wil een overheid met een menselijk gezicht

1036 De VVD wil geen schulden doorschuiven

1037

1038 Nawoord

1039

1040 Ons verhaal.

1041

1042 1 Vrij, veilig, welvarend

1043 Wij Nederlanders zijn ambitieus, creatief en ondernemend.

1044 We stellen hoge eisen aan onszelf en aan elkaar.

1045 Al generaties lang.

1046 Daardoor is de kwaliteit van leven in onze liberale democratie ongekend hoog.

1047 We behoren tot de meest vrije, veilige en welvarende mensen die ooit hebben geleefd.

1048 Dat is iets om te beseffen en ook te koesteren als we aan de slag gaan met de problemen waar we voor staan.

1049

1050 1.1 Landsbelang

1051 Het was de afgelopen jaren geen makkelijke tijd.

- 1052 In 2010 bevond ons land zich in een zware economische crisis.
1053 Onze opdracht was de economie weer op gang brengen en de overheidsfinanciën weer gezond maken.
1054 Dat is gelukt – en hoe.
1055 In de jaren daarna bleven de omstandigheden turbulent.
1056 In een steeds stekeliger politiek landschap moest crisis na crisis het hoofd worden geboden.
1057 Van een virusuitbraak tot een oorlog in Europa.
1058 Wij hebben steeds het landsbelang vooropgesteld en geprobeerd ons land zoveel mogelijk tegen alle schokken te beschermen.
1059 Dat is zo goed en zo kwaad als het ging, gelukt.
1060 Nederland is sterk uit deze periode gekomen.
1061 Daar zijn wij trots op.
1062

1063 1.2 Keuzes

- 1064 Dat wil niet zeggen dat het met iedereen goed gaat.
1065 Het is duidelijk dat er opgaven zijn die met urgentie moeten worden aangepakt.
1066 We hebben daarbij te maken met een unieke optelsom van schaarsten.
1067 Er is schaarste aan menskracht, aan huizen, grond, grondstoffen, energie, geld én aan ecologische ruimte, in de zin van ruimte voor verdere uitstoot van CO₂ en stikstof.
1068 Niet alles wat we zouden willen, kan tegelijk.
1069 Dat besef is de komende jaren erg belangrijk.
1070 We zullen grenzen moeten stellen en strategisch moeten kiezen waar we onze schaarse middelen op inzetten.
1071 Wij zijn ervan overtuigd dat we moeten kiezen voor die zaken waarmee we het optimisme en het zelfvertrouwen in ons land kunnen terugbrengen.
1072 Dát is de fundamentele opdracht.
1073 Alle Nederlanders, van de schoonmaker tot de directeur, in elke stad, regio en provincie, moeten zich met reden optimistisch kunnen voelen over het perspectief dat het leven steeds beter wordt.
1074 Voor henzelf en voor hun kinderen.
1075

1076 2 Optimisme terug

- 1077 Bij ons is er geen twijfel over of dit kan lukken.
1078 Nederland heeft alles in huis om het beste land ter wereld te zijn voor de middenklasse, en om iedereen de kans te geven daarbij te horen.
1079 Maar het klopt: dat maakt Nederland nu nog niet altijd waar.
1080 Veel Nederlanders zijn in de afgelopen jaren juist bezorgd geworden over hun toekomst.
1081 Daarin spelen grote kwesties zoals de ongeremde immigratie, zware criminaliteit, steeds beter zichtbare klimaatverandering, en de aanval op Oekraïne natuurlijk een rol.
1082 Maar het gaat allereerst over je persoonlijke welvaart en vrijheid: je eigen baan of bedrijf, je eigen woning en leefomgeving, en de zorg waar je op kunt rekenen als je die onverhoopt nodig hebt.
1083 Het gaat erom of je ziet dat jouw kinderen en kleinkinderen, of neven en nichten, de kans krijgen om het beter te hebben dan jij.
1084 Zoals alle ouders, grootouders, ooms en tantes wensen.
1085

1086 2.1 Rondkomen

- 1087 Dit begint met het meest basale van alles: gewoon rond kunnen komen of van je welverdiende pensioen genieten.
1088 Het leven in ons land is de afgelopen jaren duurder geworden.
1089 De salarissen zijn niet altijd voldoende meegestegen.
1090 Na een maand hard werken zie je je geld werkelijk de portemonnee uit vliegen.
1091 Vanwege de hoge energielasten, de huur of de hypotheek en de dure boodschappen.

- 1092 Voor de leuke dingen blijft steeds minder over.
1093 Een grote groep harde werkers kan ondanks al hun inzet überhaupt niet rondkomen: de werkende armen.
1094 Een verschrikkelijk fenomeen, dat anno 2023 in Nederland niet meer zou mogen bestaan.
1095 Voor harde werkers moet het leven de komende jaren beter betaalbaar worden.
1096 Dat willen we door een combinatie van loonstijging, gerichte belastingverlagingen, en het allerbeste: de kans om door te groeien naar beter betaalde banen als je die ambitie hebt.
1097

1098 2.2 Eigen thuis

- 1099 Daarnaast is de woningnood een groot probleem.
1100 Honderdduizenden Nederlanders hebben ondanks dat ze zich aan alle spelregels houden, geen zicht op een eigen thuis.
1101 Zeker een betaalbaar koophuis is dé manier voor de middenklasse om een spaarpot op te bouwen en de toekomst met optimisme tegemoet te zien.
1102 Dat moet weer voor veel meer mensen binnen bereik komen.
1103 Nederland moet zo snel mogelijk van het stikstofslet en de overheid moet woningbouw niet tegenwerken maar juist voortstuwen, zodat iedere Nederlander perspectief krijgt op een eigen thuis.
1104

1105 2.3 Talent

- 1106 Nederlanders barsten van de kwaliteiten en talenten.
1107 Al die kwaliteiten en talenten zijn nodig.
1108 Vandaag, om onze maatschappij goed te laten functioneren.
1109 En in de toekomst, om onze welvaart te behouden.
1110 Het is daarom cruciaal dat we erin slagen om alle Nederlanders in staat te stellen hun kwaliteiten en talenten maximaal te benutten.
1111 Ontwikkeling stopt nooit.
1112 Maar de meeste aandacht moet gaan naar de volgende generatie.
1113 Alle kinderen moeten zich voluit kunnen ontwikkelen en ontplooiën.
1114 Dat lukt in ons land nu nog niet altijd.
1115 Het onderwijsstelsel lijdt zwaar onder een algeheel personeelstekort.
1116 We gaan daarom met verdubbelde inzet door met het verbeteren van het onderwijs, onder andere door leraren nog meer ruimte te geven hun vak goed uit te kunnen oefenen.
1117 Alleen dan voeden we de sterkste generatie ooit op.
1118 Laat dat ons gezamenlijke doel zijn.
1119

1120 2.4 Ondernemerschap

- 1121 Nederland zit vol met ondernemerschap.
1122 Ondernemers zijn de ruggengraat en motor van onze maatschappij.
1123 Ze leveren producten of diensten waar we allemaal op rekenen, ze creëren ongelofelijk veel banen.
1124 Ze zijn een bron van vernieuwing en innovatie, brengen mensen bij elkaar en ze zorgen voor leven in de brouwerij.
1125 Kortom: optimisme en ondernemerschap zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.
1126 Maar juist onze ondernemers voelen zich steeds vaker in de hoek gezet met een onmogelijke kluwen aan verwachtingen, verplichtingen en lasten.
1127 Dit moet anders.
1128 Wij vragen veel van ondernemers en daar moet tegenover staan dat zij lucht krijgen.
1129 Lagere lasten, betere toegang tot financiering en personeel dat gestimuleerd wordt om meer uren te werken.
1130 Bovenal moeten ondernemers weten waar ze aan toe zijn.
1131

1132 2.5 Rechtvaardigheid

- t133 Als iedereen in staat wordt gesteld om op volle kracht vooruit te gaan, zal de één sneller gaan, of verder komen, dan de ander.
- t134 Er zal verschil in uitkomsten zijn en dus in welvaart.
- t135 Dat is niet erg, zo lang dit het gevolg is van een verschil in inzet, prestatie en faire kansen.
- t136 Dat verband is er vandaag de dag niet altijd.
- t137 Het komt voor dat mensen die keihard werken, slechts nauwelijks beter af zijn dan mensen die een uitkering hebben en helemaal niet werken.
- t138 Het komt ook voor dat mensen, die voor hun harde werk beloond worden met een beter brutosalair, er netto op achteruit gaan.
- t139 Laat duidelijk zijn: hier is niets liberaal aan.
- t140 Het besef dat onze maatschappij rechtvaardige uitkomsten oplevert, is cruciaal om optimistisch te zijn over de toekomst.
- t141 We willen daar zo goed als we kunnen voor zorgen.
- t142

t143 2.6 Zorg

- t144 Het vertrouwen dat je de best mogelijke zorg kunt krijgen als je die nodig hebt, is belangrijk om optimistisch in het leven te staan.
- t145 Dat vertrouwen staat onder druk, als gevolg van de toenemende schaarste in de zorg.
- t146 De vergrijzing heeft een dubbel effect, omdat de vraag naar zorg toeneemt en het beschikbare personeel afneemt.
- t147 Dit heeft nu al consequenties die mensen ervaren.
- t148 Het dwingt ons om keuzes te maken en de zorg beter te organiseren.
- t149 Om de zorg beschikbaar te houden voor wie het echt nodig heeft.
- t150 Keuzes om te voorkomen dat de zorg schraler en wankeler wordt.
- t151 Wij Nederlanders willen, als we zorg nodig hebben, mee kunnen beslissen over welke behandeling het beste past bij de kwaliteit van leven die we zelf belangrijk vinden.
- t152 Mee kunnen beslissen over voor jouw passende zorg.
- t153 Daar moeten we mee verder.
- t154 Goede hulp en mogelijkheden om zoveel mogelijk te blijven meedoen in de samenleving, en vereenzaming te voorkomen, kunnen soms veel meer goed doen dan een medische behandeling.
- t155 Er zijn goede voorbeelden van nieuwe samenwoonvormen, waar mensen naast goede ondersteuning elkaar hebben.
- t156 Die moeten met voorrang worden ontwikkeld.
- t157 De persoonlijke aandacht voor de patiënt moet groter worden in plaats van kleiner.
- t158 Maar met minder zorgprofessionals kan dat alleen als we de mogelijkheden die digitalisering, automatisering, technologie, data en kunstmatige intelligentie ons bieden ook echt onderdeel gaan maken van onze zorg.
- t159 Niet om verpleegkundigen door robots te vervangen, maar om medisch personeel te ontlasten, zodat ze zoveel mogelijk van hun tijd direct aan de patiënt kunnen besteden.
- t160 Zo wordt de persoonlijke aandacht voor de patiënt groter, in plaats van kleiner.
- t161 Dit zijn veranderingen in hoe we onze zorg inrichten en daar moeten we de komende jaren daadkrachtig mee aan de slag.
- t162

t163 3 Sterke overheid

- t164 Met meer optimisme over persoonlijke welvaart en vrijheid zijn we er nog niet.
- t165 Veel Nederlanders zijn bezorgd over een aantal grotere problemen dat ons land raakt.
- t166 Om optimistisch te zijn over de toekomst, hebben we vertrouwen in de kracht van onze overheid nodig.
- t167 In onze liberale democratie moet die overheid altijd handelen vanuit rechtsstatelijkheid, dienstbaarheid, menselijkheid en de menselijke maat.
- t168 Maar bovenal zichtbaar in staat zijn om doortastend en effectief het hoofd te bieden aan die grotere problemen waar mensen zich zorgen om maken.
- t169 Onze overheid moet grip hebben op wat er zich in ons land afspeelt en met gezag

kunnen optreden waar dat nodig is.

t170 In ten minste drie grote kwesties is daar nog meer inzet voor geboden.

t171

t172 3.1 Vrede

t173 De brute invasie van Rusland in Oekraïne laat zien wat een duistere wending de werkelijkheid ook op ons eigen continent nog steeds kan nemen.

t174 Als Nederland weten we wat het is om bezet te worden en je stad vernield te zien worden door bommen.

t175 Daarom is het juist dat wij een leidende rol vervullen in het ondersteunen van Oekraïne.

t176 We moeten tot het uiterste blijven gaan om Oekraïne te helpen winnen, zonder zelf actief in de gevechten betrokken te raken.

t177 Tegelijkertijd moeten we de verdediging van ons eigen land en continent steviger oppakken.

t178 Wij Nederlanders mogen voor onze veiligheid niet te afhankelijk blijven van de Amerikanen, onze gewaardeerde NAVO-bondgenoot.

t179 Dat betekent dat we vastberaden door moeten gaan met het herstellen en versterken van onze krijgsmacht.

t180

t181 3.2 Democratische rechtsstaat

t182 Wij Nederlanders maken samen de democratische rechtsstaat.

t183 Het is onderdeel van onze cultuur.

t184 De vrijheid om jezelf te zijn, om je uit te spreken, om je leven te leiden zoals je dat zelf wilt.

t185 Bescherming tegen willekeur, tegen machtsmisbruik en tegen het recht van de sterkste.

t186 We kunnen niet zonder.

t187 Dat besef lijkt de laatste jaren soms ver weg.

t188 Wij hebben de dure plicht om de democratische rechtsstaat te blijven versterken en te blijven uitdragen.

t189 De VVD zal altijd daadkrachtig blijven staan voor de kernwaarden en de instituties van de democratische rechtsstaat.

t190 Ze zijn voor ons niet onderhandelbaar.

t191 Ondernijning en aantasting van de democratische rechtstaat, door wie dan ook, gaan we krachtiger benoemen en bestrijden.

t192 Een weerbare democratie vraagt om weerbare democraten.

t193

t194 3.3.1 Grip

t195 Het migratiestelsel functioneert niet goed, op dit moment overkomt migratie ons.

t196 Als gevolg daarvan bepalen we niet zelf voor hoeveel en voor welke mensen er plek is in ons land, maar doen anderen dat.

t197 In het slechtste geval mensensmokkelaars en arbeidsuitbuiters.

t198 Het heeft in de afgelopen jaren een situatie van vrijwel ongeremde immigratie opgeleverd en dat is meer dan ons land aan kan.

t199 Het heeft de woningnood substantieel vergroot, het heeft sommige wijken en dorpen overspoeld met arbeidsmigranten, het heeft de hele asielketen zwaar overbelast.

t200 En veel Nederlanders maken zich als gevolg daarvan grote zorgen over de toekomst van ons land.

t201 Laat duidelijk zijn: migratie is van alle tijden, grenzen stellen is dat ook.

t202 De overheid moet grenzen stellen en handhaven en zo weer grip krijgen op migratie.

t203

t204 3.3.2 Vluchtelingen

t205 Nederland moet natuurlijk altijd bereid zijn om mensen die op de vlucht zijn voor oorlog en geweld, veiligheid te bieden.

t206 Maar dat kan niet door grenzeloos iedereen die zich aandient hier op te vangen.

t207 Dat zijn meer mensen dan voor wie we woonruimte hebben, en dan we zorg en

onderwijs kunnen bieden.

1208 Het zijn bovendien meer mensen dan we met voldoende aandacht op weg kunnen helpen in onze maatschappij.

1209 Daardoor heeft een meisje van acht jaar oud dat vandaag als vluchteling aankomt in Nederland, geen redelijke kans om later uit te groeien tot ingenieur, verpleegkundige, politievrouw, of minister en VVD-leider.

1210 Terwijl dat is wat we zouden moeten willen.

1211 Dus moeten we nog een aantal dingen doen.

1212 Het is ten eerste noodzakelijk dat de Europese buitengrens wordt verstevigd.

1213 Ten tweede moet Nederland altijd blijven aandringen op opvang in de regio, zoals wij dat ook voor de Oekraïners hebben gedaan.

1214 Ten derde moet Nederland minder aantrekkelijk worden als eindbestemming voor mensen van buiten onze regio.

1215

1216 3.3.3 Arbeidsmigratie

1217 Ook aan arbeidsmigratie zijn jarenlang onvoldoende effectieve voorwaarden gesteld.

1218 Dat heeft ertoe geleid dat arbeidsmigranten vrijwel ongeremd naar Nederland zijn gehaald.

1219 Te vaak leven ze onder slechte omstandigheden met velen bij elkaar gepropt in te kleine ruimten.

1220 Dat is een treurig bestaan voor henzelf én het heeft impact op de leefbaarheid in de wijken en dorpen waar dit zich voltrekt.

1221 Zeker, arbeidsmigranten zijn nodig.

1222 Zonder hen vallen talloze productieketens stil.

1223 Maar op deze manier kan het niet meer.

1224 Er is grip nodig op arbeidsmigratie waarbij we kiezen voor degenen die we nodig hebben.

1225

1226 3.3.4 Integratie

1227 Immigranten maken Nederland alleen sterker als iedereen die hier mag blijven, ook echt integreert in onze samenleving.

1228 Op scholen in ons land wordt zichtbaar hoeveel werk er nog te verzetten is.

1229 Bijvoorbeeld door de achterstanden waarmee kinderen op school verschijnen.

1230 Of botsingen in de klas rond zaken als gelijke rechten tussen vrouw en man en ontkenning van de holocaust.

1231 Te lang is er onbeheerste immigratie geweest zonder een voldoende effectief inburgerings- en integratiestelsel.

1232 Dit behoort wat ons betreft tot het verleden.

1233 In Nederland moet je Nederlands kunnen spreken.

1234 Je moet actief meedoen op de arbeidsmarkt.

1235 En we verwachten dat je de Nederlandse grondwettelijke waarden zoals vrijheid en democratie onderschrijft.

1236

1237 3.4.1 Aanpakken georganiseerde criminaliteit

1238 Van een heel andere orde is de georganiseerde criminaliteit.

1239 We hebben in ons land meedogenloze criminelen die er niet voor terugdeinzen om advocaten en journalisten op klaarlichte dag te liquideren en talloze Nederlanders die werken voor de goede zaak te bedreigen.

1240 Een regelrechte aanslag op onze manier van leven.

1241 Dit kalenderjaar hebben al veel meer dan honderd aanslagen met geïmproviseerde explosieven plaatsgevonden op winkelpanden en woonhuizen.

1242 Ronselaars sleuren kinderen van basisschoolleeftijd de criminele netwerken in.

1243 De aantrekkingskracht van de criminaliteit op jongeren is groot.

1244 Er ontstaat een huiveringwekkend beeld: de gevolgen van hun handelen interesseert

dadert helemaal niets.

1245 Het gezag van de staat wordt simpelweg niet erkend.

1246 Dat gaat stoppen.

1247

1248 3.4.2 Gezag herstellen

1249 Het is noodzakelijk dat de overheid grip krijgt op de criminele netwerken, ze uitschakelt en het gezag herstelt.

1250 Anders gaat het van kwaad tot erger.

1251 Daarom moeten we de antimaffia-aanpak van de afgelopen jaren onverminderd voortzetten.

1252 We moeten verder investeren in de politie en de capaciteit van de diensten en de strafrechtketen versterken.

1253 Onze straffen moeten zwaarder.

1254 Zo maken we Nederland voor de drugskartels minder aantrekkelijk vergeleken met andere landen.

1255 En we gaan nog meer doen, binnen en buiten het strafrecht, om de kansen van jongeren op het rechte pad te vergroten.

1256 Preventie en repressie moeten altijd hand in hand gaan.

1257 Wij Nederlanders maken hier gezamenlijk in vrijheid en op democratische wijze de dienst uit.

1258 En niemand anders.

1259

1260 4 Schone groei

1261 Ten slotte moet optimisme gegrondvest zijn in een goede strategie voor de toekomst, waarin we overtuigende keuzes maken in het benutten van ruimtelijke en ecologische schaarste.

1262 Het doel van die strategie is als volgt.

1263 We willen onze ongekende welvaart behouden en zelfs vergroten met beter betaalde banen voor meer hardwerkende Nederlanders en ruim baan bieden voor ondernemerschap en innovatiekracht.

1264 We willen minder afhankelijk worden van geopolitieke uitdagers.

1265 En we willen onze manier van leven in balans brengen met de natuur om ons heen.

1266 Kortom: we willen geen groei die in strijd is met maatschappij en natuur, maar slimme en schone groei.

1267 Dit gaat over onze toekomst, maar het is ook vandaag al urgent.

1268

1269 4.1 Klimaatneutraal

1270 Als de klimaatverandering doorzet heeft dat grote, directe gevolgen voor ons land, in de vorm van extremer weer.

1271 Het draagt bovendien bij aan het erger maken van andere problemen, zoals migratie.

1272 We moeten onszelf en elkaar daartegen proberen te beschermen door volgens afspraak de CO₂-uitstoot snel te verminderen.

1273 We willen in 2050 klimaatneutraal leven en ons voorbereid hebben op klimaatverandering en de gevolgen daarvan.

1274

1275 4.2 Verduurzaming

1276 We willen ons land schoon doorgeven aan volgende generaties.

1277 We zijn al goed op weg richting dat doel.

1278 Veel Nederlanders maken al steeds meer duurzame keuzes.

1279 Bijvoorbeeld door vleesvervangers te eten, elektrisch te rijden, of zonnepanelen aan te leggen.

1280 Dankzij ondernemerschap en innovatiekracht is dat nu al steeds vaker niet alleen de meer duurzame, maar ook de meer haalbare en renderende keuze.

1281 De realiteit is ook dat we er nog lang niet zijn.

1282 De verandering die we doormaken is historisch.

- 1283 Dat is ongemakkelijk en gaat niet iedereen even goed af.
1284 We moeten er dus voor zorgen dat iedereen mee kan blijven komen.
1285 Mensen met boetes en heffingen het leven zuur maken is een slechte strategie.
1286 De nadruk moet liggen op hoe we elkaar positief kunnen stimuleren om in het dagelijks leven steeds vaker duurzame keuzes te maken.
1287 Naarmate de aantrekkelijke voorbeelden zich opstapelen, kan uiteindelijk iedereen enthousiast worden.

1288

1289 4.3 Bedrijfsleven en innovatie

- 1290 Die voorbeelden gaan in ons land ontstaan, als we ervoor kiezen.
1291 Nederland is sterk in de samenwerking tussen internationale bedrijven, het mkb, start-ups en scale-ups, kennisinstellingen en de overheid.
1292 In deze 'ecosystemen' worden innovatieve producten voor consumenten en het bedrijfsleven gemaakt waarmee bijvoorbeeld de uitstoot van CO₂ en stikstof omlaag kan én het toekomstige verdienvermogen van Nederland wordt gecreëerd.
1293 Het is cruciaal om een meer assertieve en slimme industriepolitiek te gaan voeren voor de sectoren die van grote toegevoegde waarde zijn voor Nederland en om een slim en schoon antwoord vragen, zoals de bouw, de vitale maakindustrie en uiteraard onze voedselproductie.
1294 In de verdeling van schaarste, krijgen zij wat ons betreft voorrang.

1295

1296 4.4 Schaarste

- 1297 De verdeling van schaarste is de komende jaren onvermijdelijk een groot thema.
1298 We hebben de grens van wat tegelijkertijd kan ruimschoots bereikt.
1299 Allereerst in fysieke zin: wonen, vervoeren, ondernemen, boeren, natuur, recreëren, het kan - ook na het slim combineren van functies - niet allemaal tegelijk op dezelfde plek.
1300 Daarnaast is er op veel plekken geen ruimte meer voor economische ontwikkeling als gevolg van een overbelast elektriciteitsnet, te weinig water en een te hoge stikstofuitstoot die slecht is voor de natuur.
1301 Dat vraagt om een rechtvaardige industriepolitiek waarbij "realistisch-ambitieuze" uitstootnormen worden gesteld, die gelden voor alle bedrijven in Nederland.
1302 Bedrijven krijgen onze steun en de ontwikkelmogelijkheden die zij nodig hebben als ze hieraan voldoen.

1303

1304 4.5 Alle regio's doen mee

- 1305 In oppervlakte mag Nederland dan wel klein zijn, ons land kent een rijke verscheidenheid aan regio's, die elk op hun eigen manier een belangrijke bijdrage leveren aan onze samenleving.
1306 Elke stad, streek of provincie heeft zijn eigen kracht en is daar met recht trots op.
1307 Wij willen dat mensen zich overal in het land gehoord voelen en zich kunnen herkennen in nationaal beleid.
1308 Dat betekent dat de Rijksoverheid meer dan voorheen de regionale mogelijkheden als vertrekpunt van handelen moet nemen, en dat specifieke aandacht gericht moet worden op de aantrekkelijkheid en het verdienvermogen in die gebieden waar de welvaart het laagst is.
1309 Rond een havenstad of hightech-regio liggen andere keuzes voor de hand dan in een voormalig veengebied of grensregio.
1310 De diversiteit van ons land moeten we niet problematiseren, maar juist benaderen als onze kracht.
1311 Voor onze toekomstige welvaart is heel Nederland nodig.

1312

1313 4.6 Technologische innovatie voor ons allemaal

- 1314 Dit programma is niet geschreven met behulp van ChatGPT.
1315 Het komt voort uit onze eigen liberale overtuiging en hoefde niet door kunstmatige intelligentie te worden geproduceerd.
1316 Tegelijkertijd staat het vast dat technologische innovaties zoals artificiële intelligentie

talloze processen in onze maatschappij ingrijpend blijven veranderen.

1317 Europa, ook Nederland, dreigt te ver achterop te raken ten opzichte van de VS en de sterke Aziatische landen.

1318 We moeten risico's zien voor wat ze zijn en ons beschermen waar nodig.

1319 Tegelijkertijd moeten we de enorme kansen die technologische innovatie biedt om het leven beter te maken, met veel meer gretigheid omarmen.

1320 Dat betekent wel dat de overheid naast meer aandacht in het onderwijs, intensiever en gericht met kennisinstellingen en bedrijven moet werken aan bijvoorbeeld de toekomst van de zorg, de mobiliteit en onze veiligheid.

1321 Voor onze concurrentiekracht, ons toekomstig verdienvermogen maar bovenal voor het behoud van onze brede welvaart is dat cruciaal.

1322

1323 4.7 Gezonde overheidsfinanciën

1324 Voor slimme en schone groei zijn ten slotte ook gezonde overheidsfinanciën noodzakelijk.

1325 Dat is allereerst een kwestie van rechtvaardigheid.

1326 Het is niet fair om het onszelf comfortabel te maken en toekomstige generaties daarvan de rekening toe te schuiven.

1327 Zeker niet, nu het om generaties gaat die met een instabiele wereld en een veranderend klimaat te maken zullen krijgen.

1328 Daar komt bij dat we de afgelopen jaren hebben gemerkt hoe belangrijk gezonde overheidsfinanciën zijn om schokken te kunnen opvangen.

1329 Doordat we in de jaren vanaf 2010 de financiën op orde hebben gebracht, kon de overheid tijdens de coronacrisis en na de Russische aanval op Oekraïne de grootste klappen opvangen.

1330 Het is nu zaak de financiën opnieuw op orde te brengen, zodat dit in de toekomst, als het onverhoopt weer nodig is, opnieuw kan.

1331

1332 Werk aan de winkel

1333 Met dit programma stellen we klassieke prioriteiten en maken we ook nieuwe, scherpe keuzes voor de tijd die voor ons ligt.

1334 Want het is nodig om ruimte te geven en grenzen te stellen.

1335 Wij vragen de komende jaren een aantal stevige koerscorrecties van de overheid.

1336 Het optimisme moet overal in ons land terug.

1337 Optimisme over persoonlijke vrijheid en welvaart voor alle Nederlanders die hard werken, meedoen of hebben gewerkt.

1338 Optimisme over het vermogen van onze overheid om de grote problemen van dit moment het hoofd te bieden.

1339 En optimisme over een sterke, schone en welvarende toekomst.

1340 Hiervoor is niet een grote of kleine, maar een stérke overheid nodig, die in staat is om grenzen te stellen en doortastend en met urgentie te handelen.

1341 Bovenal is nodig dat wij Nederlanders, met al onze talenten, ambities en werklust, er samen de schouders onder zetten.

1342 Niet tegenover elkaar, maar naast elkaar.

1343

1344 Dan gaat dit ons lukken.

1345

1346 Grip op een veranderende wereld

1347 Hoe gaan we om met het buitenland en onze grenzen?

1348

1349 De gevolgen van conflicten, agressieve regimes en ongecontroleerde migratiestromen hebben Nederland de afgelopen jaren direct geraakt.

1350 Ondertussen stonden we klaar om Oekraïners te helpen.

1351 Door wapens te sturen waarmee zij zich tegen de Russische agressie kunnen

- verdedigen en door mensen die vluchten ruimhartig in onze eigen regio op te vangen.
- 1352 Maar er zitten grenzen aan wat we kunnen doen.
- 1353 Dat zien we met de onhoudbaar hoge toestroom van mensen uit de rest van de wereld, die vaak helemaal geen recht hebben op asiel of uit een veilig gebied komen.
- 1354
- 1355 De Russische aanval op Oekraïne heeft het onvoorstelbare weer voorstelbaar gemaakt.
- 1356 Een oorlog die ook Nederland en onze NAVO-bondgenoten in directe zin kan raken is een risico waar wij ons op moeten voorbereiden.
- 1357 We kunnen het ons niet veroorloven onze verdediging te zeer aan de Verenigde Staten over te laten.
- 1358 Landen op het Europese continent moeten samen meer doen voor hun eigen verdediging.
- 1359 Autoritaire regimes proberen onze vrijheid en welvaart te ondermijnen.
- 1360 Er vindt een wereldwijde competitie om grondstoffen, militair voordeel en afzetmarkten plaats.
- 1361 Om overeind te blijven en onze liberale waarden in eigen huis te verdedigen, moeten we ons samen met wereldwijde bondgenoten weren tegen de invloed van regimes als Rusland, China en Iran.
- 1362
- 1363 Toch kunnen we optimistisch naar de toekomst kijken.
- 1364 Er is binnen en buiten Nederland grote steun voor Oekraïne.
- 1365 De vrouwen en mannen bij Defensie staan dag en nacht klaar om ons en onze bondgenoten veilig te houden.
- 1366 Met de groeiende steun voor de NAVO-norm van 2% kunnen we de krijgsmacht verder versterken.
- 1367 Nederland loopt voorop in militaire samenwerking.
- 1368 We hebben zelf en via de EU de eerste stappen gezet om ons minder kwetsbaar voor China te maken.
- 1369
- 1370 Wij willen er zijn voor mensen op de vlucht.
- 1371 Maar nu hebben we geen grip op wie er binnenkomt.
- 1372 Wie heeft ons nodig en wie hebben wij nodig, moet de vraag zijn.
- 1373 We zijn ruimhartiger dan andere Europese landen.
- 1374 Hierdoor komen te veel mensen hierheen, ook zonder recht op asiel.
- 1375 Dit geeft druk op de opvang en het draagvlak voor echte vluchtelingen neemt af.
- 1376
- 1377 Het is mogelijk om grip op migratie terug te krijgen, met een lagere instroom in een rechtvaardig asielsysteem.
- 1378 Als Nederland niet aantrekkelijker is dan andere Europese landen, zullen er niet meer veel mensen doorreizen naar ons land.
- 1379 Via de EU kunnen we migratiedeals sluiten met derde landen.
- 1380 Met opvang in de regio als uitgangspunt kunnen we mensen gericht op uitnodiging toelaten.
- 1381 Door nieuwkomers beter te integreren kunnen we onze vrije waarden beter beschermen.
- 1382
- 1383 Voor onze open economie is het goed als we grote talenten binnenhalen, maar ook hier geldt dat we weer grip moeten krijgen en de instroom van arbeids- en studiemigranten verlagen.
- 1384
- 1385 De uitdagingen zijn dus groot, maar onze wilskracht en ons optimisme om het op te lossen, zijn net zo groot.
- 1386
- 1387 De VVD wil grip op migratie**
- 1388
- 1389 Nationaal grip krijgen op asielmigratie

- 1390 Nederland moet maatregelen nemen om controle te krijgen op asielmigratie en om de instroom te beperken.
- 1391 Er moet goed gekeken worden wie ons echt nodig heeft en hoe wij deze groep passende bescherming en opvang kunnen bieden.
- 1392 Hiermee sluiten we aan bij wat landen om ons heen doen.
- 1393
- 1394 * Maatregelen nemen om de instroom te beperken.
- 1395 De VVD wil stevige maatregelen die bijdragen aan het verlagen van de instroom.
- 1396 Die maatregelen moeten gericht zijn op het terugkrijgen van grip op migratie, het verlagen van de instroom en zorgen dat we beschermen wie bescherming nodig heeft.
- 1397 Onderstaande maatregelen dragen daaraan bij.
- 1398
- 1399 * Niet ruimer zijn dan de landen om ons heen.
- 1400 We willen een zogenaamd tweestatusstelsel met alle beperkingen die binnen EU-richtlijnen mogelijk zijn.
- 1401 Dit stelsel biedt de mogelijkheid om bescherming te bieden aan wie het echt nodig heeft.
- 1402 De beperkingen zijn bijvoorbeeld een wachttijd voordat gezinsleden kunnen overkomen, met daarnaast eisen aan bijvoorbeeld woonruimte, inkomsten, ziektekosten en inburgering, en een maximum voor het aantal per maand.
- 1403 Dit biedt ons de mogelijkheid om bescherming te geven aan de mensen die dat echt nodig hebben.
- 1404 Er komen ook verschillen in reisdocumenten, sociale voorzieningen en integratievoorzieningen.
- 1405 We beperken de groep nareizigers die hierheen kan komen, bijvoorbeeld door het kerngezin beter af te bakenen.
- 1406 Asielzoekers die worden aangetroffen bij controles aan onze grenzen, moeten direct teruggestuurd kunnen worden naar Duitsland of België.
- 1407 Nederland zet zich in om hierover afspraken te maken met Duitsland en België.
- 1408 * Tijdelijke bescherming maakt plek voor wie hier echt mag blijven.
- 1409 We schaffen de asielvergunningen voor onbepaalde tijd af, hiermee worden asielvergunningen tijdelijk.
- 1410 Asielvergunningen voor vluchtelingen krijgen een duur van drie jaar, die voor zogenaamde subsidiair-beschermden één jaar.
- 1411 Na deze periode wordt de vergunning getoetst.
- 1412 Op deze manier is er ruimte voor mensen die hier echt mogen blijven en zijn we niet ruimer dan de landen om ons heen.
- 1413 Voor statushouders hebben gemeenten de vrijheid om te bepalen hoe huisvesting vormgegeven wordt, bijvoorbeeld door middel van een eigen huis, flexwoningen, een tussenvoorziening of een andere vorm van tijdelijke opvang.
- 1414 * Opvang voor kansarmen wordt versoerd.
- 1415 Om capaciteit te houden voor mensen die ons nodig hebben, worden de faciliteiten voor kansarme asielzoekers versoerd en locaties ingericht met een meer gesloten en sober regime.
- 1416 Hier worden asielaanvragen efficiënt en versneld afgehandeld.
- 1417
- 1418 * We verkorten de procedure.
- 1419 Waar mogelijk worden termijnen ingekort en wordt direct ingezet op terugkeer.
- 1420 Kansrijke asielzoekers worden altijd gehoord.
- 1421 Het zogenaamd schriftelijk horen wordt voor hen afgeschaft.
- 1422 Herhaalde aanvragen worden ontmoedigd en zo efficiënt mogelijk afgedaan, ook om misbruik te voorkomen.
- 1423 Om het asielverhaal te toetsen mag de IND gebruik maken van gegevens uit mobiele telefoons.
- 1424 Hiervoor wordt de telefoon aan het begin van de asielprocedure uitgelezen.

- 1425
- 1426 * Instroom naar beneden en asielzoekers evenwichtig verdelen over het land.
- 1427 De instroom moet omlaag.
- 1428 Dat staat voor de VVD voorop.
- 1429 Als er afspraken zijn gemaakt om dat voor elkaar te krijgen, vinden wij het ook eerlijk afspraken te maken over een evenwichtiger spreiding van asielopvang in Nederland.
- 1430 Want wij vinden niet dat een regio alles maar moet oplossen.
- 1431 Daarbij zijn voor ons tijdelijkheid, duidelijkheid over het maximumaantal te verdelen asielzoekers en financiële prikkels om gemeenten positief te stimuleren belangrijke elementen.
- 1432 Het voorliggende wetsvoorstel bevat deze elementen niet.
- 1433 * Aan het werk zonder hinderen terugkeer.
- 1434 De huidige regeling voor de maximale werkduur van asielzoekers blijft in stand, om te voorkomen dat asielzoekers rechten opbouwen waardoor ze niet meer kunnen worden afgewezen en uitgezet.
- 1435 Indien de huidige regeling door rechterlijke uitspraken moet worden aangepast, worden de juridische risico's zo klein mogelijk gehouden.
- 1436 * We willen reële inwilligingspercentages en passen het landenbeleid aan.
- 1437 De inwilligingspercentages moeten meer in lijn worden gebracht met het Europees gemiddelde.
- 1438 De IND past minder snel het voordeel van de twijfel toe.
- 1439 Ook wordt het landenbeleid grondig herzien en aangescherpt.
- 1440 Net als in andere Europese landen wordt het landenbeleid niet meer openbaar gepubliceerd.
- 1441 En in veel meer gevallen werpt de IND een beschermingsalternatief tegen.
- 1442 Veel asielzoekers verbleven immers al lange tijd op een veilige plek, voordat ze naar Nederland kwamen.
- 1443 We passen de bewijslastverdeling aan, zodat het niet aan de IND is om te bewijzen dat iemand geen recht heeft om hier te blijven.
- 1444 * We gaan het stapelen van procedures tegen.
- 1445 We passen de rechtsbijstand aan, waarbij de rechtsbijstand voor (evident) kansarme zaken tot het minimale niveau wordt beperkt.
- 1446 We geven rechtsbijstand voortaan pas vanaf de beroepsfase.
- 1447
- 1448 * We versterken de terugkeer.
- 1449 Asielzoekers die niet rechtmatig in Nederland verblijven moeten terugkeren naar hun land van herkomst.
- 1450 We gaan hierbij inzetten op intensieve begeleiding en een meldplicht.
- 1451 Indien iemand niet meewerkt mag over worden gegaan op bewaring op speciale locaties.
- 1452 Ook wordt de ongewenstverklaring aangepast, die vooral bedoeld is om iemand beschikbaar te houden voor vertrek.
- 1453 Daarnaast wordt op gezinslocaties onderwijs aan kinderen verzorgd in de taal van het thuisland.
- 1454 En tegen uitgeprocedeerde asielzoekers wordt een terugkeerbesluit uitgevaardigd dat in de hele EU geldt.
- 1455 Ook wordt financiering van opvang voor uitgeprocedeerde asielzoekers (de huidige landelijke vreemdelingenvoorziening) afgeschaft.
- 1456 Uitgeprocedeerde asielzoekers hebben alle procedures doorlopen en moeten vertrekken naar hun land van herkomst.
- 1457 * We pakken het ontduiken van de regels aan.
- 1458 Illegaal verblijf wordt strafbaar gesteld.
- 1459 Faciliteren van illegaal verblijf door gemeenten wordt verboden.
- 1460 In de aanpak van illegaliteit wordt prioriteit gegeven aan overlastgevers en criminelen.
- 1461 Liegen over identiteit of andere onderdelen van het asielrelaas krijgt strengere consequenties en zal sneller leiden tot afwijzing van de asielaanvraag.

- 1462 Waar nodig wordt hiervoor wetgeving aangepast.
- 1463 Nederland zal zich ook op Europees niveau inzetten om daartoe wetten aan te scherpen.
- 1464 * Overlastgevende asielzoekers worden aangepakt.
- 1465 Zij moeten sneller en vaker overgeplaatst worden naar een handhaving- en toezichtlocatie, met vrijheidsbeperkende maatregelen.
- 1466 We gaan ook onderzoeken of dit in een nieuwe vorm op de huidige opvanglocatie kan.
- 1467 We leggen gebiedsverboden op en ontzeggen toegang tot winkels of OV.
- 1468 We zetten in op snelrecht en effectiever straffen van overlastgevende asielzoekers.
- 1469 Er wordt harder opgetreden tegen geweld tegen LHBTIQ+'ers in opvanglocaties.
- 1470 Daders worden na een incident apart gezet, niet de slachtoffers.
- 1471 Tot slot gaat Nederland met omringende landen informatie uitwisselen over overlastgevend gedrag van individuele asielzoekers.
- 1472 Hierdoor kunnen asielzoekers die in een ander Europees land overlast hebben veroorzaakt, versneld door de procedure en in een sobere locatie worden opgevangen.
- 1473
- 1474 * We versterken de migratieketen.
- 1475 Instanties als het COA en de IND hebben op dit moment te weinig capaciteit om hun taken goed uit te kunnen voeren en zich op de juiste zaken te kunnen richten.
- 1476 We gaan de huidige vorm van financiering herzien.
- 1477
- 1478 * Duidelijke communicatie.
- 1479 Er wordt duidelijker en uitgebreider gecommuniceerd richting asielzoekers over maatregelen om de instroom te beperken, om te ontmoedigen dat asielzoekers via irreguliere routes naar Nederland komen.
- 1480
- 1481 Internationaal grip krijgen op asielmigratie
- 1482 Niet alleen nationaal maar ook in internationaal en Europees verband moeten wij grip krijgen op asielmigratie.
- 1483 Hier zijn internationale afspraken voor nodig.
- 1484 Opvang in de regio moet het uitgangspunt zijn.
- 1485 Er worden meer migratiedeals gesloten en de buitengrenzen worden strenger bewaakt.
- 1486 Vluchtelingen komen hierheen op uitnodiging en niet via mensensmokkelaars.
- 1487 De Dublinafspraken moeten weer functioneren en doen waar ze voor bedoeld zijn.
- 1488 * We vangen op in de regio.
- 1489 We sluiten deals met landen om opvang in de regio te organiseren en irreguliere migratie te voorkomen.
- 1490 Als onderdeel van deze deals kunnen voorwaarden gesteld worden voor het ontvangen van ontwikkelingshulp, toegang tot de Europese markt, toegang tot de EU met visa, landingsrechten en het sluiten van handelsovereenkomsten of klimaat.
- 1491 Daarbij is samenwerking met EU-lidstaten van groot belang.
- 1492 Als een land meewerkt, staan daar gunstige handelsvoorwaarden of hulpgelden tegenover.
- 1493
- 1494 * We pakken illegale migratieroutes aan.
- 1495 Illegale migratieroutes ondermijnen het migratiestelsel.
- 1496 Illegale mensensmokkel en –handel gaan we tegen.
- 1497 Iedereen die hier niet op legale wijze is gekomen, moet worden teruggestuurd naar het land van herkomst.
- 1498 Wanneer dit niet mogelijk is, naar een aantoonbaar doorreisland.
- 1499
- 1500 * Rechtvaardiger asielsysteem.
- 1501 We willen in de toekomst dat, om regio's met veel vluchtelingen te ontlasten, Europese landen vluchtelingen kunnen uitnodigen om (tijdelijk) hierheen te komen via hervestiging.
- 1502 Hiermee voldoet de EU dan aan haar humanitaire verplichting en komt het recht op een

asielaanvraag op Europees grondgebied voor de betreffende nationaliteiten te vervallen.

1503 Zo vervalt de prikkel om een gevaarlijke reis naar Europa te maken.

1504 Dit leidt tot zowel een humaner als een effectiever asielsysteem.

1505 * We versterken de beveiliging van de buitengrenzen.

1506 De huidige inzet om de buitengrenzen van de EU te bewaken wordt voortgezet en uitgebreid.

1507 Hekken, drones en extra inzet van Frontex wordt niet geschuwd.

1508 Registratie en identificatie vinden voortaan aan de buitengrenzen van de EU plaats.

1509

1510 * We hervormen het Europees asielbeleid.

1511 In de EU wordt er op dit moment gewerkt aan een gemeenschappelijk Europees asielstelsel.

1512 Om de instroom te beperken scherpen we dit pact zoveel mogelijk aan, bijvoorbeeld rond de screening van kansloze asielzoekers.

1513 We willen toewerken naar procedures aan de buitengrenzen van de EU.

1514

1515 * We verruimen de mogelijkheden om mensen terug te sturen.

1516 Indien onbekend is via welke lidstaat de asielzoeker de EU (onrechtmatig) is binnengekomen, dan ligt de verantwoordelijkheid om de asielaanvraag te behandelen bij de lidstaat waar de asielzoeker doorheen is gereisd.

1517 Dit vraagt het toevoegen van een nieuw criterium in de Dublinverordening.

1518 We verruimen ook de mogelijkheid om mensen vanuit de EU terug te sturen naar derde landen.

1519

1520 * We grijpen in als landen zich niet aan de afspraken houden.

1521 Wanneer andere EU-landen de Europese asielregels niet naleven, moet de Europese Commissie kunnen ingrijpen door hen te verplichten of sancties op te leggen.

1522

1523 * We scherpen grensprocedures aan.

1524 Deze procedure wordt opgestart na aanhouding van een illegale grensoverschrijding of wanneer iemand opgepikt is op zee.

1525 We willen dat wie illegaal naar of door de EU reist de mogelijkheid tot een asielaanvraag in de EU verliest.

1526

1527 * Mensensmokkelaars worden aangepakt.

1528 Mensensmokkelaars worden harder aangepakt en bestraft.

1529 De strafmaat voor mensensmokkel gaat omhoog en smokkelaars worden op sanctielijsten geplaatst.

1530 Ook organisaties die mensensmokkel faciliteren of hier indirect aan bijdragen kunnen worden aangepakt.

1531 * Het VN-vluchtelingenverdrag wordt gemoderniseerd.

1532 Het Vluchtelingenverdrag stamt inmiddels alweer uit 1951.

1533 Als het aan de VVD ligt wordt het verdrag gemoderniseerd naar de huidige tijd, zodat opvang in de regio het uitgangspunt wordt.

1534

1535 * Hervestiging voor specifieke groepen.

1536 Het jaarlijks hervestigingsquotum blijft in eerste instantie op maximaal 500.

1537 Wanneer de irreguliere instroom naar Nederland door migratiedeals substantieel daalt, kan hervestiging als onderdeel van deze deals worden verhoogd.

1538 Hierbij kan speciale aandacht worden gegeven aan kwetsbare vluchtelingen of groepen met een hoge kans op integratie en participatie in de Nederlandse samenleving.

1539

1540 Grip krijgen in een crisis

1541 Na 2015 was het voornemen nooit meer in een migratiecrisis terecht te komen.

1542 Het is een migratiecrisis als de instroom zo hoog is dat onze opvang en voorzieningen

het niet meer aan kunnen.

1543 Er moeten crisismaatregelen voorbereid worden voor dergelijke situaties.

1544

1545 * We voorkomen toekomstige crises met een migratiewet.

1546 Die migratiewet zorgt dat het kabinet bij een te hoge instroom van asiel- en/of arbeidsmigranten de bestuursrechtelijke verplichting krijgt zich in te spannen om de instroom te beperken.

1547

1548 * Strengere controles aan zowel de eigen grenzen als een mini-Schengenzone.

1549 Wanneer het onhaalbaar blijkt om migratiedeals of opvangcentra aan de buitengrens van de EU op te zetten, zullen we over moeten gaan tot strengere controles aan de mini-Schengenzone of de eigen grenzen.

1550 Wanneer hier asielzoekers worden aangetroffen die elders in de EU binnen zijn gekomen, worden zij opgevangen in bewaakte locaties aan de grens en teruggestuurd naar veilige herkomst- of doorreislanden.

1551

1552 * Opschorting asielaanvragen in Nederland.

1553 Mocht het komen tot een overloop van asielzoekers in Nederland en alle overige maatregelen onvoldoende effect hebben, dan moet het mogelijk worden om asielaanvragen in Nederland tijdelijk op te schorten.

1554 Nederland zet zich er in de EU voor in dat een tijdelijke asielstop in crisissituaties juridisch mogelijk wordt.

1555

1556 * Een opt-outclausule voor EU-afspraken op gebied van asiel en migratie.

1557 Als we onvoldoende resultaat zien wil de bij een volgende herziening van het verdrag Nederland net als Denemarken een opt-out voor afspraken op het gebied van asiel en migratie.

1558

1559 Grip krijgen op arbeidsmigratie

1560 Het aantal arbeidsmigranten stijgt snel en vormt daarmee een van de grootste groepen migranten.

1561 Dat leidt tot een te hoge druk op voorzieningen en woningen.

1562 De vraag wie wij nodig hebben wordt in de huidige praktijk niet beantwoord.

1563 We hebben in de EU vrij verkeer, maar zeker met migranten van buiten de EU kunnen we kritischer zijn.

1564 Dit moet dus anders.

1565 * Kritischer kijken naar wie we nodig hebben.

1566 We moeten kritischer zijn welke arbeidsmigranten (van buiten de EU) onze samenleving wel kan gebruiken en welke niet.

1567 Voor sommige sectoren kan arbeidsmigratie nuttig blijven, terwijl we het bij andere sectoren moeten beperken.

1568 Met strengere eisen zorgen we ervoor dat we alleen de voor ons land noodzakelijke arbeidsmigranten naar Nederland laten komen.

1569 Als het aantal arbeidsmigranten dat hierheen komt de draagkracht van onze samenleving overstijgt, nemen we extra maatregelen.

1570 * De lusten en lasten eerlijk verdelen.

1571 Werkgevers hebben de verantwoordelijkheid om eerst binnen het onbenutte arbeidspotentieel in Nederland op zoek te gaan naar werknemers.

1572 Als ze uiteindelijk toch voor arbeidsmigranten moeten kiezen, worden ze sterker verantwoordelijk gemaakt voor het welzijn van arbeidsmigranten die zij naar Nederland halen.

1573 We moeten voorkomen dat de nadelen van arbeidsmigratie door de samenleving moeten worden opgevangen.

1574 Als een bedrijf in een sector waar veel arbeidsmigranten werken zich ergens wil vestigen, moet het eerst aantonen dat de voorzieningen in de gemeenschap de arbeidspopulatie kunnen dragen en dat het bedrijf hier zelf voor zorgt.

1575

- 1576 * Meer grip door strengere eisen.
- 1577 We scherpen de eisen aan om als arbeidsmigrant naar Nederland te komen.
- 1578 We voeren strenge toetsen in waarmee hun toegevoegde waarde eerst moeten worden aangetoond.
- 1579 Bijvoorbeeld dat het gaat om werk dat voor Nederland belangrijk is, zoals in de energietransitie en de technieksector, en dat hiervoor geen Nederlandse arbeidskrachten kunnen worden gevonden.
- 1580
- 1581 * Terugkeer arbeidsmigranten stimuleren.
- 1582 We voeren een apart stelsel van sociale zekerheid in voor arbeidsmigranten van buiten de EU.
- 1583 Zij vallen zo buiten het reguliere socialezekerheidsstelsel.
- 1584 De verzekering die zij door hier te werken opbouwen, kunnen ze meenemen naar hun land van herkomst om zo terugkeer aantrekkelijker te maken.
- 1585
- 1586 * Misstanden aanpakken.
- 1587 Helaas schieten de arbeids- en leefomstandigheden in sommige sectoren nog te vaak ernstig tekort.
- 1588 Als deze sectoren hierin geen verbetering gaan laten zien, voeren we een uitzendverbod in.
- 1589 Arbeidsmigranten leven soms onder de radar.
- 1590 Dat leidt er toe dat fraude en misbruik onopgemerkt blijven.
- 1591 Daarom moeten we de registratie van arbeidsmigranten verbeteren.
- 1592 * Arbeidsmigranten sneller terugsturen.
- 1593 Wij en zij zijn erbij gebaat als ze terugkeren naar hun land van herkomst.
- 1594 Dak- en thuisloze arbeidsmigranten gaan we daarom helpen met hun duurzame terugkeer naar huis.
- 1595
- 1596 * Malafide uitzendbureaus hard aanpakken.
- 1597 De afgelopen periode is begonnen aan het uitvoeren van de aanbevelingen van de Commissie Roemer.
- 1598 Daar gaan we mee door, met een focus op het aanpakken van malafide uitzendbureaus.
- 1599 Malafide uitzendondernemers en uitbuiters beginnen vaak telkens weer opnieuw om zo onder handhaving uit te komen.
- 1600 Daarom komt er een bestuursrechtelijk verbod voor malafide uitzendondernemers die herhaaldelijk zijn bestraft.
- 1601
- 1602 * Schijnconstructies tegengaan.
- 1603 Via oneigenlijk gebruik van de zogenaamde 'A1-route' kunnen arbeidsmigranten van buiten de EU via Oost-Europa goedkoop naar Nederland gehaald worden.
- 1604 Zulke schijnconstructies willen we stoppen, want het is oneerlijke concurrentie op arbeidsvoorwaarden.
- 1605 Daarom gaan we veel strenger controleren.
- 1606 En we zullen in de EU bepleiten dat de regels worden aangescherpt.
- 1607
- 1608 Grip op studiemigratie
- 1609 Internationale studenten, onderzoekers en samenwerkingen zijn van waarde voor het onderwijs, onderzoek en het bedrijfsleven.
- 1610 Er is een internationale strijd om talent gaande, waar Nederland een sterke positie in heeft.
- 1611 Daar willen we niet op inleveren.
- 1612 De huidige instroom is echter ongericht en te hoog.
- 1613 Meer grip op wie in Nederland komt studeren is nodig.
- 1614 * Grip op internationale studentenstromen.

- 1615 De huidige instroom is ongericht.
- 1616 Instellingen moeten daarom een numerus fixus kunnen opleggen op het aantal internationale studenten.
- 1617 We voorkomen het stapelen van studiefinanciering uit meerdere landen.
- 1618 Bij de inperking van de internationale instroom wordt rekening gehouden met regionale omstandigheden.
- 1619
- 1620 * Internationale talentstrategie.
- 1621 Internationale studenten laten we toe waar dat een toevoeging is voor onderwijs, onderzoek, arbeidsmarkt of regio.
- 1622 Bacheloronderwijs is Nederlandstalig, tenzij Engelstalig onderwijs nodig is voor de arbeidsmarkt.
- 1623 In niet-tekortsectoren moeten onderwijsinstellingen terughoudend zijn met werven.
- 1624 We stimuleren briljante studenten om in Nederland te blijven.
- 1625 Internationale studenten die we toelaten krijgen een inspanningsverplichting om Nederlands te leren, zodat zij na hun studie vaker in Nederland gaan werken.
- 1626 * Een bijdrage vragen van buitenlandse studenten.
- 1627 Om de instroom te remmen komt er een ondergrens aan het instellingscollegegeld voor niet-EER-studenten.
- 1628 Tekortsectoren worden daarvan uitgezonderd.
- 1629 Omdat Europese studenten vaak aanspraak maken op studiefinanciering en weinig collegegeld betalen, maken we Europese afspraken om de kosten van internationalisering eerlijker te verdelen.
- 1630
- 1631 Inburgering en integratie
- 1632 Door goed de taal te leren, onze vrije waarden te onderschrijven en te werken, kunnen nieuwkomers echt meedoen in onze samenleving.
- 1633 * Naturalisatie pas na tien jaar.
- 1634 Het Nederlanderschap is een groot goed.
- 1635 We verlengen de termijn om het Nederlanderschap te verkrijgen naar tien jaar en voor zogenaamde subsidiair-beschermde naar twaalf jaar.
- 1636 Om in de Nederlandse samenleving volwaardig mee te kunnen doen is het goed spreken van de Nederlandse taal onontbeerlijk.
- 1637 We verhogen het vereiste taalniveau voor naturalisatie naar B1.
- 1638
- 1639 * Aan het werk gaan met startbanen.
- 1640 Het hebben van betaald werk wordt de norm voor nieuwkomers.
- 1641 Elke gemeente gaat startbanen aanbieden.
- 1642 Er komen sectorplannen voor tekortsectoren om statushouders voor deze banen op te leiden.
- 1643 Het gaat dan om sectoren als de zorg, de horeca en de bouw.
- 1644 We nemen onnodige drempels bij het erkennen van diploma's weg.
- 1645
- 1646 * Integreren door te werken.
- 1647 Statushouders krijgen voorrang ten opzichte van asielzoekers bij het verkrijgen van een BSN-nummer zodat ze sneller een rekening kunnen openen voor het ontvangen van salaris.
- 1648 * Integreren van jongs af aan.
- 1649 De VVD wil dat iedere gemeente er op toeziet dat jonge kinderen van inburgeraars standaard naar voor- en vroegschoolse educatie gaan om mogelijke onderwijs- en taalachterstanden te voorkomen en om jonge nieuwkomers een goede start te geven in onze samenleving.
- 1650
- 1651 Verdedigen van vrije waarden
- 1652 Onze vrije democratische samenleving kan alleen functioneren wanneer we een grens trekken als vrijheden van de ander worden bedreigd.

- 1653 * Tegengaan ongewenste buitenlandse beïnvloeding en inmenging.
- 1654 Nederlanders met wortels in het buitenland moeten hun leven in Nederland zonder bemoeienis van hun land van herkomst kunnen leiden.
- 1655 Landen van herkomst moeten geen gelegenheid krijgen om stemgedrag te beïnvloeden.
- 1656 Daarom gaan we de eisen voor het organiseren van buitenlandse verkiezingen in Nederland aanscherpen.
- 1657 Ook gaan we ongewenste buitenlandse financiering van religieuze en andere maatschappelijke organisaties aanpakken.
- 1658 Er komt een wet die het mogelijk maakt om maatschappelijke en religieuze instellingen zoals moskeeën te verplichten transparant te zijn over hun giften en die giften te stoppen als er ondermijnd gedrag mee gefinancierd wordt.
- 1659 Verkend wordt of in die wet een verbod kan worden opgenomen op het meer dan 50 procent financieren van religieuze instellingen en scholen in Nederland door regimes die hoog scoren op “indicatoren voor onvrijheid”
- 1660 * Streng toezicht op informeel onderwijs en weekendscholen.
- 1661 De onderwijsinspectie moet kunnen ingrijpen bij informele onderwijsinstellingen die onderwijzen op een manier die botst met onze democratische rechtsstaat.
- 1662 Dit geldt ook voor vroegschoolse educatie.
- 1663 We werken met een aanpak waarbij we extra aandacht hebben voor informeel wahhabi-salafistisch onderwijs.
- 1664
- 1665 * Wetgeving tegen versterkte gebedsoproep en weren van haatpredikers.
- 1666 Het versterkt aanbieden van gebedsoproepen in de openbare ruimte wordt beperkt.
- 1667 We weren haatpredikers naar Deens voorbeeld met een openbare zwarte lijst van haatpredikers binnen Europa.
- 1668 Ook gaan we werken met een gesloten lijst van haatpredikers van wie onze veiligheidsdiensten aangeven dat ze een risico kunnen vormen voor onze openbare orde en/of nationale veiligheid.
- 1669
- 1670 * We voorkomen genitale verminking en uithuwelijking.
- 1671 Rechters moeten een uitreisverbod kunnen opleggen om te voorkomen dat meisjes in het buitenland worden besneden.
- 1672 We versterken de kennis van grenspersoneel op Schiphol om signalen van uitreis voor genitale verminking sneller te kunnen herkennen en te voorkomen.
- 1673 We borgen de expertise van het Landelijk Expertise Centrum Eergerelateerd Geweld van de politie.
- 1674
- 1675 * Medeplichtigen bij eergerelateerd geweld zwaarder straffen.
- 1676 We verhogen de strafmaat voor medeplichtigen en verruimen de mogelijkheden om strafrechtelijk op te treden.
- 1677 Ook ontwikkelen we een integrale aanpak tegen femicide.
- 1678 * Meldplicht schadelijke praktijken in zorg en onderwijs.
- 1679 Een docent of zorgverlener mag, bij vermoedens/signalen van schadelijke praktijken zoals genitale verminking of eergerelateerd geweld, nooit zelfstandig beslissen dat hulp niet nodig is en moet verplicht advies inwinnen bij Veilig Thuis.
- 1680
- 1681 * Verbod maagdenvlieshersteloperaties.
- 1682 We beschermen vrouwen door het invoeren van een strafbaarstelling voor het uitvoeren van maagdenvlieshersteloperaties.
- 1683
- 1684 De VVD wil Nederland veilig houden in een gevaarlijke wereld.**
- 1685
- 1686 Het versterken van defensie
- 1687 De Nederlandse krijgsmacht is er om ons en onze bondgenoten veilig te houden.

1688 Daarmee willen we doorgaan met investeren in defensie, zodat Nederland de bijdrage kan leveren aan onze gezamenlijke verdediging die we in de NAVO hebben afgesproken, en de vrouwen en mannen die zich daar iedere dag keihard voor inzetten de juiste spullen hebben.

1689 * We bieden defensie zekerheid.

1690 We leggen wettelijk vast dat we 2% van ons bbp investeren in defensie.

1691 Dit om te voorkomen dat er direct op defensie bezuinigd wordt als de wereld iets veiliger lijkt, en we bij een volgend conflict in Europa eerst jarenlang onze krijgsmacht moeten opbouwen.

1692

1693 * Gericht investeren.

1694 We verhogen de inzetbaarheid voor een grootschalige oorlog door te investeren in munitievoorraden, medische en logistieke ondersteuning en ICT.

1695 Daarnaast investeren we in de luchtverdediging, beveiliging van infrastructuur op zee, en de capaciteiten die de NAVO met prioriteit van ons vraagt, in het bijzonder tanks.

1696

1697 * Nederland en bondgenoten veilig houden.

1698 De prioriteit voor investeringen en inzet is te voldoen aan onze NAVO-taken voor collectieve verdediging.

1699 De minimale resultaten voor jarenlange inzet in Afghanistan en Mali laten zien dat pogingen om ontwikkelingslanden naar onze wens op te bouwen vaak teleurstellend verlopen.

1700 Nederland blijft ook bijdragen aan de kernwapentaak van de NAVO.

1701

1702 * Voorbereid op een crisis met moderne diensttijd.

1703 We willen dat Defensie met alle jongeren contact legt door hen een enquête van defensie in te laten vullen, geïnspireerd op het Zweedse model.

1704 Het zorgt ervoor dat de huidige opkomstplicht in oorlogstijd meer gericht geactiveerd kan worden.

1705 Geschikte en gemotiveerde jongeren kunnen ook in vreedstijd op vrijwillige basis direct een jaar in dienst.

1706

1707 * Nationale veiligheid en grensbewaking.

1708 De vraag naar inzet in en rond Nederland groeit.

1709 Dat vraagt om investeringen in marechaussee voor beveiligingstaken en grenscontroles.

1710

1711 * Versterken (digitale) slagkracht inlichtingendiensten.

1712 We versterken de (cyber)capaciteiten van onze inlichtingendiensten zodat zij sneller en makkelijker de informatie kunnen krijgen die ze nodig hebben om onze nationale veiligheid te beschermen tegen cyberaanvallen en andere (digitale) dreigingen.

1713 * Veilige cloud.

1714 Om onze defensiedata zo veilig mogelijk te houden, moet Nederland op een zo kort mogelijke termijn beschikken over een nationale cloud op Nederlandse bodem onder Nederlandse jurisdictie, die bij voorkeur wordt ontworpen en beheerd door Nederlandse bedrijven.

1715 Een zoveel mogelijk Nederlandse publiek-private crypto-organisatie is hiervoor belangrijk.

1716

1717 * Actieve industriepolitiek.

1718 De defensiesectoren waar Nederland goed in is gaan we verder versterken.

1719 Daarom sluiten we voor het wapenexportbeleid aan bij Europese bondgenoten, bieden we defensiebedrijven die hier investeren zekerheid over langjarige afname, en ondersteunt Defensie startende innovatieve ondernemers.

1720 Samen met bondgenoten verhogen we de productiecapaciteit voor onder andere munitie, ook om Oekraïne te blijven bevoorraden.

1721

- 1722 * Ruimte om te ontwikkelen.
- 1723 Defensie moet ruim baan krijgen om te groeien.
- 1724 Dat betekent dat Defensie ook meer fysieke en milieuruimte nodig heeft om bijvoorbeeld munitie op te slaan, te bouwen en te oefenen.
- 1725 In de nieuwe Nota Ruimte moeten de ruimtevragen van Defensie verankerd worden.
- 1726
- 1727 * Sterke Europese NAVO-pijler, maar geen Europees leger.
- 1728 De NAVO is het fundament voor onze internationale veiligheid.
- 1729 Nederland zet verdere stappen om de versnippering van Europese legers tegen te gaan, bijvoorbeeld door bilateraal gezamenlijke eenheden op te richten die we aan de NAVO aanbieden of waar we de Noordzee mee beveiligen.
- 1730 De EU speelt een ondersteunende rol door militair transport te vergemakkelijken en wapenontwikkeling te stimuleren die voldoet aan door de NAVO opgestelde eisen voor interoperabiliteit.
- 1731
- 1732 * Modern personeelsbeleid.
- 1733 We gaan door met het verbeteren en moderniseren van de arbeidsvoorwaarden.
- 1734 Om aan voldoende mensen te komen moet Defensie flexibeler worden als mensen tijdelijk buiten de krijgsmacht willen werken.
- 1735 Defensie moet ook meer schaalbaar zijn zodat we beter gebruik kunnen maken van reservisten en andere partijen.
- 1736 * We steunen veteranen.
- 1737 De veteranenzorg is over het algemeen goed geregeld, maar we leveren meer maatwerk voor de groep die nu tussen wal en schip valt of die extra kwetsbaar is, zoals een deel van de Uruzganveteranen.
- 1738 Er komt ook een permanente regeling om smartengeld voor veteranen altijd onbelast te laten zijn.
- 1739
- 1740 Ons veilig houden tegen internationale bedreigingen
- 1741 We willen de vrijheid en veiligheid van Nederland beschermen door krachtig weerstand te bieden aan landen die de liberale wereldorde ondermijnen.
- 1742 Daarbij willen we Nederland ook voor grondstoffen en technologie minder afhankelijk maken van dergelijke landen.
- 1743
- 1744 * Onafhankelijker van onbetrouwbare regimes.
- 1745 Via ons buitenlandbeleid en slimme industriepolitiek verminderen we de afhankelijkheid van landen als China en Rusland.
- 1746 Dat doen we door samen te werken met alternatieve leveranciers van grondstoffen en producten en door te investeren in onze defensie- en de eigen industrie in strategische sectoren.
- 1747 Ook beschermen we onze infrastructuur en technologie door naast de effectieve inzet van bestaande screeningsmechanismen in EU-verband te zorgen voor screening van investeringen in risicolanden.
- 1748
- 1749 * Steun Oekraïne.
- 1750 We blijven ons inzetten voor wapenleveranties en financiële steun aan Oekraïne en een hardere aanpak van omzeiling van de sancties tegen Rusland.
- 1751 De militaire steun aan Oekraïne moet zo gebeuren dat ook het herstel en de versterking van de Nederlandse krijgsmacht worden gerealiseerd.
- 1752 We dragen bij aan de wederopbouw van Oekraïne, ook door te helpen met het tegengaan van corruptie en het versterken van instituties.
- 1753 Om sancties effectiever te maken willen we extraterritoriale werking invoeren en investeren in (Nederlandse) kennis om samen met bondgenoten omzeiling op te sporen.
- 1754
- 1755 * Gerichte aanpak van landen die een bedreiging vormen.
- 1756 Om de invloed van agressieve landen in Nederland tegen te gaan, stappen we af

van de fictie dat ieder land volgens een 'landen-neutrale aanpak' recht heeft op een gelijke behandeling.

1757 Een versterkte Nationale Veiligheidsraad stelt een lijst op van landen die volgens de veiligheidsdiensten een bedreiging vormen.

1758 Vervolgens moet de overheid concrete maatregelen nemen zoals screening op spionagerisico bij kennismigratie, een verbod op het geven van militaire training en verplichte registratie van foreign influence agents.

1759 Dit vult de algemene strafbaarstelling van spionage aan.

1760

1761 * Aanpak staatsterreur.

1762 Plaatsing op de EU-terreurlijst van aan staten gelieerde groepen die op grote schaal wandaden plegen, zoals Wagner en de Iraanse Revolutionaire Garde.

1763 We zetten ons ook in om ervoor te zorgen dat de kopstukken van Rusland en Iran verantwoordelijk worden gehouden voor hun misdrijven.

1764

1765 * Diplomatieke posten voor Nederlandse belangen.

1766 Een reorganisatie van de ambassades en consulaten waarbij de prioriteit komt te liggen op (wederzijdse) economische belangen, migratiedeals en veiligheid.

1767

1768 * Nederlanders in het buitenland.

1769 Voor Nederlanders in het buitenland maken we overheidsdiensten waar mogelijk digitaal toegankelijk, bij langdurig verblijf in het buitenland maken we het makkelijker het Nederlanderschap te behouden, en bij nieuwe wetten en regels houden we meer rekening met de gevolgen voor deze groep.

1770

1771 * Nauwe samenwerking met gelijkgezinde landen.

1772 We versterken de EU maar slaan niet door in protectionisme.

1773 De VS blijven onze belangrijkste bondgenoot.

1774 Amerika en Aziatische democratieën zijn cruciale partners voor militaire samenwerking, handel, het instellen van sancties en het ontwikkelen van nieuwe technologieën.

1775

1776 * Pragmatisme waar nodig.

1777 We werken realistisch samen met landen die wij nodig hebben voor bijvoorbeeld grondstoffen, migratieafspraken en veiligheid en die ons niet vijandig gezind zijn.

1778 Samenwerking rond handel en investeringen draagt ook meer bij aan de verspreiding van liberale waarden dan vermanende toezeggingen.

1779

1780 * Ontwikkelingssamenwerking prioriteren.

1781 We gaan ontwikkelingsrelaties met derde landen onder een vergrootglas houden en indien nodig afbouwen.

1782 We kijken naar wat nodig is, niet naar vaste percentages.

1783 Er blijft geld beschikbaar voor noodhulp en opvang in de regio, maar we stoppen met goedbedoelde maar weinig effectieve projecten.

1784 Bij de toekenning van noodhulp komt meer nadruk op het voorkomen van migratiestromen.

1785

1786 * Win-winsituaties.

1787 De VVD vindt dat Nederland haar ontwikkelingsgeld moet inzetten om win-winsituaties te creëren voor zowel Nederland als ontvangende landen.

1788 Dit betekent voor de VVD dat Nederlandse ontwikkelingsgeld vooral via Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen naar ontwikkelingslanden moeten gaan.

1789

1790 * Europese samenwerking opzoeken.

1791 Hiermee kunnen we meer impact maken dan alleen met Nederlandse initiatieven.

1792 Europese ontwikkelingsgeld en handelsakkoorden zullen worden ingezet in derde

landen om de grondoorzaken van migratie naar Europa weg te nemen, onze toegang tot grondstoffen te verbeteren en om andere Europese geopolitieke belangen te behartigen.

1793

1794 Een sterk Europa

1795 De Europese Unie is het middel om Nederlandse belangen te behartigen in een onveilige wereld met rivaliserende grootmachten.

1796 Daarom willen we haar geopolitieke slagkracht vergroten.

1797

1798 * Inzetten op strategische soevereiniteit in EU-verband.

1799 We zetten in op een EU met een realistische blik op de bescherming van haar interne markt, vitale sectoren en kennispositie.

1800 Grote afhankelijkheden op het gebied van energie van landen als China en Rusland dienen vermeden en afgebouwd te worden, alle EU-lidstaten moeten zich hieraan committeren.

1801

1802 * De economische macht van de EU inzetten.

1803 De EU is het grootste handelsblok ter wereld.

1804 We willen dat de EU vaker en effectiever haar rol op het geopolitieke toneel opeist om ons veilig te houden, door middel van sancties en het intrekken van handelsvoordelen.

1805 * Afschaffen veto buitenlandbeleid.

1806 We willen het vetorecht op buitenlandbeleid afschaffen.

1807 Met name voor sanctiebeleid is het de afgelopen jaren zichtbaar geworden dat de EU dankzij unanimitéitsbesluitvorming met veel moeite sanctiepakketten vorm heeft kunnen geven.

1808 Dit maakte de EU enerzijds kwetsbaar, en anderzijds een zwakkere geopolitieke speler.

1809

1810 * Strikt en fair op uitbreiding.

1811 Hiermee behouden we de slagkracht van de EU.

1812 De Kopenhagen-criteria en de staat van de rechtsstaat zijn leidend bij de beslissing of een land lid mag worden.

1813 Ook moeten kandidaat-lidstaten hun visumbeleid en hun buitenlandbeleid in lijn met de EU brengen.

1814 De uitbreiding van de EU zal gepaard moeten gaan met hervormingen om slagvaardig en betaalbaar te blijven.

1815 Kandidaat-lidstaten, zoals Oekraïne, houden zicht op EU-lidmaatschap en worden beoordeeld op de geboekte resultaten.

1816

1817 * Beschermen van rechtsstaten.

1818 Lidstaten die consequent hun rechtsstaat beschadigen, moeten hard gekort worden op EU-gelden.

1819 Sterke weerbare rechtsstaten zijn nodig om ongewilde invloeden van buitenaf te weerstaan en zijn essentieel voor een functionerende democratie.

1820 We mogen geen concessies doen op zaken als vrije media, onafhankelijke rechtspraak en de bescherming van minderheden.

1821

1822 Een vuist tegen onvrijheid.

1823 Hoe houden we ons land fijn en veilig voor iedereen?

1824

1825 Nederland, het land waar we een democratische rechtsstaat en vrijheid kennen.

1826 Waar we vrijheid van meningsuiting en religie kennen.

1827 In die vrije samenleving heeft de georganiseerde misdaad zich genesteld.

1828 We zien criminele afrekeningen, explosies op winkels en huizen en rechtstreekse aanvallen op onze rechtsstaat met de moorden op de broer van een kroongetuige, advocaat Derk Wiersum en journalist Peter R.

1829 de Vries.

1830 Criminelen willen vaak maar één ding en dat is geld verdienen.

1831 Zij deinzen er niet voor terug om journalisten te bedreigen, advocaten te intimideren,

onze jonge kinderen te ronselen en boerengezinnen onder druk te zetten om hun schuren af te staan voor het gebruik van drugslaboratoria.

1832

1833 We zullen de komende jaren doorgaan om Nederland voor iedereen veiliger te maken, want we kunnen zo niet verder.

1834 Daarvoor hebben we zowel preventie als repressie nodig.

1835 Het een kan niet zonder het ander.

1836 Steeds meer mensen worden slachtoffer van digitale criminaliteit.

1837 Dus zijn wij er niet alleen op straat, maar ook online.

1838 En moeten we over de volle breedte meer investeren in onze veiligheid.

1839 We gaan ook onze nationale veiligheid beter beschermen tegen de toenemende cyberdreiging vanuit vijandige regimes en criminele netwerken.

1840

1841 Juist nu hebben we mensen nodig die moed en passie hebben.

1842 De moed om bedreigingen van onze democratische rechtsstaat onder ogen te zien en de passie om onze vrije democratie voluit te verdedigen.

1843 Want wanneer wij een stap achteruit doen, zetten zij een stap vooruit.

1844 Daarom hebben we een stevige politie nodig, die onder de meest erbarmelijke omstandigheden juist voor onze veiligheid staat.

1845 Een sterke brandweer die voor ons door het vuur gaat tijdens rampen en crises.

1846 Een krachtig Openbaar Ministerie dat strafbare feiten vervolgt en verdachten voor de rechter brengt.

1847 En een rechterlijke macht die voor onze fundamenteën staat en deze kan verdedigen.

1848

1849 Wij staan aan de zijde van de slachtoffers en nabestaanden.

1850 Hun leed kunnen we niet ongedaan maken.

1851 Wel kunnen we hun belangen meer centraal zetten en zorgen dat hun positie binnen en buiten het strafrecht beter is geborgd.

1852 Ook moet het normaal zijn om met je gezin naar een voetbalwedstrijd te kunnen gaan, zonder zwaar vuurwerk of geweld in het vak naast je of buiten het stadion.

1853 En alles wat je op straat (niet) doet en duldt, moet ook online gaan gelden.

1854

1855 We moeten weer een land zijn waar het een vanzelfsprekendheid is dat iedereen veilig en vrij zichzelf kan zijn.

1856 Helaas is dat niet overal meer zo.

1857 Dat is onacceptabel.

1858 We grijpen keihard in bij discriminerende, antisemitische en racistische uitingen.

1859 Zodat iedereen, ongeacht religie of geardeerdheid, zich in ons land vrij en veilig voelt om zichzelf te zijn.

1860

1861 De VVD wil een veilig Nederland voor iedereen.

1862

1863 Uitbreiden van de aanpak tegen de georganiseerde misdaad

1864 Onze democratische rechtsstaat staat onder druk en daarmee onze manier van leven.

1865 De georganiseerde misdaad heeft zich in onze samenleving genesteld en tornt aan waar ons land voor staat.

1866 De aanpak hiervan is een strijd die wij moeten en kunnen winnen.

1867 De tijd van naïviteit ligt achter ons.

1868 Dit heeft onze hoogste prioriteit, maar vergt een lange adem.

1869 Dit gaan wij doen met preventie, verstoring van criminele verdienmodellen, straffen en beschermen.

1870

1871 * Wij blijven investeren in een sterke politie.

1872 Onze mensen behoren tot de beste ter wereld.

1873 Dat willen we zo houden.

- 1874 We willen de Nationale Politie versterken met extra (digitale) wijkagenten, cyberexperts, (specialistische) (wijk)rechercheurs en (specialistische) vrijwilligers.
- 1875 We zorgen dat de politie het beste materieel heeft en passende arbeidsvoorwaarden, en uitgerust wordt met stroomstootwapens en bodycams.
- 1876 We versterken de mogelijkheden om als zij-instromer bij de politie te komen werken en om als vrijwilliger bij te dragen.
- 1877
- 1878 * Werken onder nummer.
- 1879 Om hun veiligheid te garanderen kunnen politiemedewerkers die werken aan ondermijningszaken ervoor kiezen om te werken onder een nummer.
- 1880 Dit nummer is alleen herleidbaar voor een rechter.
- 1881 * We voorkomen dat jongeren afglijden naar de zware criminaliteit.
- 1882 Dat betekent dat we blijven inzetten op maatregelen en interventies die jongeren bewezen effectief uit de zware criminaliteit houden.
- 1883 We zetten daarbij in op wijkrecherche en jeugdboa's.
- 1884 In kwetsbare wijken wordt meer ingezet op wijkrechtspraak.
- 1885 Het programma 'Preventie met gezag' wordt voortgezet.
- 1886 We bieden jongeren kansen om uit de criminaliteit te komen, maar treden hard op tegen beroepscriminelen.
- 1887 * Voorlichting over drugs(criminaliteit).
- 1888 Een effectieve preventieaanpak betekent ook dat de overheid drugsgebruikers wijst op hun eigen verantwoordelijkheid.
- 1889 Veel drugsgebruikers zijn zich er niet bewust van dat hun vraag een aanbod in stand houdt in een business die gerund wordt door meedogenloze criminelen.
- 1890 Hier is een actieve voorlichtingscampagne voor nodig, waarbij samengewerkt zal moeten worden met maatschappelijke partners en werkgevers.
- 1891
- 1892 * Slopen van criminele verdienmodellen.
- 1893 De afgelopen jaren heeft baanbrekend werk van onze recherche ervoor gezorgd dat we beter weten hoe we criminelen kunnen raken.
- 1894 Door intensiever samen te werken met andere landen en ondergronds bankieren en loyaliteitsbetalingen aan te pakken, raken we criminelen in hun portemonnee.
- 1895 Het criminele geld dat we ophalen geven we weer terug aan de samenleving.
- 1896
- 1897 * Aanpak logistieke knooppunten.
- 1898 We gaan door met de investeringen in grote en kleine zeehavens en vliegvelden en betrekken het bedrijfsleven hier intensief bij.
- 1899 Als het nodig is, zullen we vaker gebruik maken van de inzet van camera's en meer gegevensuitwisseling.
- 1900 Om mensen werkzaam in kwetsbare sectoren weerbaarder te maken worden meer drugscursussen op werk gegeven en is er een zero tolerancebeleid op werkplekken die gevoelig zijn voor corruptie.
- 1901
- 1902 * Internationaal offensief.
- 1903 We gaan intensiever samenwerken binnen Europa, met landen in Zuid-Amerika waar drugs vandaan komt en met landen als de Emiraten, Turkije en Marokko waar geld wordt witgewassen.
- 1904 We bevorderen de inzet van politieliaisons op ambassades.
- 1905 * Verzwaren van de straffen voor grote criminelen.
- 1906 Er komen in beperkte gevallen minimumstraffen voor zware misdrijven.
- 1907 Ook de maximumstraffen voor zware drugsgerelateerde delicten worden fors verhoogd.
- 1908 Daarnaast wordt de verjaringstermijn bij de tenuitvoerlegging van straffen afgeschaft.
- 1909 Er komt ook een verhoging van maximale straffen in het adolescentenrecht.
- 1910 Ook bij andere straffen kijken we of deze nog afschrikwekkend genoeg zijn.

- 1911
- 1912 * Alle uithalers moeten worden gestraft.
- 1913 Uithalers worden beschouwd als onderdeel van een crimineel netwerk.
- 1914 De uithalerswet is al aangepast maar wordt verder versterkt, zodat alle uithalers van tevoren weten dat ze forse celstraffen zullen krijgen.
- 1915 * Versteving stelsel bewaken en beveiligen.
- 1916 De mensen die bij Politie, het OM, de NCTV en Defensie werken in het stelsel bewaken en beveiligen verdienen onze waardering.
- 1917 De persoonsbeveiligers houden met gevaar voor hun eigen leven de hoeders van onze rechtsstaat veilig.
- 1918 Dankzij hen kan onze rechtsstaat blijven functioneren.
- 1919 De transitie die het kabinet heeft ingezet om het stelsel fundamenteel te vernieuwen naar aanleiding van de aanbevelingen van de OVV zetten we voort, alsmede de stappen die het kabinet daarnaast extra heeft ingezet.
- 1920 We investeren extra in capaciteit, zodat de organisaties in het stelsel bewaken en beveiligen voldoende mensen en middelen krijgen om hun taken uit te voeren.
- 1921 We zorgen voor stabiele financiering.
- 1922 Daarnaast zetten we de te beveiligen persoon meer centraal en verbeteren de informatiedeling.
- 1923 Het bewaken en beveiligen van de hoeders van onze democratische rechtsstaat blijft topprioriteit.
- 1924
- 1925 * Verbetering en verbreding van de kroongetuigenregeling.
- 1926 Een verbeterde kroongetuigenregeling is een belangrijk instrument in de strijd tegen criminele kopstukken.
- 1927 We verbreden de regeling zodat het OM meer mogelijkheden heeft om grote vissen te vangen.
- 1928
- 1929 * We zetten in op voldoende forensische ondersteuning van de opsporing.
- 1930 Hierdoor kan het onderzoek naar aard en oorzaak van letsel en overlijden in strafzaken worden verbeterd.
- 1931
- 1932 * Meer ANPR-camera's in grensregio's.
- 1933 Veel drugs gaan de grens over via kleine landweggetjes in de grensregio.
- 1934 De politie heeft met schaarste te kampen en de inzet van camera's die kentekens in de gaten kunnen houden zou deze krapte op kunnen vangen en daarnaast breder inzicht geven in wie onze grenzen overgaan.
- 1935 Gegevens van ANPR-camera's mogen vaker worden gebruikt door de politie in de aanpak tegen de georganiseerde misdaad.
- 1936 Dit is ook van meerwaarde om mensenhandel en irreguliere migratie tegen te gaan.
- 1937
- 1938 * Informatiedeling in het kader van veiligheid verbeteren.
- 1939 Wanneer privacywetgeving in de weg staat bij het verbeteren van de veiligheid van burgers, moeten we dat oplossen.
- 1940 De mogelijkheden voor publieke organisaties (zoals sociaal domein, zorg en veiligheid bij gemeenten), private partijen en samenwerkingsverbanden om onderling relevante informatie uit te wisselen om georganiseerde criminaliteit tegen te gaan of fraude te voorkomen worden verbeterd.
- 1941
- 1942 * Toepassing van HALT-straffen ook voor jongeren onder de twaalf jaar.
- 1943 HALT krijgt meer mogelijkheden om informatie, zoals onderwijsdossiers, in te zien.
- 1944 * We bevorderen ouderparticipatie bij het doorbreken van crimineel gedrag van hun kinderen.
- 1945 Ouders die hardnekkig weigeren te participeren krijgen een bestuurlijke boete.
- 1946 Preventie krijgt een sterke rol om dit te voorkomen.

- 1947
- 1948 * We verhogen de maximale straffen in het jeugdstrafrecht.
- 1949 Ook passen we vaker het volwassenenstrafrecht toe bij 16- en 17-jarigen die zeer ernstige gewelds- en zedenmisdrijven plegen.
- 1950 We voeren ook een verplichte zogenaamde SCIL-test in bij jongeren die hun eerste delict plegen.
- 1951 Hierdoor worden jongeren met een licht verstandelijke beperking sneller herkend, zodat we gerichte maatregelen kunnen treffen om recidive te voorkomen.
- 1952 Geharde jeugdigen die een prominente rol hebben in een crimineel netwerk kunnen in een regime voor volwassenen worden geplaatst om zo beter toezicht te kunnen uitoefenen.
- 1953
- 1954 Aanscherpingen in het gevangeniswezen voor geharde criminelen
- 1955 Dankzij het uitstekende werk van de Politie en OM zitten steeds meer zware criminelen in detentie hun straf uit.
- 1956 Het is essentieel voor de veiligheid van het gevangenis personeel en de samenleving dat criminele kopstukken geen mogelijkheden hebben om hun criminele netwerken vanuit detentie voort te zetten.
- 1957
- 1958 * Een gevangeniswezen waar het tegengaan van crimineel handelen in detentie topprioriteit wordt.
- 1959 Maximale beperking van contact met de buitenwereld wordt het wettelijk uitgangspunt voor het gevangenisregime van een Extra Beveiligde Inrichting.
- 1960 Ook voor de Afdeling Intensief Toezicht wordt het contact met de buitenwereld fors beperkt.
- 1961 Het contact tussen een gedetineerde en een advocaat in een Afdeling Intensief Toezicht of Extra Beveiligde Inrichting wordt beperkt.
- 1962 Het aantal toegestane advocaten wordt beperkt tot maximaal twee.
- 1963 De grens van het geprivilegieerd bezoek wordt daarbij in acht genomen, tenzij sprake is van ernstig gevaar voor betrokkenen of derden.
- 1964 Er worden zo snel mogelijk hoogbeveiligde en/of EBI-waardige cellen gerealiseerd of gecreëerd.
- 1965
- 1966 * Gevangenen die uit proberen te breken strenger aanpakken.
- 1967 De Dienst Vervoer & Ondersteuning krijgt een grotere rol bij het beveiligen van de samenleving.
- 1968 Ook wordt ontsnappen uit de gevangenis als een zelfstandig feit strafbaar gesteld, net als het doorknippen van een enkelband.
- 1969 * Aanwezigheid bij zittingen via videoverbinding Dit wordt het wettelijk uitgangspunt voor gedetineerden in een verzaamd gevangenisregime.
- 1970 Hierdoor worden de kosten van vervoer van gedetineerden beperkt en de openbare veiligheid vergroot.
- 1971
- 1972 * De beveiliging van de samenleving wordt toegevoegd als wettelijke doelstelling van detentie.
- 1973 Resocialisatie is voor een deel van de gevangenispopulatie een mooi uitgangspunt, maar voor een ander deel niet, zoals criminele kopstukken.
- 1974 * Financiële transacties tussen de buitenwereld naar gedetineerden worden beperkt.
- 1975 Er is geen enkele reden om binnen detentie over grote geldbedragen te beschikken of geld te ontvangen en te verzenden van en naar verschillende bankrekeningen.
- 1976 Ook worden grote betalingen aan advocaten in cash verder aan banden gelegd.
- 1977 We voeren betere veiligheidsonderzoeken in voor gevangenismedewerkers die gevoelige functies uitoefenen.
- 1978 * We sluiten geen penitentiaire inrichtingen en ook geen jeugdinstellingen.
- 1979 Het is essentieel om genoeg cellen te hebben in plaats van een tekort aan cellen.
- 1980

- 1981 * Uitbreiding van de mogelijkheden gegevens te delen in het gevangeniswezen.
- 1982 Het wordt eenvoudiger en voorzien van een betere wettelijke grondslag, om sneller informatie te delen tussen de opsporing, het gevangeniswezen en de tbs.
- 1983 We maken het ook makkelijker gegevens uit te wisselen tussen de forensische- en niet-forensische zorg.
- 1984
- 1985 * Het beveiligingsniveau van jeugdinstellingen wordt verhoogd.
- 1986 Ook krijgen jeugdinstellingen een Bureau Inlichtingen en Veiligheid.
- 1987 * We bestendigen zorgconferenties voor tbs-gestelden.
- 1988 Deze vergaderingen waarbij professionals nadenken over hoe om te gaan met langdurige tbs'ers hebben hun waarde bewezen en worden daarom voorzien van een wettelijke grondslag.
- 1989
- 1990 Meer aandacht voor de slachtoffers
- 1991 Slachtoffers en nabestaanden hebben al genoeg doorstaan en zij hebben recht op steun en betrokkenheid van de overheid.
- 1992
- 1993 * Slachtoffers krijgen een grotere rol bij gratieverlening.
- 1994 Nabestaanden die er nooit rekening mee hebben hoeven houden dat moordenaars vrij zouden komen, (voor 2016) krijgen een sterkere stem bij de vraag of een levenslanggestrafte in aanmerking moet komen voor gratie.
- 1995 Daarnaast krijgen slachtoffers en nabestaanden ook een grotere stem bij de uiteindelijke beslissing tot verlenen van gratie.
- 1996 Hierbij houden we rekening met misbruik hiervan door criminelen.
- 1997
- 1998 * We gaan naar een rechtvaardiger stelsel voor compensatie van slachtoffers.
- 1999 Nog te vaak blijven slachtoffers met lege handen achter, omdat hun vorderingen te complex voor een strafzaak zijn of omdat de dader geen geld heeft om te betalen.
- 2000 Daarom voeren we verzekerd slachtofferrecht in.
- 2001 Hierdoor kunnen slachtoffers sneller verzekeraars aanspreken.
- 2002 Ook krijgt het Schadefonds Geweldsmisdrijven een grotere rol aan de voorkant, zodat slachtoffers op eenvoudige, snelle en laagdrempelige manier compensatie kunnen krijgen.
- 2003 De Wet affectieschade wordt aangepast zodat broers en zussen ook aanspraak kunnen maken op affectieschade.
- 2004 * Zelfstandig gebiedsverbod ter bescherming van slachtoffers en nabestaanden.
- 2005 Slachtoffers en nabestaanden van ernstige gewelds-, levens-, of zedendelicten zouden nooit in angst voor confrontatie moeten leven.
- 2006 Dus ook niet wanneer een dader na zijn straf weer op vrije voeten komt.
- 2007 Daarom wordt het verboden dat diegene in zijn oude woonplaats kan gaan wonen of verblijven.
- 2008
- 2009 * Mogelijkheden om cold cases op te lossen worden uitgebreid.
- 2010 Door de inzet van (internationale) genealogische databanken kunnen veel slachtoffers en nabestaanden duidelijkheid krijgen.
- 2011 Ook zorgen we dat gegevens langer bewaard kunnen worden.
- 2012
- 2013 * Er komt meer aandacht voor de opsporing en vervolging van zedendelicten en communicatie richting slachtoffers.
- 2014 Er wordt nauwer samengewerkt met (internationale) diensten om (netwerken van) online kinderlokken, zedencriminaliteit, kinderporno en seksueel geweld aan te pakken.
- 2015 Er wordt daarbij geïnvesteerd in de zedenpolitie en in slimme innovatieve oplossingen, waarbij slachtoffercoördinatoren van het OM, slachtoffers eerder en vollediger voorzien van informatie over de strafzaak.
- 2016 De nieuwe Wet seksuele misdrijven doet meer recht aan slachtoffers.
- 2017

- 2018 * We passen het erfrecht aan om slachtoffers beter te beschermen.
- 2019 Een moordenaar moet niet meer kunnen erven van degene die hij om het leven heeft gebracht en niet financieel kunnen profiteren van een moord.
- 2020 De bescherming van slachtoffers en nabestaanden moet daarom beter in het erfrecht worden geregeld.
- 2021
- 2022 * We verlagen de bewijslast bij de herziening van het delict mensenhandel.
- 2023 Hierdoor krijgen we meer daders veroordeeld.
- 2024 Ook komt er een aangifteplicht voor iedereen (behalve slachtoffers en hulpverleners) die kennis heeft over het plegen van mensenhandel.
- 2025
- 2026 Beschermen van de democratische rechtsstaat
- 2027 De NCTV waarschuwt in het laatste dreigingsbeeld dat er steeds meer signalen zijn dat jihadistische organisaties voorbereidingen treffen om in Europa terroristische aanslagen te plegen.
- 2028 Ook is een terroristische aanslag vanuit rechts-extremistische of anti-institutionele groepen voorstelbaar.
- 2029 Dit moeten we als land niet willen en het tegengaan hiervan verdient prioriteit.
- 2030
- 2031 * Investeren in een sterke rechtsstaat.
- 2032 We investeren in het OM en de rechtspraak.
- 2033 We willen daarnaast een meerurenbonus voor alle medewerkers in de rechtspraak en OM die bereid zijn extra uren te werken.
- 2034
- 2035 * We zetten in op het vaker inzetten van (super)snelrecht.
- 2036 Om de doorlooptijden in de strafrechtketen te verbeteren, onderzoeken we daarnaast of lichte strafbare feiten zoals zwartrijden of het schenden van de identificatieplicht, overgeheveld kunnen worden naar het bestuursrecht.
- 2037 Als bij meer lichte strafbare feiten een lik-op-stukbenadering wordt gehanteerd, ontlast dat de strafrechtketen en kan meer capaciteit worden vrijgemaakt voor de vervolging van zwaardere delicten.
- 2038
- 2039 * Proces- en vonnisafspraken krijgen wettelijk kader.
- 2040 Dit doen wij zodat het OM meer ruimte krijgt om afspraken met een verdachte te maken.
- 2041 Daarbij houden we oog voor de positie van het slachtoffer.
- 2042
- 2043 * Verhoging strafmaat deelname aan terroristische organisatie.
- 2044 De definitie voor deelname aan een terroristische organisatie wordt verruimd en de strafmaat wordt gelijkgetrokken aan die van medeplichtigheid moord.
- 2045 Bij een veroordeling kan ook het Nederlanderschap worden ontnomen.
- 2046 Ook komen er minimumstraffen voor terroristische misdrijven en oorlogsmisdrijven.
- 2047 * Opsporing en vervolging van radicalisering en terrorisme wordt vergroot.
- 2048 Er komt een Europese zwarte lijst met extremistische predikers die Europa niet in mogen.
- 2049 Hiervoor wordt ook extra geïnvesteerd in de Marechaussee om de grenzen beter te bewaken en (inter)nationaal sterker op te kunnen treden.
- 2050 We pakken uitingsdelicten door extremistische haatpredikers aan.
- 2051 De Wet langdurig toezicht wordt vaker toegepast voor jihadisten die vrijkomen uit detentie zodat zij indien nodig levenslang in de gaten worden houden.
- 2052 En we werken toe naar een (vorm van) tbs voor geradicaliseerde jihadisten.
- 2053
- 2054 * Lokale berechting van Syriëgangers.
- 2055 Er blijft worden ingezet op lokale berechting en indien dit niet mogelijk is wordt er ingezet op digitale middelen, bijvoorbeeld zittingsdagen via videoverbinding.

- 2056 Dit geldt zowel voor slachtoffers als daders.
- 2057 * Terugkeerders in Nederland maximaal volgen.
- 2058 Uitreizigers die onverhoopt toch naar Nederland teruggekomen zijn of vanwege een rechtszaak, na kritische afweging, toch teruggehaald zijn, worden maximaal ontregeld en onder toezicht gehouden.
- 2059 Er komen meer mogelijkheden om gegevens uit te wisselen over IS-uitreizigers die zijn teruggekeerd in Nederland.
- 2060 We zetten alles in het werk om ze in Nederland te kunnen volgen.
- 2061
- 2062 * Online voedingsbodem aanpakken.
- 2063 We leggen die algoritmen aan banden, die op socialemediaplatformen voorrang geven aan extremistische en polariserende content om de razendsnelle online verspreiding van haat, extremisme en verdeeldheid in onze fysieke wereld tegen te gaan en onze democratische rechtsstaat beter te beschermen.
- 2064 * Kinderen beter beschermen.
- 2065 We werken de aanbevelingen van het Expertteam Ouderverstoting verder uit, zodat het vaststellen van een sanctie snel kan plaatsvinden en uitvoering daarvan plaatsvindt door agenten die hier goed op zijn voorbereid.
- 2066 We voorkomen kindervervoering.
- 2067 Door betere signalering te ontwikkelen zorgen we een kind niet zomaar buiten de Nederlandse grens kan worden meegenomen, terwijl vaak al meldingen van mogelijke ontvoering gedaan zijn.
- 2068
- 2069 Veiligheid in de wijk verbeteren
- 2070 Alle Nederlanders moeten veilig kunnen leven in hun eigen buurt of wijk.
- 2071 We versterken de politie en zorgen dat het veilig blijft op straat.
- 2072 * Meer zichtbaarheid op straat door wijkagenten en boa's.
- 2073 Meer zichtbaarheid van wijkagenten en boa's die surveilleren, moet verloedering op straat en in wijken tegengaan.
- 2074 We voeren waar nodig wijkbureaus of contactpunten weer in en zorgen voor meer zichtbaarheid in de wijken.
- 2075 De bevoegdheden van (groene) boa's worden uitgebreid zodat ze ook boetes kunnen opleggen voor overtredingen buiten hun specifieke werkterrein.
- 2076 Er komen meer mogelijkheden voor bepaalde boa's om zich tijdens het handhaven van de openbare orde te verdedigen tegen agressie en geweld.
- 2077 We ontlasten de politie bij de omgang met verwarde personen.
- 2078
- 2079 * Betere communicatiemiddelen voor de politie.
- 2080 Het systeem C2000 willen we vervangen door een betrouwbaar nieuw systeem.
- 2081 In de tussentijd zetten we meer mobiele palen neer om haperingen op te vangen, die minder hinder ondervinden van zonnepanelen en betrouwbaar zijn.
- 2082
- 2083 * Opnemen van zwaar vuurwerk (vuurwerkcategorie F4) onder de Wet wapens en munitie.
- 2084 Te vaak wordt onze politie geconfronteerd met het gebruik van zwaar vuurwerk (bijvoorbeeld cobra's) of wordt zwaar vuurwerk gebruikt om plofkraken of explosies te veroorzaken.
- 2085 Dit type vuurwerk hoort daarom wat ons betreft in de categorie wapens.
- 2086 * Voetbalhooligans aanpakken.
- 2087 Organisatoren van voetbalwedstrijden dienen net zoals die van grote evenementen, een vergunning bij de gemeente aan te vragen.
- 2088 Iemand met een stadionverbod krijgt voortaan ook standaard een gebiedsverbod met (digitale) meldplicht.
- 2089 Daarnaast wordt het bezit van illegaal vuurwerk tijdens een voetbalwedstrijd optimaal bestraft met een verdubbeling van de strafeis.

- 2090 En voetbalclubs wier supporters zich schuldig maken aan spreekkoren krijgen niet alleen een boete van de KNVB, maar voor deze individuen wordt ook het strafrecht ingezet.
- 2091 Disproportionele politie-inzet willen we zoveel mogelijk voorkomen.
- 2092 De primaire verantwoordelijkheid ligt bij de club zelf.
- 2093
- 2094 * Taakstrafverbod voor geweld tegen hulpverleners.
- 2095 Hulpverleners zetten zich dag en nacht in om ons veilig te houden.
- 2096 Het is onacceptabel dat zij met geweld te maken krijgen.
- 2097 Daarom komt er een uitbreiding van het taakstrafverbod geweld tegen politie, hulpverleners en anderen met een publieke taak.
- 2098
- 2099 * Drugs.
- 2100 We wachten de resultaten van de experimenten gesloten coffeeshopketen af, voordat we een definitief besluit nemen over het vervolg hiervan.
- 2101
- 2102 * Brandweervrijwilligers blijven van grote waarde.
- 2103 Brandweervrijwilligers en hun inzet liggen onder vuur waardoor brandweerteams niet meer deels uit vrijwilligers kunnen bestaan.
- 2104 Wij zullen ons maximaal inzetten om de huidige vrijwilligers te behouden en nieuwe te werven.
- 2105 Want de brandweer en zeker ook haar vrijwilligers, zijn van grote waarde bij de bestrijding van rampen en crises.
- 2106 * Neutraliteit in functie - Politieambtenaren die in dagelijks contact staan met publiek dienen in het kader van secularisme een neutrale uitstraling te hebben, zonder uitingen die hier afbreuk aan kunnen doen, zoals door het zichtbaar tonen van geloofs- of levensovertuigingen.
- 2107 Dit geldt ook voor buitengewoon opsporingsambtenaren.
- 2108
- 2109 De veiligheid online beschermen
- 2110 Onze digitale veiligheid is randvoorwaardelijk voor onze fysieke veiligheid.
- 2111 Dit vraagt om het versterken van onze digitale muren om onze nationale veiligheid zo goed mogelijk te kunnen beschermen tegen digitale dreigingen.
- 2112 * Beschermen nationale veiligheid tegen digitale uitval.
- 2113 Vanwege de toenemende cyberdreiging vanuit landen als Rusland en China, bereidt de overheid scenario's voor voor het geval van grootschalige cyberaanvallen of -storingen.
- 2114 De overheid gaat sneller en meer dreigingsinformatie delen met (vitale) bedrijven.
- 2115 Hierbij verwelkomen we de hulp van ethische hackers binnen bestaande juridische kaders.
- 2116 Daarnaast gaan we vaker oefenen op digitale uitval en moeten vitale aanbieders beschikken over zo veel mogelijk terugvalopties zodat kritieke processen zoals betalingsverkeer, drinkwater en energie niet stilvallen bij uitval.
- 2117 * De economie digitaal veiliger en weerbaarder maken.
- 2118 We gaan ongewenste strategische afhankelijkheden van onvrije landen afbouwen.
- 2119 We versterken onze economische veiligheid door vitale sectoren en strategische sectoren beter te beschermen tegen digitale spionage en sabotage door onder andere strenger te toetsen op buitenlandse investeringen, overnames en fusies.
- 2120 Ook werken we aan een Nationaal Actieplan Quantum om onze economie en maatschappij voor te bereiden op de veiligheidsrisico's van quantumtechnologie zodat veilige digitale communicatie ook in de toekomst mogelijk blijft.
- 2121
- 2122 * Weren vijandige digitale apparatuur.
- 2123 Digitale apparatuur zoals douanescanners in onze mainports en camera's die worden gebruikt in overheids- en andere kernen van onze kritieke economische processen mogen niet meer afkomstig zijn uit landen met een offensieve cyberagenda (dreigingslanden).
- 2124 In het kader van onze nationale veiligheid scherpen we aanbestedingsregels aan om deze producten te kunnen weren en om digitale spionage en sabotage tegen te gaan.

- 2125
- 2126 * Online aangejaagde ordeverstoring wordt aangepakt.
- 2127 Wat op straat geldt dient ook online te gelden.
- 2128 Dezelfde normen en straffen gaan ook voor de onlinewereld op.
- 2129
- 2130 * Cybercriminelen zwaarder straffen.
- 2131 We brengen de huidige straffen op cybercriminaliteit meer in lijn met de huidige omvang en maatschappelijke impact van cybercrime door de maximale straffen op cybercriminaliteit te verhogen van vier jaar naar acht jaar.
- 2132
- 2133 * Veilig en weerbaar in de digitale wereld.
- 2134 We maken mensen weerbaarder tegen bestaande en nieuwe vormen van digitale criminaliteit zoals vriend-in-noodfraude, phishing en spoofing.
- 2135 Hierbij hebben we extra aandacht voor het beschermen van kinderen tegen online misbruik.
- 2136 Nieuwe vormen van digitale oplichting en fraude met behulp van kunstmatige intelligentie gaan we actief tegen door digitale vaardigheden en kennis te versterken en door te werken aan transparantie en veiligheidswaarborgen voor kunstmatige intelligentie.
- 2137 Het watermerken van materiaal dat is gegenereerd met behulp van kunstmatige intelligentie, wordt de norm.
- 2138
- 2139 Vrijheid en veiligheid om jezelf te zijn
- 2140 Elke vorm van discriminatie is onacceptabel en hoort niet thuis in ons land.
- 2141 In Nederland moet iedereen overal zichzelf kunnen zijn.
- 2142 We gaan de komende jaren hard optreden tegen uitingen van onvrijheid en intolerantie.
- 2143
- 2144 * We treden streng op tegen iedere vorm van discriminatie en racisme.
- 2145 We beoordelen mensen op basis van wat ze kunnen en niet op basis van hun afkomst, geslacht, kleur, ras, leeftijd, geloof, seksuele geaardheid of beperking.
- 2146 We treden daadkrachtig op tegen mensen die zich hier wel schuldig aan maken, zowel op straat als online.
- 2147 Want wat op straat niet mag, mag online ook niet.
- 2148
- 2149 * Verbod op 'homogenezing'.
- 2150 Er komt een wettelijk verbod op zogenaamde conversiehandelingen om iemand zijn seksuele geaardheid/gerichtheid te veranderen.
- 2151
- 2152 * Zwaarder straffen hate crimes.
- 2153 Geweld met discriminerende motieven gaan we harder aanpakken.
- 2154 Zwaardere straffen zijn nodig om een belangrijk signaal af te geven aan onze samenleving.
- 2155 We accepteren hate crimes in onze samenleving nooit.
- 2156
- 2157 * Geen plek voor organisaties die haatzaaien of discrimineren.
- 2158 Organisaties die discrimineren of haatzaaien zoals tegen LHBTIQ+'ers, joden of moslims horen niet in onze samenleving.
- 2159 We stoppen overheidssubsidies van organisaties in binnen- en buitenland die zich hier schuldig aan maken.
- 2160
- 2161 * Een veilige sportwereld voor iedereen.
- 2162 Discriminatie, racisme en antisemitisme horen niet thuis in Nederland en dus ook niet in onze voetbalstadions en sporthallen.
- 2163 Iedereen moet vrij en veilig kunnen sporten.
- 2164 Uitingen van antisemitisme, homofobie en racisme pakken we keihard aan met zero-tolerancebeleid

- 2165 * Versterken aanpak antisemitisme.
- 2166 We versterken de nationale aanpak antisemitisme en de positie van de nationaal coördinator om de Joodse gemeenschap niet alleen een geschiedenis, maar ook een toekomst te geven in ons land.
- 2167 Het ontkennen of bagatelliseren van de Holocaust vormt een wezenlijk onderdeel van hedendaags antisemitisme en hoort dan ook niet thuis in onze samenleving.
- 2168
- 2169 * Meer gerichte aandacht voor acceptatie van LHBTIQ+'ers.
- 2170 We gaan de acceptatie van LHBTIQ+'ers in conservatiefreligieuze gemeenschappen versterken door meer samen te werken met organisaties als Alliantie Verandering van Binnenuit en Alliantie Jong Gelijk.
- 2171 De acceptatie van LHBTIQ+'ers op scholen stimuleren we door landelijke initiatieven, zoals paarse vrijdag te ondersteunen.
- 2172
- 2173 * Ieder gezin telt mee.
- 2174 We werken aan wettelijke regelingen voor meerouderschap, gezag en draagmoederschap in lijn met de adviezen van de Staatscommissie Herijking ouderschap en het recente wetsvoorstel Kind, draagmoederschap en afstamming.
- 2175 Daarnaast onderzoeken we hoe zorg voor mensen met een kinderwens, ongeacht relatievorm, verbeterd kan worden.
- 2176 * Beschermen kwetsbare kinderen.
- 2177 We verkennen de juridische mogelijkheden om medisch niet-noodzakelijke ingrepen bij intersekse kinderen zonder hun eigen toestemming in de toekomst te voorkomen.
- 2178
- 2179 * Bevrijdingsdag wordt een vrije dag voor iedereen.
- 2180 Omdat iedereen de vrijheid moet kunnen vieren wordt 5 mei een vrije dag.
- 2181 We zetten ons daarnaast in om bevrijdingsfestivals te behouden.
- 2182

2183 Nederlands talent

- 2184 Hoe zorgen we dat onze talenten maximaal worden benut?
- 2185
- 2186 Ieder kind heeft recht op het beste onderwijs.
- 2187 Op school leggen kinderen de basis voor hun toekomst.
- 2188 Ze leren er taal en rekenen, maar ook normen, waarden en digitale vaardigheden.
- 2189 Dat alles staat of valt bij goede leraren.
- 2190 Iedereen herinnert zich die ene goede leraar, die ervoor zorgde dat je jezelf kon zijn en dat je iets opeens wel begreep.
- 2191 Leraren, schoolleiders en alle andere mensen die op scholen werken, maken elke dag het verschil voor leerlingen.
- 2192
- 2193 Tegelijkertijd staat de onderwijskwaliteit onder druk.
- 2194 Het oplossen van het tekort aan goed onderwijspersoneel heeft daarom de hoogste prioriteit, maar er is meer werk aan de winkel.
- 2195 Het curriculum is overvol, te veel kinderen beheersen taal en rekenen onvoldoende en sommige kinderen voelen zich onveilig op school.
- 2196
- 2197 Het onderwijs heeft een overheid nodig die actief richting geeft.
- 2198 Een overheid die naast leraren staat en doet wat nodig is om voldoende goede leraren voor de klas te krijgen.
- 2199 Een overheid die zorgt dat ieder kind goed kan lezen en rekenen.
- 2200 Een overheid die maatregelen neemt zodat ieder kind zich vrij en veilig kan voelen op school.
- 2201
- 2202 Alleen wanneer het onderwijs op orde is, kunnen we de uitdagingen van de toekomst aan.

- 2203 Daarvoor is iedereen nodig, van mbo tot universiteit.
- 2204 We gaan daarom meer mensen opleiden voor een beroep in tekortsectoren, zorgen ervoor dat het makkelijker wordt om werk en opleiding te combineren en maken het eenvoudiger om een leven lang te leren.
- 2205
- 2206 Ons vervolgonderwijs is van wereldklasse.
- 2207 Het mbo en hbo zijn de banenmotor van Nederland en onze universiteiten leveren topwetenschap.
- 2208 We zorgen dat beroepsonderwijs en bedrijfsleven nog beter samenwerken en dat ons wetenschappelijk onderzoek een bijdrage levert aan maatschappelijke uitdagingen en het versterken van onze economie.
- 2209 Ook beschermen we onze wetenschap tegen onvrije regimes.
- 2210
- 2211 De vrije waarden die ieder kind meekrijgt op school, verdedigen we ook in de media.
- 2212 We zorgen dat journalisten veilig hun werk kunnen doen en staan voor een onafhankelijke media.
- 2213 We dragen cultuur een warm hart toe en zorgen ervoor dat zoveel mogelijk mensen kunnen meedoen met, en genieten van cultuur.
- 2214 Dat is niet meer dan logisch, want in Nederland hebben we cultuur van wereldklasse.
- 2215
- 2216 De VVD wil het beste onderwijs voor iedereen.
- 2217 Daarvoor is een overheid nodig die moeilijke beslissingen durft te nemen.
- 2218 Een overheid nodig die zich ermee bemoeit.
- 2219
- 2220 De VVD wil het beste onderwijs.**
- 2221
- 2222 De beste leraren
- 2223 Leraren zijn vakmensen.
- 2224 Een bevlogen en deskundige leraar maakt het verschil voor kinderen.
- 2225 Ieder kind verdient zo'n leraar.
- 2226 We maken het leraarschap aantrekkelijker en zetten leraren en schoolleiders in hun kracht: zij zorgen voor het beste onderwijs.
- 2227 * We steunen leraren.
- 2228 Leraren weten het beste hoe hun vak eruit moet zien.
- 2229 Als het gaat over de inrichting van het onderwijs, de lerarenopleiding en een professionele werkomgeving, staat de autonomie en medezeggenschap van leraren voor ons centraal.
- 2230 Beslissingen over geld moeten dicht bij de werkvloer genomen worden.
- 2231 * We willen dat er voldoende leraren en schoolleiders zijn.
- 2232 Daarom verbeteren we de arbeidsvoorwaarden en komt er een meerurenbonus.
- 2233 We zetten in op het aanspreken van de stille reserve, uitbreiding van uren, verminderen van uitval en het ondersteunen van overstappers uit andere beroepen en mensen die willen bijdragen.
- 2234 Scholen werken hiervoor verplicht regionaal samen.
- 2235 Er komen meer universitair geschoolde leraren, onder andere door deze leraren in hogere salarisschalen in te laten stromen.
- 2236 * Leraar zijn is een vak.
- 2237 Daarbij horen goede arbeidsvoorwaarden, een goede opleiding, intensieve begeleiding voor startende leraren en in de basis arbeidscontracten van minimaal vier dagen per week.
- 2238 Daarom stimuleren we contractuitbreiding en beperken we externe inhuur.
- 2239 Dat voorkomt ook dat commerciële bureaus misbruik maken van het lerarentekort.
- 2240 Continue professionele ontwikkeling wordt verplicht.
- 2241 De inhoud van de lerarenopleiding wordt landelijk vastgesteld, samen met leraren en wetenschappers.
- 2242 Er komt in ieder geval meer focus op basisvaardigheden door een centrale eindtoets

voor leraren, we stimuleren opleiden in de praktijk en er komen losse opleidingen voor het jongere en oudere kind.

2243 * We maken het leraarschap aantrekkelijker.

2244 Leraren krijgen meer mogelijkheden om door te groeien of te specialiseren.

2245 Samen met leraren komen we tot vaste carrièrepaden in het onderwijs.

2246 De functietitels junior-, medior- en seniordocent vervangen de huidige salarisschalen en de beste leraren kunnen een hoger salaris krijgen.

2247 Scholen gaan verplicht een stagevergoeding geven aan stagiairs.

2248

2249 * Ondersteunen leraren en schoolleiders bij digitale vaardigheden.

2250 We gaan door met de opstart van het expertisepunt digitale geletterdheid om leraren te ondersteunen met kennis over kunstmatige intelligentie en digitale vaardigheden.

2251

2252 * Geen onnodige werkdruk.

2253 Scholen laten leraren vaak meer administreren en toetsen dan verplicht of nodig is.

2254 De inspectie gaat extra controleren op onnodige administratie, onnodige toetsdruk en betere arbeidsvoorwaarden.

2255 We gaan uit van vertrouwen en autonomie.

2256

2257 Veilig onderwijs voor iedereen.

2258 Leraren moeten veilig hun werk kunnen doen, en leerlingen moeten veilig kunnen leren.

2259 Dat gaat zowel over fysieke als sociale veiligheid.

2260 We doen wat nodig is, zodat iedereen veilig op school is.

2261 * De fysieke veiligheid voor leerlingen en leraren staat altijd voorop.

2262 Wanneer leerlingen, bijvoorbeeld door wapenbezit, een gevaar zijn voor andere leerlingen of leraren, mogen zij langer dan een week geschorst worden.

2263 Ook mag een leerling dan van school worden gestuurd zonder dat een vervangende school is gevonden.

2264 Wanneer de politie vermoedt dat een leerling of student andere studenten aanzet tot crimineel gedrag, wordt de school geïnformeerd.

2265 * Scholen moeten veilig zijn.

2266 Om het meebrengen van messen of andere wapens tegen te gaan krijgt een schoolmedewerker, zoals de conciërge, bij redelijke verdenking, de bevoegdheid om kluisjes te doorzoeken of leerlingen te fouilleren.

2267 Wanneer een leerling wapens bezit, gaat de politie altijd op huisbezoek bij de ouders.

2268

2269 * Iedereen is welkom op school.

2270 We wijzigen artikel 23 van de grondwet zodat de vrijheid van onderwijs niet het gelijkheidsbeginsel mag ondermijnen.

2271 Er komt een acceptatieplicht van leerlingen in het bijzonder onderwijs.

2272 Identiteitsverklaringen schaffen we af, want iedereen moet veilig zichzelf kunnen zijn.

2273 Ouders mogen kinderen niet langer thuishouden vanwege richtingsbezwaren.

2274 * Beschermen vrije waarden op school.

2275 We ontslaan sneller bestuurders als de burgerschapsopdracht niet wordt uitgevoerd.

2276 Ook privéuitingen van bestuurders gaan hieronder vallen.

2277 Er komt een verbod op lesmaterialen die kinderen ondemocratische waarden aanleren.

2278 De inspectie krijgt de wettelijke verplichting om hierop te controleren.

2279 Gebedsruimtes op openbare scholen staan we niet toe.

2280 * Geen anti-integratief informeel onderwijs.

2281 We voeren de Wet toezicht op informeel onderwijs in, zodat kinderen geen onvrije waarden aanleren.

2282

2283 * Meer inzicht in veiligheid.

2284 We wijzigen de wet zodat scholen verplicht worden om (sociale) veiligheidsincidenten te registreren.

- 2285 Ernstige incidenten, bijvoorbeeld een vermoeden van genitale verminking, worden verplicht gemeld bij de inspectie.
- 2286
- 2287 * Instemmingsrecht voor gemeenteraad bij de oprichting van een nieuwe school.
- 2288 Hierdoor worden geen scholen opgericht waar geen draagvlak voor is.
- 2289 We evalueren de Wet meer ruimte voor nieuwe scholen zo snel mogelijk.
- 2290
- 2291 Een goede basis voor elk kind
- 2292 Onderwijs moet leerlingen voorbereiden op de maatschappij.
- 2293 Die voorbereiding begint met een goede basis in taal, rekenen, burgerschap en digitale vaardigheden.
- 2294 Met toekomstgericht onderwijs zorgen we voor die basis.
- 2295 * Rekenen en taal voorop.
- 2296 We leggen de nadruk op basisvaardigheden.
- 2297 We zetten de huidige curriculumherziening voort en reken- en taalvaardigheid worden onderdeel van elk schoolvak.
- 2298 Tijdelijke noodmaatregelen vanwege het lerarentekort mogen niet de onderwijstijd in de basisvaardigheden raken.
- 2299
- 2300 * Het curriculum moet minder vol.
- 2301 Minimaal tweederde van de onderwijstijd op basisscholen moet worden besteed aan basisvaardigheden.
- 2302 Zolang schoolresultaten ondermaats zijn, is minder tijd voor bijvoorbeeld projectweken en losse lespakketten.
- 2303
- 2304 * Scholen helpen met basisvaardigheden.
- 2305 De basisteams basisvaardigheden breiden we uit.
- 2306 Scholen zijn dus niet afhankelijk van commerciële partijen.
- 2307 * Alleen nog bewezen effectieve lesmethoden.
- 2308 De onderwijsinspectie controleert of gebruikte lesmethoden wetenschappelijk onderbouwd en bewezen effectief zijn.
- 2309
- 2310 * We verlagen de leerplicht naar het vierde levensjaar.
- 2311 Om achterstanden aan te pakken gaan daarnaast alle kinderen met een taalachterstand vanaf twee jaar verplicht naar voorschoolse educatie.
- 2312 * Meer ruimte voor techniek.
- 2313 Er komen centrale examens in wiskunde D en informatica.
- 2314 In plaats van het verplichte vak cultureel kunstzinnige vorming mogen leerlingen ook examen doen in een nieuw te ontwikkelen vak praktische techniek.
- 2315 * We scherpen de burgerschapseisen verder aan.
- 2316 Iedere leerling en student moet Nederlandse normen en waarden kennen en daarnaar handelen.
- 2317 De normen zijn nu te vaag, en burgerschapsonderwijs moet gegeven worden door bevoegde docenten.
- 2318 * Goede scholen krijgen meer ruimte.
- 2319 Ze mogen afwijken van regels over bijvoorbeeld onderwijstijd en curriculum.
- 2320 Scholen die onvoldoende presteren houden we aan strenge regels.
- 2321 We bouwen het aantal subsidies af en gaan oormerken in de lumpsum.
- 2322 Aan schoolbestuurders worden meer eisen gesteld.
- 2323
- 2324 * Mobiele telefoons horen niet in de klas.
- 2325 Basis- en middelbare scholen staan telefoons alleen toe als dat nodig is voor de les, bijvoorbeeld voor het aanleren van digitale vaardigheden.
- 2326 * Scholen in kleine dorpen zijn belangrijk voor de leefbaarheid.
- 2327 We investeren in kleine dorpsscholen door de kleine scholentoeslag te herzien.

- 2328 De toeslag wordt afgeschaft in grote steden, het vrijkomende geld gaat naar dunbevolkter gebied.
- 2329
- 2330 * Aanpakken laaggeletterdheid.
- 2331 We zetten de huidige programma's, zoals Tel mee met taal, voort.
- 2332
- 2333 Een fijne school voor leerlingen en ouders
- 2334 Als ouder wil je het beste onderwijs voor je kind, maar ook een school die met je meedenkt.
- 2335 Wij willen dat scholen meer rekening houden met werkende ouders.
- 2336 * We zorgen dat onderwijs past bij gezinnen.
- 2337 We willen dat kinderen niet langer naar huis worden gestuurd vanwege een studiedag van het personeel.
- 2338 Dat is beter voor leerlingen en werkende ouders.
- 2339 Dit moet voor scholen wel te dragen zijn.
- 2340 We stimuleren het aanbieden van één flexibel opneembare vakantieweek per jaar, in plaats van een tweede week meivakantie.
- 2341 We willen dat werkende ouders de mogelijkheid krijgen om in de zomervakantie hun kinderen een programma op school te laten volgen, zodat geen opvang geregeld hoeft te worden.
- 2342 * Kinderopvang en basisonderwijs gaan beter samenwerken.
- 2343 We schrappen regelgeving die integrale kindcentra bemoeilijkt, zodat meer kinderen op dezelfde plek naar buitenschoolse opvang en school gaan.
- 2344 We werken toe naar de dagschool, waar ouders ontzorgd worden en leerlingen zichzelf maximaal kunnen ontwikkelen.
- 2345 * De kwaliteit van scholen wordt inzichtelijk gemaakt.
- 2346 De inspectie houdt strenger toezicht door in de klas te kijken in plaats van op bestuursniveau en grijpt sneller in.
- 2347 Scholen worden op verschillende aspecten beoordeeld van 'zeer zwak' tot 'excellent'.
- 2348 Deze beoordelingen worden eenvoudig in te zien voor ouders.
- 2349 * Ieder kind verdient een kansrijke start.
- 2350 We gaan daarom door met gratis schoolmaaltijden en komen met een toegankelijke huurregeling voor kinderen die dat het hardste nodig hebben.
- 2351 Scholen benadrukken dat de vrijwillige ouderbijdrage echt vrijwillig is en gebruiken de bijdrage alleen voor extracurriculaire activiteiten.
- 2352 Schoolkosten als een kluisje, fietsenstalling of printpas komen niet voor rekening van ouders.
- 2353 We gaan verspilling van schoolboeken tegen.
- 2354
- 2355 Elke leerling op de juiste plek
- 2356 Iedere leerling moet het beste uit zichzelf kunnen halen, en zijn of haar talenten kunnen ontwikkelen.
- 2357
- 2358 * Praktisch en theoretisch onderwijs zijn even belangrijk.
- 2359 Nederland heeft het talent van ieder kind nodig, van vmbo tot vwo.
- 2360 We hernoemen de schoolniveaus om niet langer in termen van hoger of lager te spreken.
- 2361 Vakmanschap is in het onderwijs te veel verwaarloosd, daarom voegen we praktische vaardigheden toe aan het curriculum en de doorstroomtoets.
- 2362
- 2363 * De doorstroomtoets in groep 8 blijft bestaan.
- 2364 Om vooroordelen te voorkomen is objectief meten waar een leerling staat belangrijk en gaan we breder toetsen.
- 2365 * Makkelijker opstromen, in plaats van de brede brugklas.
- 2366 We willen dat leerlingen zoveel mogelijk op hun eigen niveau les krijgen.
- 2367 Het niveau waarop je instroomt is nu echter te bepalend.

- 2368 Scholen moeten leerlingen die onvoldoende uitgedaagd worden al gedurende het jaar op laten stomen.
- 2369 De extra subsidie voor brede brugklassen schaffen we af.
- 2370 Categorale gymnasia kunnen blijven bestaan.
- 2371 We stimuleren maatwerkdiploma's die toegang geven tot het vervolgonderwijs.
- 2372 * Het gespecialiseerd onderwijs is van grote waarde en blijft behouden.
- 2373 Wanneer veel leerlingen die extra aandacht nodig hebben in één reguliere klas zitten, gaat dat ten koste van het leerproces van alle leerlingen en van leraren.
- 2374 Onnodige barrières in het reguliere onderwijs halen we weg, bijvoorbeeld voor leerlingen met een lichamelijke beperking.
- 2375 * Volwaardig onderwijs voor hoogbegaafde leerlingen.
- 2376 Elke school heeft een plusklas en elke regio biedt voltijds hoogbegaafdheidsonderwijs aan.
- 2377 Er komt een landelijke handreiking voor invulling van plusklassen en extra vakken.
- 2378 * Leerlingen mogen niet tussen wal en schip vallen.
- 2379 Samenwerkingsverbanden krijgen doorzettingsmacht en kunnen scholen gaan verplichten passend onderwijs aan te bieden.
- 2380 We werken toe naar een digitale school voor kinderen die niet naar een fysieke school kunnen.
- 2381 Bovenmatige reserves van scholen vloeien voortaan automatisch terug.
- 2382
- 2383 Onderwijs dat werkt voor studenten
- 2384 Opleidingen moeten meer met studenten meedenken.
- 2385 Bijvoorbeeld door eerlijke voorlichting, door ruimte te bieden op een ander tempo te studeren en door goed en modern onderwijs aan te bieden.
- 2386 * De basisbeurs voor alle studenten blijft behouden.
- 2387 De basis- en aanvullende beurs zorgen voor minder kosten voor gewone gezinnen.
- 2388 Het wordt mogelijk het collegegeldkrediet in één keer op te nemen, zodat je vooraf verschuldigd collegegeld in één keer kan betalen.
- 2389 * We leiden studenten kansrijk op.
- 2390 We zorgen ervoor dat elke student over goede basisvaardigheden beschikt en na de opleiding perspectief heeft op een baan.
- 2391 Daarvoor is goede voorlichting over baankans, salaris en het onderscheid tussen beroepsonderwijs en academisch onderwijs noodzakelijk.
- 2392 We zorgen ervoor dat het beroepsonderwijs in elke regio beschikbaar blijft.
- 2393
- 2394 * Goedkoper studeren voor een tekortberoep.
- 2395 Voor tekortberoepen schaffen we het lesgeld in het mbo af en verlagen we het collegegeld in het hoger onderwijs.
- 2396 Ook begrenzen we de hoogte van het collegegeld voor een tweede opleiding.
- 2397 * We zorgen voor meer flexibiliteit in het onderwijs.
- 2398 Door flexstuderen en microcredentials breed in te voeren kunnen werk en studie makkelijker worden gecombineerd.
- 2399 Daarnaast voeren we de Wet leeruitkomsten in, waardoor je een vak niet hoeft te volgen als je de kennis al in de praktijk hebt opgedaan.
- 2400 Hoorcolleges worden online beschikbaar.
- 2401 We maken experimenten met leerrechten weer mogelijk.
- 2402
- 2403 * Een goed curriculum en goede lessen.
- 2404 Bij accreditatie van opleidingen komt meer aandacht voor de wetenschappelijke onderbouwing van onderwijsmethoden.
- 2405 We laten goede opleidingen vrij, maar houden scherper toezicht op ondermaatse opleidingen.
- 2406 * We nemen maatregelen voor meer studiesucces.
- 2407 Onderwijsinstellingen mogen zelf een geschikt bindend studieadvies blijven kiezen.

- 2408 Hierdoor voorkomen we verlate uitval en stimuleren we studiesucces.
- 2409 We stoppen met decentrale loting, omdat selectie aan de poort rechtvaardiger is dan loten.
- 2410 Wel moeten instellingen de selectiecriteria beter onderbouwen.
- 2411 * In de praktijk leren werkt het beste.
- 2412 Daarom starten we een BBL-offensief om 35% van alle mbo'ers op te leiden op de werkvloer en stimuleren we duaal studeren in het hbo.
- 2413 We verhogen de subsidie om mbo'ers op de werkvloer op te leiden en gaan bedrijfsscholen deels bekostigen.
- 2414
- 2415 * Iedere student moet zich vrij voelen om zich te uiten.
- 2416 Of studenten zich vrij voelen hun mening te geven wordt onderdeel van beoordeling van opleidingen.
- 2417
- 2418 Onderwijs en onderzoek dat bijdraagt aan Nederland
- 2419 Nederland heeft alle beschikbare mensen, talent en kennis nodig om de grote uitdagingen van deze eeuw aan te kunnen.
- 2420 Elke student moet kansrijk worden opgeleid, en het budget voor onderzoek moet vooral ten goede komen aan de grote transities.
- 2421
- 2422 * Beroepsonderwijs moet aansluiten op de arbeidsmarkt.
- 2423 Het is van groot belang dat we mensen opleiden voor beroepen waar onze arbeidsmarkt ook echt behoefte aan heeft.
- 2424 Er komt een periodieke arbeidsmarkttoets in het hoger beroepsonderwijs.
- 2425 Beroepsopleidingen in het mbo en hbo met weinig kans op een baan krijgen een numerus fixus of zetten we stop.
- 2426 Door goede baankansen wordt het hbo aantrekkelijker voor vwo-scholieren.
- 2427 * Vervolgonderwijs voor de toekomst van Nederland.
- 2428 Instellingen werken meer samen, profileren op thema's en gaan minder concurreren op studentenaantallen.
- 2429 We gebruiken de gestarte toekomstverkenning om te bezien hoe het stelsel vernieuwd kan en moet worden, voeren capaciteitsbekostiging in en zorgen voor een duidelijker onderscheid tussen beroepsonderwijs en academisch onderwijs.
- 2430 De wet hoger onderwijs wordt gemoderniseerd, zodat instellingen hun aanbod makkelijker kunnen vernieuwen.
- 2431 * Wetenschappelijke kennis beschermen.
- 2432 We screenen waar nodig internationale onderzoekers en samenwerkingen zodat militaire of dual-usekennis nooit in verkeerde handen valt.
- 2433 We toetsen of nieuw beleid niet tot onverantwoorde risico's voor de kennisveiligheid leidt.
- 2434 Om heimelijke beïnvloeding tegen te gaan wordt de herkomst van onderzoeksfinanciering openbaar.
- 2435 Onderzoekers die loyaal zijn aan onvrije regimes worden sowieso geweerd uit gevoelige kennisgebieden.
- 2436
- 2437 * Een leven lang ontwikkelen wordt de norm.
- 2438 Bij- en omscholing zijn essentieel voor persoonlijke ontwikkeling en economische groei.
- 2439 Publiek bekostigde instellingen worden verplicht om hun onderwijsaanbod beschikbaar te stellen aan volwassenen en werkenden.
- 2440 De prioriteit ligt bij tekortberoepen, mbo en mkb.
- 2441 Oud-studenten behouden na afstuderen vijf jaar toegang tot lesmateriaal en andere leermiddelen.
- 2442
- 2443 * Onderzoek moet ook bijdragen aan het toekomstig verdienvermogen van Nederland.
- 2444 We stellen een strategische kennisagenda op zodat kennis beter doorvertaald wordt

naar de economie en maatschappij en gebruikt kan worden voor maatschappelijke transitie.

2445 We profiteren van de kansen die Europese samenwerking ons biedt.

2446 We werken samen met Europese universiteiten en maken gerichte keuzes, zodat onderzoeksgeld meer gaat naar bijvoorbeeld technisch, medisch en bèta-onderzoek.

2447 We vragen de private investeerders bij te dragen aan het behalen van de Lissabondoelstelling.

2448 Het budget voor topwetenschap moet aan de hand van objectieve indicatoren verdeeld worden.

2449 We stimuleren de uitbreiding van kenniscampussen zodat valorisatie en ondernemerschap meer ruimte krijgen.

2450

2451 Cultuur en media voor alle Nederlanders.

2452 Onze gezamenlijke identiteit wordt mede gevormd door cultuur en media.

2453 We koesteren deze sectoren.

2454 De Nederlandse cultuursector is van absolute wereldklasse en de onafhankelijke media is van essentieel belang voor de democratie.

2455 * We staan voor de veiligheid van journalisten.

2456 We zorgen ervoor dat freelancers toegang hebben tot beschermingsmiddelen zoals een noodknop of steekwerend vest via het Flexibel Beschermingspakket Freelancers.

2457 Sociale media platformen worden verplicht escalatiekanalen te hebben waar journalisten bedreigingen kunnen melden.

2458 * Omroepen houden zich aan hoge journalistieke standaarden.

2459 In overleg met de sector worden concretere normen vastgelegd in de Mediawet, zodat het Commissariaat voor de Media effectief toezicht kan houden.

2460

2461 * We moderniseren de NPO.

2462 De belangrijkste taak van de NPO is het uitzenden van feitelijk en waarheidsgetrouw nieuws, onderzoeksjournalistiek en educatie.

2463 We hervormen de NPO zodat er meer ruimte is voor omroepen om vanuit hun eigen identiteit programma's te maken.

2464 Er komt meer transparantie over de kosten van programma's.

2465 * Cultuur met impact.

2466 We dagen de sector uit bij te dragen aan maatschappelijke opgaven, en om andere doelgroepen zoals ouderen en jongeren te betrekken.

2467 * Er komt een bibliotheekvoorziening in elke gemeente.

2468 De bibliotheek is ontmoetingsplek voor jong en oud, en een belangrijke plek om leesvaardigheden en digitale vaardigheden op te doen.

2469 Ook zetten we in op de online bibliotheek.

2470 * Minder kunst in depots.

2471 De tientallen miljoenen kunstwerken in depots worden vaker uitgeleend of verhuurd.

2472 Zo kunnen meer mensen van kunst genieten.

2473 Wanneer kunstwerken niet meer vertoond worden, is verkoop op zijn plaats.

2474

2475 * Gesubsidieerde instellingen gaan meer ondernemen.

2476 Instellingen en organisaties krijgen meer ruimte om ondernemend te zijn, we stimuleren hen om meer geld zelf te verdienen.

2477

2478 * We pakken woekerhandel bij ticketverkoop aan.

2479 Voortaan mogen tussenhandelaren een maximumpercentage op de vraagprijs verdienen.

2480 We zorgen ervoor dat tickethandel via onafhankelijke platformen mogelijk blijft.

2481 * Meer aandacht voor volkscultuur.

2482 Elke regio heeft eigen manieren waarop cultuur samen wordt beleefd.

2483 Organisatoren van volkscultuur worden beter ondersteund en volkscultuur wordt een volwaardig onderdeel van de culturele basisinfrastructuur.

2484

2485 Brood op de plank.

2486 Hoe gaan we ons geld verdienen en hoe houden we de rekeningen betaalbaar?

2487

2488 Nederland behoort tot de meest welvarende landen ter wereld.

2489 Onze economie is innovatief en er waren nog nooit zoveel banen als in 2023.

2490 Dat gaat niet vanzelf, maar komt door al die Nederlanders die elke dag naar hun werk gaan, een bedrijf starten of hun hele leven hard gewerkt hebben.

2491 Dat betekent niet dat alles automatisch goed gaat.

2492 Ondernemers vragen om keuzes hoe zij kunnen groeien en verduurzamen.

2493 De middengroepen vragen om keuzes zodat hun rekeningen betaalbaar blijven.

2494 Senioren vragen om duidelijkheid over hun pensioen.

2495 En mensen die het moeilijk hebben in Nederland vragen om keuzes zodat zij weer perspectief hebben.

2496 Wij geloven dat we dit samen met ondernemers en al die Nederlanders voor elkaar gaan krijgen.

2497 Dat we problemen kunnen oplossen.

2498

2499 Onze sterke economie zorgt ervoor dat we kunnen investeren in goede voorzieningen, veiligheid en onderwijs.

2500 Ondernemers en bedrijven zijn daar onmisbaar voor.

2501 Wij willen dat de welvaart in Nederland ook in de toekomst op peil blijft.

2502 Daarom kiezen we niet voor krimp en achteruitgang, maar voor groei en vooruitgang.

2503 Vooruitgang betekent wel keuzes maken voor een slimme en schone economie.

2504 Daarom geven we ruimte en voorrang aan slimme en schone industrieën en helpen we ondernemers om de komende jaren de omslag te maken.

2505 En we kiezen voor het behouden en versterken van belangrijke productie naar de EU en Nederland, met een gelijk speelveld voor ondernemers in de EU.

2506 Om ons land economisch veilig te houden, kunnen we niet naïef zijn of ons veroorloven afhankelijk te zijn van verkeerde landen.

2507

2508 Onze sterke economie en welvaart zijn niet mogelijk zonder al die Nederlanders die elke dag hard werken, of dat altijd gedaan hebben.

2509 Zij houden ons land draaiende.

2510 Je baan - en ook vrijwilligerswerk - geeft je een plek in onze samenleving.

2511 We geloven dat iedereen talenten heeft en ieder mens wil bijdragen.

2512 Nog nooit werkten zoveel mensen, maar er zijn nog steeds veel vacatures.

2513 Toch zijn er nog veel mensen die meer kunnen en willen werken, maar die dat om allerlei redenen nog niet lukt.

2514 Ook krijgen te veel kinderen door moeilijke omstandigheden thuis niet de kansen die zij verdienen.

2515 De VVD wil dat iedereen de kans heeft om te blijven leren en zich te ontwikkelen.

2516 We helpen mensen die ziek zijn of werkzoekend en zetten alles op alles om mensen, waar dat kan, weer aan het werk te helpen.

2517 Daarbij kijken we naar wat iemand wél kan, we geven mensen in armoede weer perspectief en zorgen dat werkenden erop vooruitgaan.

2518 Wij zetten dus in op een innovatieve, kansrijke en aantrekkelijke arbeidsmarkt en economie, waarin iedereen meedoet!

2519

2520 De VVD wil de slimste en schoonste economie ter wereld.

2521

2522 Ruim baan voor ondernemers en het mkb

2523 Om te zorgen dat Nederland nu en in de toekomst welvarend blijft, zijn florerende ondernemers cruciaal.

- 2524 Zij zorgen voor banen, investeringen en voor het geld dat nodig is om goede voorzieningen te organiseren.
- 2525 Ze zijn ook onmisbaar voor het oplossen van grote maatschappelijke vraagstukken.
- 2526
- 2527 * Versterken ondernemersklimaat.
- 2528 We versterken het ondernemersklimaat in Nederland.
- 2529 In regelgeving maken we onderscheid tussen kleine en grotere bedrijven en bieden stabiliteit en rust.
- 2530 We verlagen de werkgeverslasten, zodat het meer loont om personeel in dienst te nemen.
- 2531 We sluiten samen met ondernemers een ondernemersakkoord, gericht op ons verdienvermogen.
- 2532 Met dit akkoord bouwen we aan het langdurige vertrouwen en blijft Nederland een gunstig vestigingsklimaat behouden.
- 2533 * Stimuleren start-ups en scale-ups.
- 2534 We stimuleren start-ups en scale-ups door betere toegang te geven tot hoogwaardige kennis bij universiteiten en kennisinstellingen.
- 2535 Bovendien gaan we pensioenfondsen stimuleren om op grote schaal te investeren in start-ups en scale-ups.
- 2536 De VVD ziet graag dat er meer start-ups doorgroeien tot scale-up.
- 2537 Werknemers van start-ups zijn hier van groot belang, dus moet het mogelijk worden dat werknemers meedelen in de winst.
- 2538 * We behouden onze familiebedrijven.
- 2539 Daarom wil de VVD dat de bedrijfsopvolgingsregeling (BOR) behouden blijft.
- 2540 De eisen voor toepassing van de BOR moeten daarbij beter aansluiten bij de behoeften van ondernemers, terwijl we oneigenlijk gebruik tegengaan.
- 2541 * Betere toegang tot financiering voor het mkb.
- 2542 We verbeteren de toegang tot financiering voor ondernemers door het opheffen van het verpandingsverbod en inzet op het vergroten van non-bancaire financiering.
- 2543 Tevens wil de VVD dat Nederland net zoals het Verenigd Koninkrijk een mkb-bank opricht.
- 2544 Die bestaat uit het efficiënter vormgeven van huidige instituties.
- 2545 * Terugdringen van regeldruk.
- 2546 Om de regeldruk voor het mkb terug te dringen is de afgelopen jaren o.a.
- 2547 de mkb-toets ingevoerd voor nieuwe voorstellen.
- 2548 We zien echter dat meer stappen nodig zijn.
- 2549 Waar bij de huidige mkb-toets ondernemers zichzelf moeten melden om deel te nemen aan een mkb-toets, wil de VVD graag dat ministeries ondernemers benaderen voor deelname aan de mkb-toets.
- 2550 Bovendien moet nieuwe regelgeving zo eenvoudig en concreet mogelijk zijn en mag niet verder gaan dan nodig.
- 2551 We komen met een meetbaar doel om regelgeving te verminderen.
- 2552 * Herziening faillissementsrecht.
- 2553 We moderniseren het faillissementsrecht, zodat mkb'ers een sterkere positie krijgen wanneer toeleveranciers of klanten hun rekening niet meer kunnen betalen.
- 2554 * Terugbetalen coronaschuld.
- 2555 Er zijn op dit moment nog veel levensvatbare ondernemers die moeite hebben met het terugbetalen van belastingschulden die zij hebben opgelopen tijdens de coronacrisis.
- 2556 Het is zaak dat we menselijk en coulant met deze ondernemers omgaan.
- 2557 * Mengformules.
- 2558 Ondernemers moeten de volledige ruimte krijgen om hun creativiteit te benutten.
- 2559 Op dit moment is dat echter niet zo, omdat ondernemers beknot worden door regelgeving.
- 2560 Zo mag een restaurant nu bijvoorbeeld geen kookboeken verkopen.
- 2561 Daarom gaan we ervoor zorgen dat mengformules worden toegestaan.

- 2562
- 2563 * Zero-emissiezones.
- 2564 Ondernemers moeten bij hun klanten en leveranciers kunnen komen.
- 2565 Er komt een gerichte hardheidsclausule voor ondernemers die met een gegronde reden niet kunnen voldoen aan de voorwaarden van de zero-emissiezones.
- 2566 * Veilig ondernemen.
- 2567 Stelen zou nooit mogen lonen en moet aangepakt worden.
- 2568 Aangifte is voor ondernemers tijdrovend.
- 2569 Daarom maken we het mogelijk voor ondernemers om ter plaatse aangifte te doen van winkeldiefstal.
- 2570
- 2571 * Ondernemers helpen in strijd tegen cybercriminelen.
- 2572 Om ondernemers weerbaarder te maken tegen serieuze vormen van cybercrime, zoals ransomware voeren we een landelijk mkb-keurmerk in voor IT-leveranciers, gaan we structureel oefenen op digitale aanvallen en geven we (mkb-)ondernemers de mogelijkheid om de digitale beveiliging van hun bedrijf te laten testen met een cyberweerbaarheidsscan.
- 2573 We ondersteunen ondernemers bij het in kaart brengen van kansen en risico's van komende transitie.
- 2574
- 2575 * Gezonde dorps- en stadskernen.
- 2576 Levende en bruisende winkelstraten zijn van groot belang voor de leefbaarheid van steden en dorpen.
- 2577 Daarom wil de VVD gemeenten stimuleren om meer middelen ter beschikking te stellen om winkelgebieden toekomstbestendig te maken.
- 2578 * Risico's spreiden bij ziekte.
- 2579 Zieke werknemers vormen nu een te groot risico voor kleine werkgevers.
- 2580 Daarom gaan we verder met de ingezette hervorming van de loondoorbetalingsregels.
- 2581 We proberen deze hervorming voor kleine ondernemers zo aantrekkelijk mogelijk te maken, en de hoeveelheid bureaucratie te verminderen.
- 2582
- 2583 * Failliete ondernemers worden geholpen.
- 2584 We willen ondernemers die failliet zijn gegaan een jaar lang uitzonderen van de vermogenstoets in de bijstand, zodat ook zij van het sociale vangnet gebruik kunnen maken voor zij hun huis of pensioen op hoeven te eten.
- 2585 * Helderheid voor zelfstandigen.
- 2586 De meeste zzp'ers kiezen weloverwogen en bewust voor het zelfstandige ondernemerschap en werken voor eigen rekening en risico.
- 2587 De overheid moet hen niet onnodig in de weg zitten.
- 2588 Tegelijkertijd is schijnzelfstandigheid een reëel probleem.
- 2589 Wie in alles een werknemer is, moet ook gewoon een arbeidscontract krijgen.
- 2590 We verduidelijken daarom de regels, waarbij evidente zzp'ers buiten schot blijven.
- 2591 Bij de handhaving richten we ons in eerste instantie op risicosectoren.
- 2592 We werken toe naar een aparte rechtsvorm voor zzp'ers, om iedere zelfstandige ondernemer op voorhand duidelijkheid te kunnen bieden.
- 2593 En we blijven de positie van zzp'ers in de polder versterken.
- 2594
- 2595 Een economie die klaar is voor de toekomst
- 2596 De sectoren waarmee Nederland haar toekomstig verdienvermogen kan garanderen veranderen in razendsnel tempo.
- 2597 Om ook in de toekomst zeker te kunnen zijn van een goede boterham, moeten we nu investeren in de economie van de toekomst en de bescherming daarvan.
- 2598 * Industrie stimuleren en behouden.
- 2599 Onze Nederlandse industrie is van groot belang voor onze verdien capaciteit.
- 2600 Ondanks de ruimtelijke en ecologische beperkingen moeten we voor economische groei zorgen.

- 2601 Dat is een voorwaarde om vrij en welvarend te kunnen leven.
- 2602 Daarnaast werken er veel Nederlanders, direct of indirect, in de industrie.
- 2603 Het is van belang dat we onze fabrieken behouden.
- 2604 Dat brengt wel met zich mee dat de industrie verduurzaamt.
- 2605 Wij zien een grote toekomst voor bedrijven die schoon zijn, en toegevoegde waarde leveren voor Nederland.
- 2606 Bijvoorbeeld omdat ze innovatief zijn of Nederland en Europa onafhankelijker maken.
- 2607 Daarnaast is het belangrijk dat veel mensen kunnen meeprofiteren van het bedrijfsleven.
- 2608 Dat vraagt wel om keuzes wie we voorrang geven.
- 2609
- 2610 * Een sterke overheid met oog voor onze economische veiligheid.
- 2611 Nederland zet in Europees verband in op meer strategisch handels- en investeringsbeleid, om de strategische afhankelijkheid van Europa van energie, technologie en grondstoffen te verminderen.
- 2612 Een sterke overheid moet soms ingrijpen in de economie.
- 2613 We gaan ongewenste strategische afhankelijkheden afbouwen en onze vitale en strategische bedrijven beter beschermen tegen digitale spionage en sabotage door vijandige overnames en investeringen tegen te gaan.
- 2614 * Verstevigen digitale infrastructuur.
- 2615 Om onze toekomstige economie en soevereiniteit te verstevigen, versterken we Nederland als internet- en dataknooppunt van Europa door ons zeekabelnetwerk te ontwikkelen.
- 2616 We zetten ons in voor een Europees datacenterbeleid en besteden extra aandacht aan veiligheid, autonomie en duurzaamheid.
- 2617
- 2618 * Kunstmatige intelligentie verzilveren.
- 2619 We zorgen ervoor dat er binnen Nederlandse en Europese wet- en regelgeving maximaal geëxperimenteerd mag worden met AI.
- 2620 Daarentegen mogen we de risico's van het gebruik van AI niet bagatelliseren.
- 2621 Nederland moet zich daarom internationaal inzetten om afspraken te maken over het gebruik van AI door bedrijven en overheid.
- 2622 Gecombineerd met deze internationale afspraken is het van belang om de kennis over de kansen en gevaren van AI binnen de overheid uit te breiden.
- 2623 * Snel en toegankelijk internet.
- 2624 Om digitaal voorop te kunnen blijven lopen streven we er daarom naar dat iedere Nederlander toegang heeft tot glasvezel en/of snel internet, met speciale aandacht voor de gebieden waar dit tot nu toe niet mogelijk is.
- 2625 Bovendien pleit de VVD voor meer tempo met het veilen van de benodigde frequenties voor de volledige uitrol van 5G en dat we een leidende rol gaan spelen bij het bepalen van de standaarden voor 6G.
- 2626 * Versterken van de kenniseconomie en hervormen topsectorenbeleid.
- 2627 De Nederlandse kenniseconomie wordt versterkt met het stimuleren van nieuwe technologieën als chips, fotonica, quantum en kunstmatige intelligentie.
- 2628 We hervormen het topsectorenbeleid en richten dit op de cruciale technieken voor het toekomstig verdienvermogen van Nederland en op het terugdringen van strategische afhankelijkheden.
- 2629 * Versterken regionale innovatie.
- 2630 Nederland kent met de Brainport en de bedrijvigheid rondom de TU Delft en de WUR verschillende regio's waar innovaties zich in razendsnel tempo ontwikkelen.
- 2631 Deze regio's lopen echter steeds meer aan tegen bijvoorbeeld een tekort aan technisch geschoold personeel en netcongestie.
- 2632 We gaan samen met de regio's deze problemen oplossen.
- 2633
- 2634 Zorgen voor een duurzaam toekomstperspectief voor onze agrarische sector
- 2635 Wij willen dat boeren de ruimte krijgen om voedsel te produceren op een manier die

past bij de draagkracht van de omgeving.

- 2636 We zorgen ervoor dat niet alleen productie, maar ook verduurzaming wordt beloofd.
- 2637 * We stimuleren en ontwikkelen nieuwe verdienmodellen.
- 2638 Op die manier kunnen agrariërs omschakelen naar bijvoorbeeld de teelt van bio-based bouwmaterialen, plantaardige eiwitten of nieuwe vormen van voedselproductie.
- 2639 We starten fieldlabs om ondernemers de kans te geven ideeën uit te proberen.
- 2640 Ook maken we boeren bondgenoot bij het beheer van ons landelijk gebied.
- 2641 Met langjarige vergoedingen voor agrarisch natuurbeheer kunnen nieuwe vormen van inkomsten gecreëerd worden.
- 2642 * Goed ondernemerschap van boeren wordt beloofd.
- 2643 Boeren hebben behoefte aan langetermijnbeleid.
- 2644 We willen af van wisselende middelvoorschriften en heldere doelstellingen centraal stellen.
- 2645 Met metingen op bedrijfsniveau en een Afrekenbare Stoffenbalans staan boeren aan het roer van het bedrijf en kunnen zij de vervuiling van bijvoorbeeld voer, mest en gewasbeschermingsmiddelen en daarmee de verliezen verminderen.
- 2646 Zo krijgen boeren de ruimte om te zorgen voor een voedselproductie die in balans is met de omgeving.
- 2647
- 2648 * Met een verdere verduurzaming zorgen we voor een agrarische sector die klaar is voor de toekomst.
- 2649 Decennialang heeft onze landbouw op succesvolle wijze gezorgd voor hoge voedselproductie tegen de scherpste prijs.
- 2650 Maar productie en export moeten geen doel op zich zijn.
- 2651 We geloven in een sector die wereldwijd voorop blijft lopen door haar kennis en innovatiekracht.
- 2652
- 2653 * Eerlijke prijs voor de boer.
- 2654 Binnen de landbouw stimuleren we dat de boer een eerlijkere prijs voor zijn product krijgt.
- 2655 We willen dat de marktmacht in de keten schuift van de inkopers naar de agrariërs.
- 2656 We willen één Nederlandse duurzaamheidsstandaard zodat de boer een eerlijke prijs krijgt voor zijn product.
- 2657 De ACM ziet erop toe dat boeren en tuinders prijsafspraken kunnen maken over de productie en verkoop van duurzame producten.
- 2658 * Bevorderen gelijk speelveld.
- 2659 We proberen regelgeving zoveel mogelijk in te voeren met andere landen.
- 2660 We zetten ons in om te voorkomen dat landen om ons heen producten met lagere standaarden kunnen importeren.
- 2661
- 2662 * We versterken het vertrouwen in elkaar.
- 2663 De grote winst van de onderhandelingen over het Landbouwakkoord is dat alle partijen weer met elkaar aan tafel zaten.
- 2664 Die samenwerking moeten we behouden voor het bieden van perspectief.
- 2665
- 2666 * De melkveehouderij is niet weg te denken uit het Nederlandse cultuurlandschap.
- 2667 We willen dat deze bedrijven grondgebonden zijn.
- 2668 Voldoende grasland is immers belangrijk voor de waterkwaliteit.
- 2669 De omvang van de Nederlandse melkveehouderij wordt de maatstaf voor de kalverhouderij.
- 2670 Ook voor intensieve veehouderij is plek in Nederland, op voorwaarde dat er stappen gezet worden op het gebied van dierenwelzijn op basis van een 'dierwaardige veehouderij', zoals die nu wordt gedefinieerd in het convenant.
- 2671
- 2672 Strategisch handeldrijven

- 2673 Landen in Zuid-Amerika, Azië en Afrika gaan de samenwerking met China en Rusland aan, omdat ze te lang moeten wachten op handelsverdragen met de EU.
- 2674
- 2675 * Strategische afhankelijkheden afbouwen.
- 2676 We zetten in op minder eenzijdige afhankelijkheid van China door toegang tot kritieke grondstoffen en diversificatie van productie te stimuleren met landen in Afrika, Zuid-Amerika en Azië.
- 2677 Daarvoor hebben we o.a.
- 2678 handelsverdragen en gebonden hulp nodig.
- 2679 Daarnaast moet Nederland kiezen wat onze unieke bijdrage in internationale waardeketens kan zijn.
- 2680 Vooral op het gebied van thema's als digitalisering en verduurzaming moeten we onze posities uitbouwen.
- 2681 Specifiek vraagt dit in ieder geval om een sterke nationale strategie op semiconductors en batterijen, twee enorme groeimarkten met strategische geopolitieke implicaties.
- 2682 * Meer handelsverdragen.
- 2683 We voeren een proactief handelsbeleid en blijven inzetten op meer handelsverdragen met landen zoals de VS, Brazilië en Australië.
- 2684 We zetten in op gelijke standaarden.
- 2685 Dit vergroot onze toegang tot afzetmarkten en grondstoffen en voorkomt dat landen zich tot China wenden.
- 2686 Handelsverdragen zijn cruciaal voor het behoud van onze welvaart.
- 2687 * Gelijke regels over maatschappelijk verantwoord ondernemen.
- 2688 We verwachten van bedrijven dat zij hun maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen, in Nederland zelf en over de grens.
- 2689 Tegelijkertijd willen we dat wettelijke eisen aan Nederlandse bedrijven daarbij realistisch zijn.
- 2690 We zetten ons daarom in voor gelijke Europese regels voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen in plaats van nationale regels.
- 2691
- 2692 Gezond economisch beleid in de hele EU
- 2693 De EU-lidstaten en de EU-instituten geven al jaren te veel geld uit en houden zich niet aan financiële regels die we in EU-verband met elkaar hebben afgesproken.
- 2694 Daarnaast hebben ondernemers met te veel verschillende regels te maken in de EU.
- 2695 * Versterking Europese interne markt.
- 2696 We willen een gelijk speelveld in de EU voor alle bedrijven.
- 2697 Alleen dan is Europees ondernemen mogelijk.
- 2698 Daarom moeten strengere nationale koppen bovenop EU-wetgeving vermeden worden en zetten we in op EU-wetgeving die de Europese interne markt verder harmoniseert.
- 2699
- 2700 * Terugkeer begrotingsdiscipline.
- 2701 We blijven inzetten op een gezond en prudent macro-economisch beleid door alle EU-lidstaten binnen de EU.
- 2702 We willen dat alle lidstaten werk maken van het afbouwen van hoge schulden en terugkeren naar begrotingsdiscipline.
- 2703 De Europese Commissie treedt daarbij sneller op tegen lidstaten die begrotingsafspraken niet nakomen.
- 2704 Dat moet strikt en fair.
- 2705 We maken ons hard binnen de EU-instituten om te besparen op EU-begrotingen in plaats van alsmaar nieuwe bijdrages, extra geld of nieuwe instrumenten te vragen aan de EU-lidstaten.
- 2706
- 2707 De VVD wil werken aan een beter Nederland.**
- 2708
- 2709 Zorgen dat meedoen meer oplevert en het leven betaalbaar blijft.

- 2710 We willen dat werkenden meer terugzien van hun inzet.
- 2711 We willen dat meer werken meer loont en laten werknemers sneller meeprofiteren als het goed gaat.
- 2712 Daarbij nemen we maatregelen om het dagelijkse leven betaalbaar te houden voor mensen met een middeninkomen.
- 2713 * De belasting op werk verlagen.
- 2714 We willen dat werken loont, en dat mensen gestimuleerd worden om meer uren of voltijd te werken.
- 2715 Daarom willen we de belasting op werk verlagen, zodat middengroepen er meer op vooruit gaan en het loont om (meer) te gaan werken.
- 2716 We verruimen de werkkostenregeling, zodat werkgevers hun personeel kunnen belonen, bijvoorbeeld met een meerurenbonus.
- 2717
- 2718 * Een eenvoudiger belasting- en toeslagenstelsel.
- 2719 We gaan door met de ingezette vereenvoudiging van het belasting- en toeslagenstelsel, waarbij bijvoorbeeld de kinderopvangtoeslag op termijn wordt afgeschaft.
- 2720 Uiteindelijk willen af van het hele toeslagenstelsel.
- 2721 Naast eenvoudiger maken wij het stelsel zo ook voorspelbaarder, waardoor het beter te overzien is en we armoede verder voorkomen.
- 2722 Hierbij is de koopkracht van middengroepen randvoorwaardelijk.
- 2723
- 2724 * Werknemers mee laten profiteren.
- 2725 Als het goed gaat met een bedrijf, moet het ook goed gaan met de werknemers van dat bedrijf.
- 2726 Daarom willen we meer mogelijkheden creëren om werknemers meer mee te laten delen in de winst die het bedrijf maakt.
- 2727 * Meer inzicht in hoe meer werken loont.
- 2728 Veel goedbedoelde regelingen maken meer werken minder lonend.
- 2729 Daarom gaan we bij financiële besluiten vooraf standaard het effect op de marginale druk inzichtelijk maken en meewegen.
- 2730 De overheid zorgt ervoor dat het effect van meer uren werken op je nettoloon snel en eenvoudig uit te rekenen is.
- 2731 En werkgevers geven iedere werknemer een begrijpelijk en overzichtelijk loonstrookje, zodat mensen snappen wat ze verdienen en waar ze voor betalen.
- 2732 * Goedkopere kinderopvang voor werkenden.
- 2733 We hervormen de kinderopvangtoeslag naar bijna gratis kinderopvang voor werkenden.
- 2734 We nemen voor deze hervorming zorgvuldig de tijd vanwege de krappe arbeidsmarkt en houden vast aan de diversiteit in de opvang.
- 2735 Daarbij passen we slimme prijsregulering toe, om te voorkomen dat de kosten te veel stijgen.
- 2736 De huidige opvangcapaciteit wordt als eerste ingezet voor werkenden.
- 2737
- 2738 * Goedkoper naar je werk kunnen.
- 2739 Om naar je werk gaan betaalbaar te houden, willen we de belastingvrije reiskostenvergoeding standaard indexeren.
- 2740 En in ieder arbeidscontract moet een afspraak over een reiskostenvergoeding gemaakt zijn.
- 2741 Ook verlagen we de accijnzen op benzine, zodat autorijden betaalbaar blijft.
- 2742
- 2743 * Lagere belasting op de energierekening.
- 2744 De energiebelasting in Nederland hoort tot een van de hoogste van Europa, terwijl de rekeningen ook al hoog zijn.
- 2745 Wij willen de belasting op de energierekening verlagen.
- 2746

- 2747 * Betaalbaar wonen.
- 2748 We maximeren de stijging van de ozb die gemeenten kunnen doorvoeren, laten de hypotheekrenteaftrek in stand en remmen de stijging van de huren.
- 2749 Ook zorgen we ervoor dat je makkelijker je huis kunt verduurzamen of dat je huisbaas hiertoe verplicht wordt.
- 2750 Zo blijft wonen betaalbaar.
- 2751
- 2752 Iedereen in armoede de kans geven hieruit te komen.
- 2753 In Nederland mogen armoede en schulden nooit een doolhof worden waar je niet meer uit kunt komen.
- 2754 Dat kan alleen als meedoen beter beloond wordt, kinderen gelijke kansen krijgen en iedereen met schulden perspectief op een oplossing houdt.
- 2755
- 2756 * Een einde aan werkende armen.
- 2757 In Nederland zou je met een voltijdsbaan rond moeten kunnen komen.
- 2758 We stellen onszelf het doel om werkende armoede zo snel mogelijk terug te dringen.
- 2759 Om dit te bereiken verhogen we het minimumloon.
- 2760
- 2761 * Ieder kind moet de armoede kunnen ontstijgen.
- 2762 We gaan anders naar het bestrijden van armoede kijken.
- 2763 Kinderen kunnen er niks aan doen dat zij in armoede geboren worden.
- 2764 We willen dat nog meer kinderen dan nu de armoede ontgroeien.
- 2765 Zij verdienen gelijke kansen.
- 2766 We steunen gezinnen met kinderen.
- 2767
- 2768 * We bestrijden dakloosheid.
- 2769 Je hebt een huis nodig om je leven op te kunnen bouwen.
- 2770 We willen dat dakloze mensen een flexwoning kunnen krijgen en houden de doelstelling van nul daklozen in 2030 vast.
- 2771 We bieden hen passende hulp en ondersteuning.
- 2772 * Niet profiteren van andermans geldproblemen.
- 2773 We gaan het doorverkopen van schulden als verdienmodel tegen.
- 2774 We gaan 'Buy Now, Pay Later'constructies streng reguleren.
- 2775 Dit wordt voor minderjarigen of bij grote bedragen verboden, om kwetsbaren te beschermen tegen het aangaan van te grote betalingsverplichtingen.
- 2776 We verlagen de maximaal toegestane boetes bij het missen van een betaling.
- 2777 En we verplichten het vooraf actief attenderen van gebruikers over de kosten en rentes.
- 2778
- 2779 * Geven waar je recht op hebt.
- 2780 Het niet-gebruik van sociale regelingen is veel te hoog.
- 2781 Dat pakken we aan.
- 2782 Het kan bijvoorbeeld niet zo zijn dat iemand in armoede leeft omdat sociale diensten geen contact mogen opnemen.
- 2783
- 2784 * Snelle hulp bieden bij geldproblemen.
- 2785 Daarom zetten wij in op vroegsignalern van schulden.
- 2786 Zodra schulden problematisch worden, is het in veel gevallen al te laat.
- 2787 We willen werkgevers en gemeenten helpen om beginnende schuldenproblematiek sneller op te sporen en dit effectief op te pakken voor de situatie escaleert.
- 2788
- 2789 * Laagdrempelige hulp bij geldproblemen.
- 2790 Als rekeningen zich opstapelen raken veel mensen in de stress.
- 2791 Zij durven de stap naar de schulphulpverlening vervolgens niet te nemen.
- 2792 Gemeentes moeten in gesprek gaan met mensen die hun brieven niet beantwoorden en structurele betalingsachterstanden hebben.

- 2793 Ook moet er een meldplicht bij de gemeente zijn voor aanbieders van vaste lasten als rekeningen structureel niet betaald worden.
- 2794 * Geldproblemen uit handen nemen.
- 2795 Het armoede- en schuldenbeleid van gemeenten moet gericht zijn op het zo snel mogelijk ontzorgen van mensen met problematische geldzorgen.
- 2796 Wij willen dat professionals zo vroeg mogelijk meehelpen om orde op zaken te stellen en zo nodig overgaan op schuldhulpverlening.
- 2797
- 2798 * Mensen weerbaar maken.
- 2799 Na een schuldhulpverleningstraject is de kans op terugval groot.
- 2800 We willen dat mensen weerbaar gemaakt worden tegen terugkerende armoede.
- 2801 Gemeenten moeten deze doelgroep extra goed in de gaten houden en contact onderhouden om de geldsituatie bespreekbaar te houden.
- 2802
- 2803 De toekomst van werk
- 2804 In Nederland hebben we veel ongekend talent.
- 2805 Mensen die werken, maar ook thuiszitten die graag een bijdrage willen leveren.
- 2806 Dat krijgen we alleen voor elkaar door samen te werken.
- 2807 Bedrijven, maatschappelijke organisaties, overheid en al die mensen om wie het gaat.
- 2808 Daarom moeten de regels mee met een tijd waarin werkenden zelf willen bepalen hoe ze hun werkzame leven inrichten.
- 2809
- 2810 * Zekerheid bieden voor wie hard werkt.
- 2811 Werkende armen hebben nu vaak last van een te onzeker arbeidscontract.
- 2812 Daarom gaan we door op de ingezette hervormingen op de arbeidsmarkt, waarmee we meer zekerheid willen bieden aan mensen die in een flexibel contract zitten en meer wendbaarheid willen geven aan ondernemers om een goede werkgever te kunnen zijn.
- 2813 * Werknemers meer vrijheid geven.
- 2814 We willen dat werkenden, in overleg met werkgevers, meer vrijheid krijgen om hun werk en leven in te richten zoals zij dat zelf willen.
- 2815 Daarbij moet meer ruimte zijn voor verzoeken van werkenden voor flexibelere werktijden.
- 2816 Thuiswerken gaan we extra stimuleren.
- 2817
- 2818 * Zelfstandigen ook opvangen bij een tegenslag.
- 2819 Veel zelfstandigen zijn nu kwetsbaar bij arbeidsongeschiktheid.
- 2820 Daarom gaan we door met de invoering van de arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen, met keuzevrijheid tussen een publieke en een private verzekering.
- 2821 Bij de vormgeving van deze nieuwe verzekering zijn zelfstandigen een gesprekspartner.
- 2822 * Mensen van werk naar werk helpen.
- 2823 Hoe eerder iemand na baanverlies weer aan de slag gaat, hoe beter.
- 2824 Als een werkgever iemand moet laten gaan, maar de werknemer helpt bij het vinden van een nieuwe baan, hoeft de werkgever geen transitievergoeding te betalen.
- 2825 * Snel een nieuwe baan bij werkloosheid.
- 2826 We willen mensen die werkloos zijn geworden in staat stellen zich volledig te richten op het vinden van een nieuwe baan.
- 2827 Daarom komen we direct na het werkloos worden met een hogere WW-uitkering, die stapsgewijs afbouwt.
- 2828
- 2829 * Slimmer optreden bij overtredingen Participatiewet.
- 2830 We willen dat bij overtredingen van de Participatiewet niet alleen boetes, maar ook cursussen of scholing opgelegd kunnen worden wanneer dat helpt om participatie bevorderen.
- 2831 Dit helpt beter om de stap naar duurzaam werk te zetten.
- 2832
- 2833 * Mensen uit de bijstand aannemen belonen.

- 2834 Het aannemen van iemand die lang niet gewerkt heeft, kent risico's voor een werkgever.
- 2835 We laten de overheid een deel van dit risico dragen, zodat meer werkgevers deze groep een kans gaan bieden.
- 2836 We vragen een bijdrage van bedrijven en de overheid om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen.
- 2837 We verhogen de taaleis in de bijstand, omdat Nederlands leren cruciaal is op weg naar een baan.
- 2838 * Meer hulp om aan de slag te komen.
- 2839 Mensen die lang in de bijstand zitten, moeten veel actiever door gemeenten geholpen worden.
- 2840 We willen dat zij na één jaar opnieuw een intakegesprek krijgen bij de gemeente, waarbij er een re-integratieplan opgesteld wordt.
- 2841
- 2842 * Tegengaan van arbeidsmarktdiscriminatie.
- 2843 Iedereen verdient een eerlijke kans op de arbeidsmarkt, ongeacht leeftijd, geslacht of afkomst.
- 2844 We voeren daarom de Wet toezicht gelijke kansen bij werving en selectie in en zetten samen met de werkgevers en vakbonden in op een langjarige aanpak van arbeidsmarktdiscriminatie.
- 2845
- 2846 Een welverdiend pensioen
- 2847 Gepensioneerden hebben onze samenleving enorm veel te bieden en dragen nog steeds veel bij via vrijwilligerswerk.
- 2848 Het is belangrijk dat wij hun bijdragen blijven waarderen.
- 2849 We zorgen dat het pensioen voor jong en oud goed geregeld is en geven mensen zoveel mogelijk ruimte om hun pensioen te organiseren op een manier die past.
- 2850 * Gecontroleerd overgaan naar het nieuwe stelsel.
- 2851 De komende jaren gaan we over naar het nieuwe pensioenstelsel.
- 2852 Pensioenfondsen moeten de ruimte hebben zich daarop te focussen.
- 2853 De overheid moet scherp toezicht blijven houden op die transitie.
- 2854 Pensioenfondsen moeten hun deelnemers helder en begrijpelijk informeren.
- 2855
- 2856 * Pensioenfondsen moeten zich richten op hun kerntaak.
- 2857 Pensioenfondsen moeten een hoger pensioen creëren en zich onthouden van politiek activisme.
- 2858 Als fondsen bij beleggingskeuzes andere overwegingen dan rendement voor deelnemers laten prevaleren, moeten zij aantonen dat dit een breed gedragen wens onder hun deelnemers is.
- 2859 Deelnemers die er anders over denken moeten binnen het fonds meer vrijheid krijgen om die keuze niet te maken.
- 2860
- 2861 * Actief blijven voor wie dat wil.
- 2862 Senioren brengen een berg kennis en ervaring mee.
- 2863 Zij willen vaak actief blijven, maar hebben daarbij wel behoefte aan meer flexibiliteit.
- 2864 Daarom willen we het verplichte leeftijdsontslag in cao's afschaffen en de arbeidsmarktpositie van gepensioneerden verbeteren, door er bijvoorbeeld voor te zorgen dat het nulurencontract voor hen beschikbaar blijft.
- 2865
- 2866 * Keuzevrijheid waar het mogelijk is.
- 2867 Omdat veel mensen verplicht sparen voor later, hebben wij een sterk pensioenstelsel.
- 2868 Maar daarbinnen moet er ruimte zijn voor zoveel mogelijk keuzevrijheid, bijvoorbeeld door het mogelijk te maken de AOW later in te laten gaan voor een hogere uitkering, de pensioenpremie maximaal vijf jaar stop te zetten en met de Wet bedrag ineens bij pensionering een deel van het opgebouwde pensioen op te nemen.
- 2869

- 2870 * Een goed pensioen voor zelfstandigen.
- 2871 Met de nieuwe pensioenwet breiden we de mogelijkheden voor zelfstandigen om fiscaal aantrekkelijk pensioen op te bouwen, uit.
- 2872 Als de experimenten voor zelfstandigen om direct bij een fonds pensioen op te bouwen succesvol zijn, komen we tot een permanente regeling.
- 2873 * Helderheid over wat keuzes nu betekenen voor later.
- 2874 Veel mensen die in deeltijd werken, realiseren zich niet dat dit ook gevolgen heeft voor de hoogte van hun pensioen later.
- 2875 Om ervoor te zorgen dat die keuze bewust gemaakt wordt, willen we dat via het Pensioenoverzicht inzichtelijk wordt gemaakt welke consequenties dit heeft voor de hoogte van je pensioen.

2876 Fijn wonen, vlot doorrijden.

- 2877 Hoe zorgen we ervoor dat iedereen fijn kan wonen en vlot van A naar B kan komen?
- 2878
- 2879 We leven in een prachtig land.
- 2880 We hebben geweldige steden, dorpen en wijken.
- 2881 We hebben goede wegen, treinen, trams en metro's waardoor we ons kunnen verplaatsen.
- 2882 Dat komt omdat Nederland een land is van pioniers.
- 2883 Door innovaties in Zeeland weten we ons sinds de jaren vijftig te beschermen tegen het water.
- 2884 In Rotterdam proberen we keer op keer hogere wolkenkrabbers te bouwen.
- 2885 En in 1918 kregen Nederlanders het idee de Zuiderzee in te polderen.
- 2886 Dit grootse denken en deze innovaties moeten we koesteren voor de toekomst.
- 2887 Wie uit het raam kijkt van de auto of de trein ziet goed hoe innovatief en goed doordacht Nederland is.
- 2888
- 2889 De afgelopen jaren lijkt het alleen of we steeds vaker 'vast' staan in ons land.
- 2890 Door de problemen op de woningmarkt zitten we vast omdat we geen betaalbare woning kunnen vinden.
- 2891 We staan vast op het spoor omdat de overvolle trein niet rijdt en we staan soms vast in de file.
- 2892 We weten dat dit meerdere oorzaken heeft.
- 2893 De bevolking groeit en groeit.
- 2894 Onze infrastructuur en wijken zijn niet berekend op zoveel mensen.
- 2895 En we moeten glashelder zijn: ook de uitstoot van stikstof heeft ons land verder op slot gezet.
- 2896 Daarom zijn er duidelijke keuzes nodig.
- 2897 Keuzes die ervoor zorgen dat we weer eenvoudig een huis kunnen vinden.
- 2898 Keuzes die ervoor zorgen dat je vlot kunt doorrijden.
- 2899 En keuzes waardoor die weg, dat spoor en dat huis betaalbaar worden.
- 2900
- 2901 De VVD kiest er dan ook voor om de regie in handen te nemen bij het inrichten van het land.
- 2902 We moeten groots denken en doen.
- 2903 We zullen de komende jaren moeten gebruiken om echt fundamenteel na te denken hoe we ons land willen inrichten, en over de rol van de overheid.
- 2904 Want het Rijk en bouwers gaan tientallen nieuwe wijken intekenen en bouwen.
- 2905 Bouwen en wonen zijn namelijk een kerntaak van de overheid.
- 2906 Daarnaast gaan we meer investeren in het verbeteren van wegen en spoor.
- 2907 De auto en het ov zijn beide geweldige vervoersmiddelen.
- 2908 En de VVD kiest voor betaalbaarheid.
- 2909 Dit betekent ook dat we vervoer betaalbaar houden door bijvoorbeeld de stijgende brandstofprijzen te dempen.
- 2910

- 2911 Zo zorgen we ervoor dat je weer de vrijheid hebt om vlot op je eindbestemming te komen.
- 2912 Zo zorgen we ervoor dat je betaalbaar kunt wonen in een fijne wijk.
- 2913 Zo zorgen we ervoor dat we onze ruimte beter doorgeven aan de pioniers van de toekomst.

2914

2915 De VVD wil doorrijden, schoon vliegen en geweldig ov.

2916

2917 Betaalbaar doorrijden op de weg en in het ov

2918 De auto en het ov zijn essentieel in ons dagelijks leven: we zijn ervan afhankelijk.

2919 Daarom willen we ervoor zorgen dat je door kunt blijven rijden op het spoor en op de weg.

2920 En we zorgen ervoor dat mobiliteit betaalbaar is.

2921 * We werken achterstanden weg.

2922 We doen een extra investering in het onderhoud en het verbeteren van bestaande wegen, sporen, tunnels en bruggen.

2923 En we gaan de komende jaren bouwen aan de nieuwe wegen, bruggen en tunnels waar we de voorgaande jaren plannen voor hebben gemaakt en in hebben geïnvesteerd.

2924 We doen dat zoveel mogelijk planmatig en klimaatbestendig.

2925 We investeren in alle vervoerstypen.

2926 We werken samen met provincies en gemeenten.

2927 We bouwen waar de nood hoog is en gaan realistisch om met knelpunten.

2928 * We staan klaar om te bouwen.

2929 Stikstof bemoeilijkt de aanleg van nieuwe wegen.

2930 Waar vergunningen voor nieuwe infrastructuur al gegeven zijn, bouwen we deze infrastructuur.

2931 Ook kleinere projecten, zoals de aanleg van extra afslagen bij bedrijventerreinen, zetten we door.

2932 Daarnaast voeren we alle voorbereidende handelingen uit, zoals het ontwerpen, voor het aanleggen van nieuw asphalt en nieuwe wegen.

2933 Zo zorgen we ervoor dat de bouw van nieuwe wegen doorgang kan vinden, zodra er nieuwe stikstofruimte is.

2934 * We houden de mobiliteit betaalbaar.

2935 We beperken de stijging van de prijzen en houden de auto een betaalbaar vervoermiddel door de accijnzen te verlagen.

2936 Ook houden we het ov betaalbaar.

2937 Verschillende tarieven mogen de reiziger niet op kosten jagen.

2938 * We gaan mobiliteit slimmer maken.

2939 We maken gebruik van en ontsluiten data om mobiliteit slimmer te maken en files te voorkomen.

2940 Uiteraard gaat de automobilist zelf over zijn eigen data.

2941 Ook maken we gebruik van andere oplossingen, zoals het stimuleren van thuiswerken en meer flexibele werktijden.

2942 We steunen innovaties, zoals slimme infrastructuur en mobiliteit, zelfrijdende auto's en zelfrijdende taxi's.

2943 Daarnaast maken we het makkelijk om gebruik te maken van deelmobiliteit.

2944 * We gaan schoner rijden.

2945 Iedere Nederlander een schone auto voor de deur.

2946 We stimuleren de omslag naar elektrisch vervoer, bijvoorbeeld in de tweedehandsmarkt van elektrische auto's.

2947 We doen dit op een manier dat de gewone automobilist zo min mogelijk geraakt wordt door hogere kosten of belastingen.

2948 We zorgen dat het financieel blijft lonen om elektrisch te rijden en we zorgen ervoor dat daar in de begroting van het Rijk ook op een moderne manier mee om wordt gegaan.

2949 We gaan fors aan de slag met de uitrol van het laadpalennetwerk.

- 2950
- 2951 * We gaan toe naar een nieuw stelsel.
- 2952 In de toekomst werken we toe naar een stelsel van betalen naar gebruik waaraan iedereen, ook bij gebruik van elektrisch vervoer, bijdraagt.
- 2953 We verhogen de belasting op de auto daarbij niet.
- 2954 Betaalbaarheid voor middengroepen en ondernemers is dus randvoorwaardelijk aan dit systeem.
- 2955 Het is immers rechtvaardig dat zij baat hebben bij schoner rijden.
- 2956 Het tarief is niet gebonden aan de tijd en de plek waar je de auto gebruikt.
- 2957 Een spitsheffing voor hardwerkend Nederland is dus niet aan de orde.
- 2958 Ook houden we oog voor de betaalbaarheid van de auto in de regio.
- 2959 * We willen beter ov.
- 2960 Treinen, bussen, trams en metro's zijn essentieel in ons dagelijks leven.
- 2961 Soms zit het ov barstensvol, maar over het algemeen zijn de reizigersaantallen teruggelopen.
- 2962 Wij willen dat het ov vlotter afschaalt en opschaalt, als dat nodig is.
- 2963 Sprinterlijnen laten we in hogere frequentie rijden en beter aansluiten op het lokale openbaar vervoer.
- 2964 Ook passen we de Wet personenvervoer aan, zodat kleinschalig deelvervoer en combinaties met taxi en doelgroepvervoer mogelijk worden.
- 2965
- 2966 * We zorgen voor meer ov-aanbod.
- 2967 We blijven waar mogelijk investeren in ov, zowel in de stad als in de regio.
- 2968 Om regio's beter te bedienen, willen wij dat er meer concurrentie op het spoor ontstaat (open toegang) waardoor het ov sneller en beter wordt.
- 2969 We gaan snel aan de slag met de volgende aanbesteding op het spoor.
- 2970 Ook onderzoeken we welke sprintertreinen we door de provincies kunnen laten rijden, zodat hier de dienstverlening wordt verbeterd.
- 2971 Daarnaast zijn we voor het uitbreiden van lightrailnetwerken die grote steden met elkaar verbinden.
- 2972 De stations blijven we opknappen en moderniseren.
- 2973 Ten slotte willen wij als een speer gaan starten met de realisatie van snelle buslijnen.
- 2974 * We verbeteren de bereikbaarheid van alle regio's.
- 2975 We willen de reistijd tussen de Randstad en andere regio's verminderen.
- 2976 Ook gaan we het reguliere ov en het doelgroepenvervoer vaker samenvoegen.
- 2977 Verder moet de belbus of regiotaxi beschikbaar blijven.
- 2978 Deze voorzieningen zijn essentieel en vervullen ook een sociale functie voor mensen die geen auto hebben of door een handicap geen gebruik kunnen maken van een auto.
- 2979 De Westerscheldetunnel maken we zoals gepland tolvrij voor personenvervoer.
- 2980 Om de bereikbaarheid in het hele land verder te vergroten, bouwen we meer overstapplaatsen.
- 2981
- 2982 Veiligheid op de weg en in het ov
- 2983 Wangedrag belemmert de vrijheid om te gaan en te staan waar je wil; daar maken we korte metten mee.
- 2984
- 2985 * We verbeteren de verkeersveiligheid.
- 2986 We zetten in op het anders inrichten van wegen, het vergroten van de pakkans voor drank- en drugsrijders, meer flitspalen en meer 30 km/per uur-wegen in de bebouwde kom.
- 2987 We passen fietspaden en voetpaden aan zodat deze veiliger worden.
- 2988 Ook stimuleren we het gebruik van fietshelmen.
- 2989 Bij het toelaten van nieuwe voertuigen op de weg moet de veiligheid voorop blijven staan.
- 2990 We blijven daarnaast onveilige N-wegen aanpakken om de veiligheid te verbeteren.
- 2991

- 2992 * Harde straffen voor hufters.
- 2993 De pakkans om verkeershuffers aan te pakken moet omhoog.
- 2994 Hetzelfde geldt voor drank- en drugsrijders.
- 2995 We verhogen de boetes voor zware overtredingen in het verkeer.
- 2996 Bij herhaalde overtredingen neemt de boete toe.
- 2997 Er komen vaker gevangenisstraffen voor drank- en drugsrijders, in plaats van taakstraffen.
- 2998 Voor zeer roekeloze rijders en recidivisten volgt een levenslange rijontzegging.
- 2999 Het wordt mogelijk om een alcoholslot te plaatsen.
- 3000
- 3001 * Verkeersboa's en spoorboa's.
- 3002 Boa's krijgen meer mogelijkheden om de verkeersveiligheid te handhaven.
- 3003 Zo moet het mogelijk worden voor boa's om boetes uit te schrijven op basis van het kenteken.
- 3004 Om de veiligheid in treinen en op stations te vergroten komen er meer speciaal opgeleide boa's voor het spoor.
- 3005 Zij voorkomen agressie en pakken overlastgevers aan.
- 3006
- 3007 * Keiharde aanpak overlast ov.
- 3008 Om overlastgevers uit treinen te weren, leggen we vaker een ov-verbod op.
- 3009 Voor eenmalige overtreders kan dit tijdelijk zijn.
- 3010 Om dit verbod ook echt te handhaven en om overlastgevers beter aan te pakken moeten spoorboa's toegang krijgen tot systemen waarmee de identiteit van reizigers kan worden vastgesteld.
- 3011 Perrons en stations moeten met name toegankelijk zijn voor reizigers en daarom moeten de poortjes vaker gesloten blijven.
- 3012 Ook willen we hogere boetes op zwartrijden.
- 3013 Op stations en andere ov-knooppunten komen meer camera's om criminelen een gezicht te geven en makkelijker op te sporen.
- 3014
- 3015 * Veilig in het vliegtuig.
- 3016 We stimuleren en faciliteren het delen van zwarte lijsten van overlastgevers en het moet makkelijker worden om overlastgevers te weren.
- 3017
- 3018 * Veilig het spoor oversteken.
- 3019 We blijven gevaarlijke spoorwegovergangen aanpassen zodat gevaarlijke verkeerssituaties bij het oversteken van een spoorlijn voorkomen kunnen worden.
- 3020
- 3021 * Veilige parkeerplaatsen voor vrachtwagens.
- 3022 We gaan door met het aanleggen van zogenaamde truckparkings.
- 3023 Door deze extra beveiligde parkeerplaatsen te bouwen, voorkomen we inbraak en diefstal.
- 3024
- 3025 Op een schone manier Nederland en de wereld ontdekken
- 3026 De VVD wil dat we weer trots kunnen zijn op onze luchtvaart en op Schiphol.
- 3027 We gaan
- 3028 aan de slag de luchtvaart te vergroenen.
- 3029 Zo kunnen we op een schone manier de wereld blijven ontdekken en komt 'groen vliegen' dichterbij.
- 3030
- 3031 * We verduurzamen de luchtvaart.
- 3032 We houden de luchtvaartsector aan de eerder gemaakte afspraken dat de sector zijn vliegtuigen blijft verduurzamen.
- 3033 Hier blijven we ook in internationaal verband voor pleiten.
- 3034 Ook vinden we het noodzakelijk dat de karretjes die vliegtuigen vervoeren, de taxibots,

elektrisch gaan rijden.

3035

3036 * We versterken Schiphol.

3037 Schiphol is essentieel voor Nederland en de Nederlandse economie.

3038 We behouden het overstapknooppunt van Schiphol.

3039 Ook moet Schiphol zo snel mogelijk een natuurvergunning krijgen.

3040 We houden vast aan de hervormingsplannen van de luchthaven.

3041 In deze plannen houden we oog voor vrachtluchten.

3042 Als vliegtuigen stiller en schoner worden, kan Schiphol groeien.

3043

3044 * We pakken overlast van vliegtuigen aan en gaan schoner vliegen.

3045 Om de overlast voor omwonenden van Schiphol terug te dringen, zorgen we ervoor dat er een nachtsluiting komt.

3046 We zetten ons in om Europees de bijmengverplichting voor biobrandstoffen te verhogen.

3047 Zo verduurzamen we de luchtvaart, maar houden we een gelijk speelveld.

3048 Indien deze bijmengverplichting op Europees niveau niet haalbaar blijkt, gaan we in overleg met de Nederlandse sector om bio- of synthetische kerosine te tanken.

3049 * We helpen regionale luchthavens.

3050 Regionale luchthavens zijn essentieel voor lokale economieën.

3051 Daarom moeten we Lelystad Airport openen, zodat deze luchthaven vluchten over kan nemen van Schiphol.

3052 We houden regionale luchthavens goed bereikbaar, zodat vliegen vanuit je eigen regio aantrekkelijker wordt.

3053

3054 * We willen betere internationale spoorverbindingen.

3055 We zetten Europees in op versterking van het treinnetwerk.

3056 Zo kunnen consumenten makkelijker kiezen voor duurzame alternatieven voor korte vluchten.

3057 Om meer internationale treinverbindingen aan te jagen, moet het spoorstelsel in open toegang blijven functioneren.

3058 Daardoor komen er ook andere vervoerders die internationale treinen gaan rijden en worden prijskaartjes goedkoper.

3059 Er komt een Europees ticketsysteem om eenvoudiger je treinkaartje te kopen.

3060

3061 * We bouwen supersnelle fietspaden.

3062 Tussen grote ov-knooppunten bouwen we grootschalige fietspaden, zodat je eenvoudig van de fiets over kunt stappen op het ov en andersom.

3063 Bestaande fietspaden onderhouden we beter.

3064 * We maken de reis naar je eindbestemming duurzamer.

3065 Het moet mogelijk worden om je vliegkaartje en treinticket in één stap te reserveren.

3066 Zo kom je op een duurzamere manier op je eindbestemming.

3067

3068 Een moderne maritieme en logistieke sector

3069 De maritieme sector en logistieke sector zijn onmisbaar voor onze economie en voor ons land.

3070 We willen de ruimte bieden zodat onze zeehavens en regionale havens kunnen groeien, maar pakken negatieve effecten aan.

3071

3072 * Schoon varen.

3073 Om schepen te verduurzamen geven we de binnenvaart en zeevaart meer dan nu toegang tot het Klimaatfonds.

3074 Het verbod op varende ontgassen moet op korte termijn gehandhaafd worden.

3075 Het is aan provincies om aan de slag te gaan met de ontgassingsinstallaties.

3076 De subsidieregelingen voor binnenvaart moeten blijven bestaan.

- 3077 We werken aan goede initiatieven zoals het maritiem masterplan.
- 3078
- 3079 * Schoon tanken en opladen.
- 3080 We versterken de Clean Energy Hubs.
- 3081 Door in deze tankstations en laadstations te investeren, kan de binnenvaart op een schone manier batterijen opladen en tanken.
- 3082 We breiden dit uit naar zeehavens.
- 3083 Om schepen niet onnodig aan wal hun uitlaatgassen uit te laten stoten, investeren we ook in de havens waar schepen nog geen walstroom kunnen gebruiken.
- 3084 * Goederenvervoer op de weg, spoor en water gaat vlot van A naar B.
- 3085 We blijven ons inzetten om het goederenvervoer zoveel mogelijk te verplaatsen van de weg naar het spoor en het water.
- 3086 Waar knelpunten zijn, gaan we in overleg met de sector.
- 3087 Om schepen ook echt makkelijk over de Nederlandse wateren te laten varen, pakken we storings van bruggen en sluizen aan.
- 3088 Bij onderhoudswerkzaamheden aan bruggen en tunnels beperken we overlast voor de binnenvaart zoveel mogelijk.
- 3089 * Voorkomen van overlast van spoorgoederenvervoer.
- 3090 Trillingen en geluidshinder zijn gevolgen van spoorgoederenvervoer.
- 3091 Deze overlast beperken we zoveel mogelijk door het spoor hierop aan te passen.
- 3092
- 3093 Droge voeten, genoeg drinkwater en veilig zwemmen
- 3094 Wij willen dat je je geen zorgen hoeft te maken over het water.
- 3095 Of dit nu gaat over het houden van droge voeten, de kwaliteit van het water of de vraag of er genoeg drinkwater is.
- 3096 Het Rijk moet daarom aan de slag om deze zorgen weg te nemen.
- 3097
- 3098 * De inrichting van Nederland en water.
- 3099 Als we nieuwe wijken, bedrijventerreinen of kantoren bouwen, houden we eerst rekening met de kwaliteit van bodem en water, voordat we hier überhaupt gaan bouwen.
- 3100 Bij de bouw van nieuwe woonwijken moet de ontwikkelaar maatregelen nemen om goed om te gaan met extreme regenval, maar ook met periodes van droogte en hitte.
- 3101
- 3102 * Droge voeten.
- 3103 De zeespiegel stijgt.
- 3104 We zorgen ervoor dat we uiterlijk 2050 alle dijken en keringen hebben verstevigd, zodat we overstromingen zoveel mogelijk kunnen voorkomen.
- 3105
- 3106 * Omgaan met extreme regenval en droogte.
- 3107 Een gevolg van de klimaatverandering is dat we vaker te maken krijgen met flinke buien en droogte.
- 3108 Om het overschot aan water goed op te kunnen vangen, zorgen we voor meer ruimte voor onze rivieren en beken.
- 3109 Het overtollig water houden we zo lang mogelijk vast.
- 3110 We maken grondwateronttrekkingen meldingsplichtig en waar water erg schaars is, maken we deze onttrekkingen vergunningsplichtig.
- 3111
- 3112 * Schoon en fris water.
- 3113 We moeten ons houden aan de Europese regels op het gebied van waterkwaliteit.
- 3114 Dat doen we niet 'omdat het moet van Brussel', maar omdat we schoon en veilig van het water gebruik willen blijven maken.
- 3115 Daarom komen we met aanvullende maatregelen om de kwaliteit van ons water te verbeteren.
- 3116 Zo hoeven we ons minder zorgen te maken over drinkwater en kunnen we recreëren op het water.

3117 * Voldoende drinkwater voor iedereen.
3118 We willen dat je je geen zorgen hoeft te maken over zoiets normaal als drinkwater.
3119 We proberen water zoveel mogelijk te hergebruiken en gaan aan de slag met het winnen van nieuwe drinkwatervoorzieningen.

3120

3121

3122 De VVD wil een fijn en betaalbaar dak boven je hoofd

3123

3124 Iedereen een eigen huis

3125 De VVD wil mensen met een eigen huis helpen, zoveel mogelijk mensen aan een nieuwe woning helpen en de maandlasten drukken.

3126

3127

3128 * We werken aan een Kooprechtwet.
3129 Elke huurder van een sociale huurwoning krijgt een wettelijk recht om de eigen huurwoning te kopen.

3130 * We tornen niet aan de vrijheid om je huis te verkopen.

3131 Wij vinden dat je zelf de vrijheid hebt om je huis te verkopen aan wie je wil.

3132 Het is jouw huis.

3133 We blijven dit recht beschermen.

3134

3135 * Betaalbare woonlasten.

3136 De hypotheekrenteaftrek helpt mensen om hun huis betaalbaar te houden.

3137 De regeling is in de afgelopen jaren versoerd.

3138 Wat de VVD betreft wordt de regeling niet verder versoerd, om zekerheid te bieden aan middengroepen.

3139 We beperken de stijging van lokale belastingen door een landelijk maximumpercentage per gemeente voor de stijging van de OZB.

3140 Om meer starters aan een huis te helpen, gaan we door met het ontwikkelen van een Nationaal Fonds Betaalbare Koopwoningen en we kijken of dit Fonds uitgebreid moet worden.

3141

3142 * We werken aan passende hypotheek.

3143 Om jongeren te helpen bij het kopen van een huis en de maandlasten naar beneden te brengen, stimuleren we dat meer starters gebruik kunnen maken van een startershypotheek.

3144 De mogelijkheden om een hypotheek te krijgen, vergroten we door de studieschuld minder te laten meetellen bij het afsluiten van een hypotheek.

3145 Voor zzp'ers komen er meer mogelijkheden om eenvoudiger een hypotheek af te sluiten.

3146

3147 Een goede huurwoning voor een redelijke huur

3148 Het huren van een huis wordt duurder en duurder.

3149 Voor die hoge huur krijg je niet altijd een fijne woning terug.

3150 Daarom moeten we flink wat huurwoningen toevoegen, huurwoningen verbeteren en meer op de rem trappen bij de huurprijsstijging.

3151

3152 * We bouwen meer nieuwe huurwoningen.

3153 Door het afschaffen van de verhuurdersheffing hebben woningbouwcorporaties voldoende financiële ruimte om te bouwen.

3154 Dat is niet vrijblijvend geweest.

3155 We dwingen af dat er ook werkelijk meer sociale huur wordt gebouwd.

3156 Met ontwikkelaars en marktpartijen sluiten we een akkoord om meer middenhuurwoningen te bouwen.

3157 We maken het voor particulieren, investeerders en bouwers aantrekkelijk te investeren in middenhuur, door knelpunten die de bouw van middenhuur bemoeilijken, tegen het licht te houden.

3158 We zorgen er daarnaast voor dat er voldoende studentenwoningen zijn, bijvoorbeeld

door het omvormen van bestaande leegstaande kantoorpanden.

3159

3160 * We remmen huurprijsstijging.

3161 We beperken de grootste stijgingen van de huren.

3162 Daarnaast zijn er complexe regels om de huurprijs te berekenen van een huis voorgesteld.

3163 Die willen we vereenvoudigen.

3164 Het beperken van de huurstijging moet niet leiden tot minder investeringen in woningen en het beleid hierover moet niet jaar na jaar wijzigen.

3165 We zorgen dat het voor kleine verhuurders aantrekkelijk blijft om een huis te verhuren.

3166

3167 * We zorgen ervoor dat een huurwoning voor meer mensen bereikbaar wordt.

3168 Wij willen dat ook de verpleegkundige, defensiemedewerker of politieagent in de stad of het dorp kan wonen waar hij of zij werkt.

3169 Voor diverse maatschappelijke beroepen komt een landelijke voorrangspositie voor huurwoningen.

3170

3171 * We bouwen duurzame huurwoningen.

3172 We vragen corporaties en verhuurders woningen te verduurzamen.

3173 Iedereen die in een slecht-geïsoleerde huurwoning woont, kan hier melding van maken bij de gemeente.

3174 De gemeente verplicht verhuurders een maandelijkse huurkorting te geven, totdat maatregelen zijn genomen de woning te isoleren.

3175

3176 * We pakken scheefhuur aan.

3177 Er komt een jaarlijkse inkomenstoets voor sociale huurwoningen om te zien of de gevraagde sociale huur nog gepast is.

3178 Mensen die een te hoog inkomen hebben, betalen een hogere huur tot de marktconforme huur.

3179 Zo gaan de woningen naar de mensen die deze het hardst nodig hebben.

3180

3181 * We beschermen weeskinderen.

3182 Weeskinderen krijgen het recht om na het overlijden van hun ouders in de huurwoning te blijven wonen.

3183 Het wordt verboden voor corporaties om weeskinderen uit de sociale huurwoning te plaatsen.

3184

3185 * We pakken malafide huisjesmelkers aan.

3186 De Wet goed verhuurderschap biedt gemeenten de mogelijkheid foute huisjesmelkers aan te pakken.

3187 We helpen gemeenten deze wet in de praktijk te brengen en ondersteunen waar dat nodig is.

3188 Verhuurders die huurders intimideren of doelbewust overbewoning mogelijk maken straffen we harder.

3189

3190 Meer bouwen

3191 Wij willen honderdduizenden nieuwe huizen bouwen, zodat fijn en betaalbaar wonen weer voor iedereen bereikbaar wordt.

3192 Dat betekent dat we tientallen wijken aan Nederland moeten toevoegen.

3193

3194 * We gaan bouwen.

3195 De VVD wil dat er overal meer woningen bijkomen.

3196 Koopwoningen, middenhuurwoningen en sociale huur.

3197 We kijken daarbij speciaal naar plekken rond al bestaande hoogwaardige infrastructuur.

3198 We willen dat de overheid bijdraagt om zoveel mogelijk te kunnen bouwen.

- 3199 We willen daarom dat de overheid meer regie neemt in de woningmarkt, en zorgt dat er zoveel mogelijk huizen worden gebouwd.
- 3200 De Rijksoverheid wijst locaties aan om te bouwen, als dat gemeentelijk niet gebeurt.
- 3201 Ten slotte zorgen we ervoor dat hoogwaardige flexwoningen ook door gemeentes worden afgenomen.
- 3202 * We sluiten een Bouwakkoord.
- 3203 Er komt een plan voor de inrichting van Nederland.
- 3204 Op basis van dit plan sluiten we een Bouwakkoord met bouwers, woningbouwcorporaties en provincies.
- 3205 Hierdoor worden in ieder geval tientallen nieuwe grootschalige wijken gebouwd.
- 3206 Deze afspraken worden afdwingbaar.
- 3207 We trekken lessen uit de tijd toen Vinex-wijken uit de grond werden gestampt.
- 3208 Op lokaal niveau worden zogenaamde combi-deals gesloten met de gemeenten over slim ruimtegebruik.
- 3209 Hierin is ook oog voor economische activiteiten.
- 3210 * We bouwen buitenstedelijk en binnenstedelijk.
- 3211 We blijven doorgaan met het bouwen van huizen binnen de grenzen van steden en dorpen.
- 3212 Als dat niet kan, gaan we bouwen aan de randen van steden om goedkoper en sneller meer woningbouw te kunnen realiseren.
- 3213 Natuur en woningbouw horen geen tegenpolen te zijn.
- 3214 We zorgen ervoor dat natuur een plek krijgt in de wijken.
- 3215
- 3216 * We bouwen meer betaalbare koopwoningen in de grote steden.
- 3217 De grote steden hebben in het verleden de focus gelegd op de bouw van sociale huurwoningen.
- 3218 Om gezinnen en middeninkomens een kans te geven om de steden te blijven wonen, bouwen we vooral betaalbare koopwoningen in de grote steden.
- 3219
- 3220 * Geld voor de bouw van huizen.
- 3221 De woningbouwimpuls wordt zodanig omgebouwd dat de bouw van deze wijken van de grond komt en de bouw van voldoende betaalbare huizen rendabel wordt.
- 3222 Door de hervorming van de woningbouwimpuls geven we de starters de kans om een eigen huis te kopen.
- 3223 Om woningbouw op braakliggende gronden voorruit te helpen, geven we gemeenten de mogelijkheid van een nieuw OZB-tarief voor vermijdbare braakliggende gronden.
- 3224 * We zetten een mes in procedures en regels.
- 3225 Zo moet het bijvoorbeeld makkelijker worden om microwoningen te bouwen in je achtertuin.
- 3226 Regels die gemeentelijk kunnen worden gesteld, moeten zoveel mogelijk gelijk zijn aan elkaar.
- 3227 Bij kleine bouwprojecten komt er maar weinig stikstof vrij.
- 3228 Wij willen kleine bouwprojecten helpen bij het verkrijgen van vergunningen.
- 3229 We verminderen de administratieve lasten.
- 3230 * We bouwen schoner en sneller.
- 3231 De huizen die we bouwen moeten op een snelle en schone manier worden gebouwd.
- 3232 Daarom gaan we meer woningen fabrieksmatig produceren.
- 3233 Hierdoor komt er ook minder stikstof vrij bij de bouw van huizen.
- 3234 Bovendien wordt het bouwen van huizen hierdoor goedkoper.
- 3235 Ook stimuleren we het gebruik van biobased bouwmaterialen.
- 3236
- 3237 * We bouwen huizen waar zestigplussers willen wonen en zorgen voor doorstroming.
- 3238 Een zestiger, zeventiger of tachtiger die verhuist vanuit een grote eengezinswoning, brengt als gevolg van zijn verhuizing meer verhuisbewegingen op gang en maakt huizen vrij voor gezinnen en starters.

- 3239 Om mensen meer vrijheid te geven en nog meer huizen vrij te maken, staan we permanente bewoning op vakantieparken toe.
- 3240 We komen met een aanpak voor de schaduwkant van de bewoning van vakantieparken.
- 3241 Ten slotte maken we het makkelijker om woningen te splitsen, maar houden oog voor de leefbaarheid van woonwijken.
- 3242
- 3243 Wonen zonder zorgen in groene, veilige wijken
- 3244 Wonen in een fijne, veilige en groene wijk geeft vrijheid.
- 3245 Daarom moet er bij de bouw van nieuwe wijken, maar ook bij het verbeteren van bestaande wijken, aandacht zijn voor de bereikbaarheid, de vergroening en de veiligheid van deze wijken.
- 3246 * Duurzame wijken.
- 3247 Woningeigenaren blijven de vrijheid houden om hun huis al dan niet te verduurzamen.
- 3248 We leggen geen nieuwe verplichtingen op.
- 3249 Wel biedt de overheid de helpende hand.
- 3250 Verduurzaming moet voor iedereen betaalbaar zijn.
- 3251 We ontwikkelen samen met de Nationale Hypotheekgarantie (NHG) en de financiële sector een nieuwe verduurzamingslening.
- 3252 Samen met bewoners worden plannen gemaakt om de huizen te verduurzamen.
- 3253 We maken sommige investeringen in verduurzaming van de eigen woning aftrekbaar van het eigenwoningforfait.
- 3254 We onderzoeken de mogelijkheden om een bespaargarantie in te voeren.
- 3255 Zo wordt de besparing van een investering in een duurzaam product, zoals een warmtepomp, ook echt behaald.
- 3256 We houden oog voor het verduurzamen van monumenten.
- 3257
- 3258 * Bereikbare wijken.
- 3259 Om makkelijk de wijk uit te komen, onderzoeken we een verplichting voor ontwikkelaars en de overheid om voldoende ov mogelijk te maken.
- 3260 Steeds vaker worden in nieuwbouwprojecten de parkeerplekken wegbezuinigd.
- 3261 Parkeerchaos is hiervan het gevolg.
- 3262 Wij willen dit tegengaan door een landelijke parkeernorm te onderzoeken, waar alleen gemotiveerd van afgeweken kan worden.
- 3263 Zo houden we oog voor maatwerk, bijvoorbeeld bij verzorgingshuizen.
- 3264
- 3265 * Groene wijken.
- 3266 Wijken horen groen te zijn.
- 3267 We geven buurtbewoners de vrijheid om meer groen om het huis aan te brengen.
- 3268 In nieuwbouwwijken moet rekening gehouden worden met het veranderende klimaat en hittestress.
- 3269 Bij het inrichten van een wijk moet aandacht zijn voor het plaatsen van bomen, groene daken, sloten en beken.
- 3270 Daarom worden gemeenten verplicht te toetsen of er in nieuwbouwwijken voldoende groen wordt toegevoegd en stimuleren we vergroening van bestaande wijken.
- 3271 * Veilige en leefbare wijken.
- 3272 Om wijken veilig te houden verhogen we de straffen op woondelicten.
- 3273 Ook pakken we graffiti aan.
- 3274 Kraken is niets minder dan het stelen van woonruimte en krakers kunnen voor flinke onrust in buurten zorgen.
- 3275 We verhogen de maximumstraffen op kraken en zorgen ervoor dat de schade die krakers toebrengen aan panden volledig wordt terugbetaald aan de eigenaren van de panden.
- 3276 Daarnaast zorgt de Rotterdamwet ervoor dat de leefbaarheid in wijken vergroot wordt.
- 3277 We maken het makkelijker voor gemeenten de Rotterdamwet in te voeren.
- 3278 Bij het bouwen en inrichten van wijken houden we rekening met veiligheid.

- 3279
3280 * Mooie wijken.
3281 Het gaat niet alleen om de hoeveelheid woningen die we bouwen, maar ook om de kwaliteit van deze woningen en hoe deze huizen eruitzien.
3282 Bij nieuwbouw houden we oog voor architectuur en esthetiek.
3283 We zorgen ervoor dat wijken een toegevoegde waarde zijn voor steden en dorpen.
3284 Tevens zorgen we voor meer functies in nieuwbouwwijken.
3285 Denk hierbij aan het bouwen van voldoende sportplekken, horeca, en recreatiegelegenheden.
3286 Om verval en verkrotting van leegstaande panden tegen te gaan, krijgt de gemeente de vrijheid om een opslag op de OZB-heffing te doen.
3287
3288

3289 Een schone toekomst.

- 3290
3291 Hoe gaan we om met ons land en onze natuur?
3292
3293 De VVD is trots op ons land.
3294 We zijn een van de meest welvarende en vrije landen van de wereld.
3295 Tegelijkertijd zien we in ons eigen land en in de wereld dat we te veel druk leggen op onze leefomgeving.
3296 We stoten momenteel in Nederland te veel stikstof en broeikasgassen uit waardoor het klimaat en de natuur onder druk staan.
3297 Natuur heeft waarde in zichzelf, en in Europa zagen we deze zomer wederom de effecten van klimaatverandering.
3298 De stikstofcrisis heeft ons land daarnaast deels op slot gezet.
3299 De VVD wil dat we onze verantwoordelijkheid nemen voor onszelf en voor de volgende generaties.
3300 Dat betekent dat we onze uitstoot van stikstof en broeikasgassen fors moeten verminderen.
3301 Dat kan gelukkig op een manier waarop we Nederland een nog fijnere plek maken om te leven.
3302
3303 Hoe gaan we dat doen? Door te vertrouwen op de kracht van onze burgers en ondernemers.
3304 We zullen duidelijke en rechtvaardige regels met elkaar afspreken zodat het helder is wat de route is die we samen gaan afleggen.
3305 We zullen ondernemers en burgers met investeringen helpen om de uitstoot te verlagen.
3306 De overheid moet zij-aan-zij met hen gaan staan om samen tot het gewenste resultaat te komen; niet door mensen met een belerend vingertje de les te lezen.
3307 Vervolgens vertrouwt de VVD op het ondernemerschap en de innovaties waar Nederlanders mee gaan komen.
3308 Dat zit immers in onze aard.
3309 We willen dat de vervuiler betaalt en het financieel loont om te verduurzamen.
3310 Mensen gaan profiteren van hun goed-geïsoleerde woning waarin de stookkosten laag zijn.
3311 Zodat er dus geld over blijft voor andere, leukere dingen.
3312
3313 We vernieuwen onze energievoorziening waarbij kernenergie een grote rol zal spelen en we niet meer afhankelijk zijn van de grillen van onvrije landen.
3314 Ondernemers gaan profiteren van deze schone en betaalbare energievoorziening, nieuwe verdienmodellen en een gelijk speelveld.
3315 We gaan grotendeels elektrisch rijden en onze schepen en vliegtuigen gaan over op schone brandstoffen.

- 3316 En we bouwen aan een sterke, innovatieve agrarische sector die juist samenwerkt met de natuur.
- 3317 Zo kunnen ze allebei floreren in ons mooie land.
- 3318
- 3319 We moeten ons niet wijs laten maken dat economische groei en vergroening niet samen kunnen gaan.
- 3320 Dat kan namelijk wel.
- 3321 Dat bewijzen we immers al tientallen jaren.
- 3322 Nederland wordt steeds schoner.
- 3323 We hoeven onze ondernemers niet weg te pesten of autorijden onbetaalbaar te maken.
- 3324 We hoeven de belastingen niet sterk te verhogen of vliegen te verbieden.
- 3325 Dat is niet de juiste manier en zal er niet voor zorgen dat we onze doelen halen.
- 3326 De rest van de wereld zal deze route van economische krimp nooit gaan volgen.
- 3327
- 3328 We kunnen als Nederland juist een voorbeeldrol vervullen door te laten zien dat welvaart hand in hand kan gaan met respect voor de natuur en het klimaat.
- 3329 En we gaan er in de toekomst ook nog eens geld aan verdienen.
- 3330 Zo maken we Nederland weer een stukje beter.
- 3331

3332 De VVD wil een schone toekomst.

- 3333
- 3334 Ambitieuze en realistische klimaatbeleid
- 3335 De VVD wil dat we in een mooi en schoon land leven.
- 3336 En dat toekomstige generaties dat ook kunnen.
- 3337 Daar gaan we voor zorgen door ambitieuze en realistische klimaatbeleid te voeren.
- 3338
- 3339 * We gaan klimaatverandering ambitieus tegen.
- 3340 We houden vast aan minstens 55% CO₂-reductie in 2030 en 100% CO₂-reductie in 2050 zoals vastgelegd in de Klimaatwet.
- 3341 We kiezen daarbij voor de meest effectieve manier en zijn niet dogmatisch in welke sector de reductie plaats moet vinden.
- 3342
- 3343 * We zetten in op een streefdoel in 2040 van 85% CO₂-reductie.
- 3344 Om klimaatneutraal te zijn in 2050 zijn een ambitieus tussendoel en duidelijkheid nodig voor sectoren in 2040, zodat maatregelen en investeringen op tijd worden genomen.
- 3345
- 3346 * We zetten het klimaatfonds verstandig in.
- 3347 Door het klimaatfonds goed in te zetten blijft de energietransitie haalbaar en betaalbaar voor huishoudens en het mkb.
- 3348 Zo investeren we vanuit het klimaatfonds ook in nieuwe kerncentrales en een schone en slimme industrie.
- 3349 * We gaan internationaal klimaatverandering tegen.
- 3350 De VVD wil maatregelen bij voorkeur Europees nemen, omdat dit effectiever is dan alleen nationaal beleid en het zorgt voor een gelijk speelveld in de EU.
- 3351 De VVD wil minder overlappende maatregelen die in de praktijk tot meer complexiteit en kosten leiden.
- 3352 Er moet ook meer aandacht komen voor de nationale uitvoerbaarheid van specifieke maatregelen.
- 3353 We breiden de CO₂-grensheffing (CBAM) waar mogelijk uit naar meer sectoren, om een gelijk speelveld tussen Europese bedrijven en de rest van de wereld te houden.
- 3354
- 3355 * We zorgen voor een elektriciteitssector zonder CO₂-uitstoot in 2035.
- 3356 Hierbij zetten we in op tenminste vier grote kerncentrales en de bouw van meerdere kleine kerncentrales.
- 3357

- 3358 * Ambities die stevig en realistisch zijn.
- 3359 Nederland kan op delen van het klimaatbeleid koploper zijn, als dit onze economie en verdienvermogen versterkt.
- 3360 Daarbij voorkomen we dat industrieën en banen verdwijnen naar andere (EU-)landen en houden we tegelijk oog voor de uitvoerbaarheid en kosten voor burgers.
- 3361
- 3362 * We zetten in op klimaatadaptatie.
- 3363 Naast ons ambitieuze klimaatbeleid bereiden we ons ook voor op de gevolgen van klimaatverandering.
- 3364
- 3365 Nederland meer energie-onafhankelijk.
- 3366 We zetten in op meer energie-onafhankelijkheid, zowel nationaal als Europees.
- 3367 Goedkope energie helpt daarbij ook om onze energierekening laag te houden en ons vestigingsklimaat voor mkb en grote bedrijven te versterken.
- 3368 * We gaan meer eigen energie produceren.
- 3369 We zetten in op extra windenergie op zee gekoppeld aan waterstofproductie, nieuwe kerncentrales en versterking van het stroomnet met onder andere batterijtechnologie.
- 3370 Zo halen we de doelen om zelf meer schone energie te produceren.
- 3371 We zetten hierbij ook in op innovatieve technieken die voor meer energiebesparing zorgen.
- 3372
- 3373 * We zorgen dat we niet te afhankelijk worden van energie uit onvrije landen.
- 3374 Het is misschien op korte termijn iets duurder, maar het verdient zich op lange termijn zeker terug.
- 3375 Zo zijn we niet chantabel op energiegebied, maar is het energiewapen voor onvrije landen ook niet te gebruiken om ons op andere terreinen te chanteren.
- 3376 * We zetten in op lokale productie van duurzame producten.
- 3377 We moeten voorkomen dat we voor alle duurzame technologieën van het buitenland afhankelijk worden en blijven.
- 3378 Daarom stimuleren we innovatie op deze technieken en zorgen we ervoor dat er productielocaties in Nederland of de EU komen.
- 3379 Ook maken we beleid om te voorkomen dat duurzame aardmetalen die eenmaal in Nederland in producten zijn beland, hier nog weggaan.
- 3380 * We zorgen dat we onze grondstoffen op orde hebben.
- 3381 We voeren actief beleid om raffinage van aardmetalen, zoals lithium, naar Nederland te halen.
- 3382 Wij hebben een perfecte ligging aan zee en logistiek netwerk voor het efficiënt raffineren van dit soort metalen.
- 3383 Daar moeten we gebruik van maken.
- 3384
- 3385 * We leggen strategische reserves aan.
- 3386 Gasreserves hebben de afgelopen winter hun waarde bewezen en zullen dat de komende winters ook nog doen.
- 3387 Daarom gaan we dit beleid ook opzetten voor waterstof en aardmetalen, zodat onze economie kan doordraaien als we gechanteed worden door onvrije landen.
- 3388
- 3389 We gaan aan de slag met moderne en veilige kerncentrales
- 3390 Kernenergie is onmisbaar in een klimaatneutrale samenleving.
- 3391 Daarom zetten we de huidige plannen door en gaan we volop door met het bouwen van nog meer kerncentrales.
- 3392 * We gaan vooroplopen in kernenergie.
- 3393 We zetten de bouw van de twee grote kerncentrales door.
- 3394 Maar om volledig schone en betrouwbare elektriciteit te produceren zorgen we ervoor dat we zo snel mogelijk op vier grote kerncentrales inzetten.
- 3395 Daarnaast gaan we ook locaties en plannen ontwikkelen voor extra kerncentrales

richting 2050.

- 3396 De overheid kan door publiek-private partnerschappen bijdragen aan de realisatie van nieuwe kerncentrales in Nederland en faciliteert dit via een staatsdeelneming.
- 3397 * We houden de kerncentrale in Borssele open.
- 3398 We verlengen de levensduur van de bestaande kerncentrale in Borssele.
- 3399 Deze centrale zou moeten sluiten in 2033, maar kan nog jaren CO₂-vrije elektriciteit leveren.
- 3400 * We zetten in op kleine kerncentrales.
- 3401 Small Modular Reactors (SMR's) zijn onderdeel van een nieuwe ontwikkeling die een rol kan spelen in de verduurzaming van verder landinwaarts gelegen gebieden en de industrie.
- 3402 De overheid moet daarom ook alle noodzakelijke randvoorwaarden creëren voor SMR's om gebouwd te kunnen worden in Nederland.
- 3403 We doen alle noodzakelijke onderzoeken om SMR's in Nederland mogelijk te maken en we faciliteren de bouw ervan.
- 3404 Dit doen we samen met provincies die hier interesse in hebben.
- 3405 * Versterking en uitbouw van nucleaire kennis en onderzoek.
- 3406 We zorgen ervoor dat er onder andere bij toezichthouders en vergunningverleners voldoende kennis aanwezig is over nucleaire energie.
- 3407 Ook zetten we op universiteiten en hogescholen onderzoeksprogramma's op.
- 3408 We investeren ook in nieuwe innovatieve technieken als thorium.
- 3409
- 3410 Een schone toekomst
- 3411 We kiezen met overtuiging voor een duurzame toekomst.
- 3412 Die ambitie gaan we waarmaken met liberale klimaatvoorstellen.
- 3413 * We versnellen de uitbreiding van het elektriciteitsnet.
- 3414 Daarvoor maken we gebruik van de mogelijkheden van de Crisis- en herstelwet.
- 3415 Ten tweede gaan we waar mogelijk en verstandig, nationaalmaatschappelijk prioriteren zodat de schaarse ruimte zo goed mogelijk wordt benut.
- 3416 Ten derde vergroten we de regie van de overheid op de locaties en aansluiting voor zon- en windenergie, waterstofproductie en vormen van energieopslag zodat het elektriciteitsnet maximaal wordt ontlast.
- 3417 Tot slot geven we ondernemers meer opties om zelf een aansluiting te regelen of om, al dan niet in groepsverband, tegen betaling minder elektriciteit te gaan verbruiken als er te weinig transportcapaciteit is.
- 3418 Daarmee maken we van het ontlasten van het stroomnet een verdienmodel.
- 3419 * We zetten de groene industriepolitiek door.
- 3420 We zullen in de toekomst nog industrie in Nederland nodig hebben, maar we willen dat deze schoon en duurzaam is.
- 3421 We zetten daarom de maatwerkafspraken door en breiden ze waar mogelijk uit.
- 3422 We hebben immers liever groene bedrijven hier, dan grijze bedrijven elders.
- 3423 Om zeker te zijn dat de reductie in de industrie behaald wordt, verlengen we de marginale CO₂-heffing tot 2040.
- 3424 Daarbij stellen we als voorwaarde dat de infrastructuur op tijd gereed is.
- 3425 Ook met sectoren binnen het zogenaamde zesde cluster maken we bindende afspraken over hoe zij gaan verduurzamen, naar voorbeeld van de glastuinbouw.
- 3426 * CO₂-opslag en -hergebruik spelen een onmisbare rol in de klimaatdoelen tot 2030 en erna.
- 3427 Het opvangen van CO₂ en het onder de grond stoppen ervan of hergebruiken ervan is cruciaal om de klimaatdoelen te halen.
- 3428 Niet alleen om emissies uit de industrie te verminderen, maar ook om bijvoorbeeld blauwe waterstof mogelijk te maken.
- 3429 We blijven de rol van CO₂-opslag en -hergebruik voorlopig dus doorzetten.
- 3430 We zetten in op negatieve emissies om de reductiedoelen te halen door middel van de realisatie van één elektriciteitscentrale met negatieve emissies in Nederland.
- 3431 Hierbij zijn we streng op duurzaamheidskaders.

- 3432 We laten het plafond voor CO₂-opslag in de SDE++ los.
- 3433 * We zorgen ervoor dat de lucht- en scheepvaart ook verduurzamen.
- 3434 Zo schaffen we de belastingvrijstelling voor lucht- en scheepvaartbrandstoffen in Europees verband af en zetten we ons in voor een Europese kerosinebelasting.
- 3435 Mocht dat niet lukken, dan doen we dat met onze buurlanden.
- 3436 In ieder geval houden we de sectoren aan de ambitieuze afspraken die gemaakt zijn.
- 3437 * We gaan voortvarend aan de slag met de benodigde duurzame infrastructuur.
- 3438 Projecten als de waterstofbackbone en Delta Rhine Corridor leggen we zo snel mogelijk aan, zodat bedrijven voorzien kunnen worden van duurzame energie.
- 3439 * We stoppen met de gaswinning in Groningen.
- 3440 Daarmee zetten we het beleid dat onder Rutte III is ingezet, door.
- 3441 De schade- en versterkingsoperaties lopen nu nog niet snel genoeg.
- 3442 Daarom blijven we constant manieren zoeken om de schade- en versterkingsoperatie te verbeteren.
- 3443
- 3444 * We stimuleren zonne-energie bij huishoudens en ondernemers.
- 3445 We zorgen dat het aantrekkelijk blijft voor huishoudens en ondernemers om zonnepanelen op je eigen dak te leggen.
- 3446 We leggen zoveel mogelijk zonnepanelen op daken van huizen en industriële gebouwen.
- 3447 Ook integreren we zonnepanelen binnen windparken op zee.
- 3448 Op die manier worden elektriciteitskabels vanaf zee meer benut.
- 3449 * We zetten in op meer windenergie op zee in 2040.
- 3450 In 2031 is er momenteel 21GW aan Wind op Zee gepland.
- 3451 Om die ontwikkeling door te trekken zullen we nu plannen moeten maken voor 2040.
- 3452 Een deel van deze capaciteit wordt gebruikt om groene waterstof te maken.
- 3453 Dit doen we zowel op land als op waterstofhubs in de Noordzee.
- 3454 Daarbij hebben we het doel van 6 tot 8GW elektrolysecapaciteit in 2032.
- 3455 * We stimuleren geothermie.
- 3456 Geothermie is een duurzame bron van energie die continue warmte kan genereren.
- 3457 Ideaal voor de verduurzaming in de glastuinbouwsector, maar ook als input voor warmtenetten.
- 3458 * We betrekken bewoners bij duurzame energie.
- 3459 Inwoners weten immers zelf het beste waar in hun regio ruimte is voor wind- en zonne-energie.
- 3460 Wel voeren we heldere afstandsnormen in voor Wind op Land, zodat het draagvlak voor windenergie blijft.
- 3461 We maken het makkelijker om energiecoöperaties te starten.
- 3462 Dit doen we door wet- en regelgeving eenvoudiger te maken.
- 3463 Door energiecoöperaties op te zetten komt er meer draagvlak voor lokale energie.
- 3464
- 3465 * Mijnbouw in Nederland kan, maar de omgeving profiteert mee.
- 3466 Het eerlijke verhaal is dat mijnbouw in de toekomst nodig zal blijven.
- 3467 Bij nieuwe mijnbouwprojecten voor bijvoorbeeld zout of duurzame aardmetalen, zorgen we ervoor dat de regio meeprofiteert van de voordelen.
- 3468 Zo komt er een eerlijke balans tussen lusten en lasten.
- 3469
- 3470 * We versnellen de veilige gaswinning op de Noordzee.
- 3471 Daarmee worden we onafhankelijker van Poetin en wordt onze energierekening lager.
- 3472 In de toekomst kan dit gas omgezet worden in blauwe waterstof.
- 3473 We erkennen blauwe waterstof als belangrijke transitieoplossing en zetten in op een langetermijncontract met Noorwegen dat in de jaren 2030 overgaat op groene waterstof.
- 3474
- 3475 * We normeren afvalverbrandingsinstallaties op hun uitstoot.
- 3476 Aangezien deze centrales ook groenafval verbranden, worden hier ook negatieve

emissies gerealiseerd.

3477 Deze negatieve emissies zijn nodig in een klimaatneutrale samenleving.

3478 * We maken ecologisch verantwoord beleid voor diepzeemijnbouw.

3479 Hier liggen grote kansen voor de winning van schaarse aardmetalen, maar dit moet wel gebeuren met hoge ecologische standaarden.

3480

3481 * We helpen de glastuinbouw verduurzamen.

3482 De glastuinbouwsector heeft de ambitie om in 2040 klimaatneutraal te zijn.

3483 De overheid zorgt ervoor dat de randvoorwaarden hiervoor verwezenlijkt worden en in ruil daarvoor houden we de sector via een CO₂-sectorsysteem aan hun zelfopgelegde doelen.

3484

3485 Een lagere energierekening

3486 Een lage energierekening is belangrijk.

3487 Niemand wil namelijk een groot deel van zijn of haar maandsalaris uitgeven aan energiekosten.

3488 Daarom voert de VVD actief beleid om de energierekening zo laag mogelijk te houden.

3489 * We gaan de energiebelasting verlagen.

3490 Om te zorgen dat iedereen de energietransitie kan meemaken verlagen we de belasting op de energierekening.

3491

3492 * We verkennen een noodknop voor hoge energieprijzen.

3493 Vanwege de energiecrisis houden we de optie voor een verlenging van het prijsplafond open.

3494 Daarbij wordt ook de optie van een 'slapend energieplafond' bekeken, die alleen in werking treedt als de prijzen te hard stijgen of in een crisis.

3495 We doen dit alleen gericht en verstandig.

3496 We versterken het toezicht van de ACM voor burgers en bedrijven.

3497 * We toetsen al het klimaatbeleid op kosten.

3498 Het eerlijke verhaal is dat sommige kosten op korte termijn zullen stijgen, bijvoorbeeld omdat we niet meer afhankelijk willen zijn van Poetin.

3499 Voorkomen dat de prijzen stijgen lukt niet altijd, het beperken van de prijsstijging is wel een prioriteit.

3500 We kunnen Nederland alleen schoon doorgeven als middengroepen en het mkb de transitie mee kunnen maken.

3501 We toetsen daarom al het huidige en nieuwe klimaatbeleid op de kosten voor mensen met een laag inkomen, de middenklasse en het mkb.

3502 Als klimaatbeleid niet door de toets komt, wordt het gewijzigd of vervangen.

3503

3504 * We maken de verduurzaming van huizen zo makkelijk mogelijk.

3505 Daarom blijven we inzetten op de praktische weg die we zijn ingeslagen.

3506 We zetten in op isolatie, zonnepanelen op het dak, hybride warmtepompen en groen gas.

3507 Door deze aanpak blijven de benodigde aanpassingen aan huizen zo beperkt mogelijk.

3508 Deze aanpak zetten we ook na 2030 door.

3509 * Over de verduurzaming van je eigen huis beslis je zelf.

3510 We gaan geen labelsprongen verplichten voor je eigen huis.

3511 We willen huiseigenaren wel verleiden om hun huis te verduurzamen.

3512

3513 * We helpen de verduurzaming van het mkb.

3514 Het mkb is de ruggengraat van onze economie.

3515 Daarom ontzorgen we het mkb en zetten we de plannen uit Rutte IV voor een verduurzamingsfonds voor het mkb door.

3516 * We helpen huurders.

3517 We verplichten de uitfasering van energielabel EFG voor huurhuizen in 2029.

3518 Zo wordt de energierekening structureel lager en zitten huurders niet in de kou.

3519 Daarmee worden huishoudens met een laag inkomen ook minder gevoelig voor de grillen van de mondiale energiemarkten.

3520

3521 De VVD wil Nederland van het slot halen.

3522

3523 Verlagen van de stikstofuitstoot en versterken van de natuur

3524 Met een duidelijke aanpak zorgen we voor sterke natuur en ontstaat ruimte voor vergunningverlening.

3525 Zo blijft Nederland een fijn land om in te wonen, te werken, voedsel te produceren en houden we een sterke natuur en biodiversiteit.

3526 * We gaan snel aan de slag met een houdbare en eerlijke stikstofaanpak.

3527 De discussie over stikstof is genoeg gepolariseerd.

3528 De komende jaren gaan we aan de slag om de stikstofuitstoot te verminderen en ondernemers toekomstperspectief te geven.

3529 We kiezen ervoor om de natuur snel te herstellen, en te komen tot een structurele daling van de stikstofuitstoot en neerslag op natuurgebieden.

3530

3531 * Resultaat in een realistisch tijdspad.

3532 Het is belangrijker om op korte termijn te zorgen voor stikstofreductie, gebiedsgerichte herstel van de natuur en normalisering van de verhoudingen in het land, dan om te verzanden in discussies over doelen en jaartallen.

3533 We hanteren de doelstellingen over stikstofreductie in 2035 van de huidige Stikstofwet.

3534 Dat doel staat.

3535 Maar hoe sneller hoe beter, in het belang van de natuur en slimme, schone groei.

3536 Goede ijkpunten zijn daarbij belangrijk.

3537

3538 * Alle sectoren dragen bij.

3539 De stikstofproblematiek pakken we in samenhang met andere klimaat- en milieuopgaven aan.

3540 We maken zo min mogelijk onderscheid tussen economische sectoren zoals de landbouw, mobiliteit en industrie.

3541 We sturen op een transparante, eerlijke en juridisch houdbare manier op reductie van uitstoot, stimuleren innovatie en hanteren een realistisch tijdspad waarin de daling gerealiseerd moet worden.

3542

3543 * We kiezen voor vrijwilligheid en keuzevrijheid als uitgangspunten.

3544 Dwingende maatregelen zorgen voor onnodige polarisatie en daarmee vertraging bij het werken aan oplossingen.

3545 Daarom zetten we maximaal in op vrijwilligheid, bijvoorbeeld met de lopende beëindigingsregelingen.

3546 Met behulp van de grondbank gaan we ook aan de slag met verplaatsingsregelingen.

3547 Voor de bedrijven die de meeste stikstofuitstoot veroorzaken zetten we de aanpak met intensieve begeleiding voort, waarbij vrijwillig kan worden gekozen voor deelname.

3548 Innovatie, omschakeling, extensivering, verplaatsing en beëindiging spelen daarbij een rol.

3549

3550 * We halen de doelen met ondernemerschap.

3551 We werken toe naar een marktgebaseerd stelsel om schadelijke stikstofuitstoot te beprizen.

3552 Dat doen we samen met de sector.

3553 Dat stelsel moet rechtvaardig, transparant en begrijpelijk zijn, met oog voor het gelijke speelveld, en ondernemers de ruimte geven om zelf te zien hoe het beste stikstof gereduceerd kan worden.

3554 Zo stimuleren we verduurzaming, halen we de doelen en kunnen we dwingende maatregelen voorkomen.

- 3555 Bedrijven die hun uitstoot niet verminderen, dragen op termijn meer bij voor hun emissies van ammoniak of stikstofoxiden.
- 3556 We geven ondernemers zelf de ruimte in de landbouw met doelsturing door middel van metingen op bedrijfsniveau en een Afrekenbare Stoffenbalans.
- 3557 Inkomsten vloeien volledig terug naar de agrarische sector en benutten we voor verdere verduurzaming.
- 3558
- 3559 * We maken serieus werk van natuurherstel.
- 3560 Natuur is belangrijk voor iedereen in Nederland.
- 3561 Nederland is dichtbevolkt en de ruimte is schaars.
- 3562 Dat vraagt om maatwerk en slim gebruik van ruimte.
- 3563 De draagkracht van bodem, water en lucht is daarbij bepalend.
- 3564 We voeren de afspraken over het Natuurnetwerk Nederland uit en we gaan natuurnetwerken beter met elkaar verbinden.
- 3565 We gaan gebiedsgericht en op basis van onafhankelijke analyses van de Ecologische Autoriteit aan de slag.
- 3566
- 3567 * Minder modellen, meer meten.
- 3568 We zetten zo snel mogelijk in op bedrijfsspecifieke meetmethodes, zo weet elke ondernemer wat hij uitstoot.
- 3569 We gaan de gebieden in en kijken naar de daadwerkelijke staat van de natuur.
- 3570 We onderzoeken een alternatief voor de kritische depositiewaarde in de wet waarbij de staat van de natuur centraal staat.
- 3571
- 3572 * We zetten in op stikstofreducerende innovaties.
- 3573 Innovatieve en juridisch houdbare ideeën die een substantiële bijdrage leveren aan de vermindering van de stikstofuitstoot moeten een eerlijke kans krijgen.
- 3574 Boeren, onderwijs, bedrijfsleven en overheden werken hierbij samen.
- 3575 Innovaties die bewezen zijn zetten we snel in.
- 3576
- 3577 * Opkomen voor de PAS-melders.
- 3578 We blijven ons inzetten om PAS-melders - ondernemers die te goeder trouw en buiten hun schuld om geen geldige vergunning hebben - zo snel als mogelijk te legaliseren.
- 3579 Daarom krijgen zij, net als projecten van nationale veiligheid (zoals defensie en dijkversterking), prioriteit bij vrijkomende stikstofruimte.
- 3580 Uiteindelijk willen we dat elk bedrijf een passende vergunning heeft.
- 3581
- 3582 * We verbeteren de vergunningverlening.
- 3583 Door vereenvoudiging kunnen natuurvergunningen eenvoudiger en sneller worden aangevraagd en beoordeeld.
- 3584 We willen dat bij extern salderen alleen daadwerkelijk benutte ruimte wordt gebruikt.
- 3585
- 3586 * We zorgen voor vergroening van onze leefomgeving.
- 3587 We genieten van de natuur en we willen dat economische activiteiten in balans zijn met de natuur.
- 3588 Dat doen we niet door een hek om natuurgebieden te zetten, maar juist door kansen te zien waarbij natuur en economie elkaar kunnen versterken.
- 3589 Bedrijven, overheden en ondernemers krijgen de ruimte om goede en innovatieve ideeën voor vergroening uit te werken.
- 3590 Daarmee dragen ze bij aan een gezonde leefomgeving, nieuwe verdienmodellen, hittebestendigheid van onze steden en klimaatadaptatie.
- 3591
- 3592 * We moderniseren onze natuurwetgeving.
- 3593 Het klimaat verandert en de natuur verandert mee.
- 3594 De verplichtingen rondom Natura2000-gebieden zijn niet toegespitst op de dynamiek

van de natuur.

3595 We maken het in Brussel bespreekbaar om op termijn Natura2000-gebieden anders in te delen.

3596 Het uitgangspunt daarbij is geen kleiner, maar robuuster natuurareaal.

3597

3598 * We zorgen voor effectief en actief natuurbeheer.

3599 Dat is nodig voor bescherming van onze inheemse biodiversiteit en ter voorkoming van schade en grote natuurbranden.

3600 Boeren krijgen de kans om hun verdienmodel te versterken met agrarische natuur en landschapsbeheer.

3601 Jagers spelen een belangrijke rol, daarom vernieuwen we wetgeving zodat de staat van een diersoort regionaal wordt bepaald en ontwikkelen we een nieuw telprotocol.

3602 Exoten zoals de Amerikaanse rivierkreeft worden bestreden.

3603 We stimuleren weidevogelbeheer door boeren, waarvan de grutto als nationale vogel het symbool is.

3604

3605 * Versterken van het platteland.

3606 Mede als gevolg van de stikstofaanpak staan er grote veranderingen voor het platteland op stapel.

3607 Zowel ruimtelijk als sociaal.

3608 Samen met de medeoverheden is het van groot belang dat bij de vervolgaanpak stikstof hier nadrukkelijk aandacht aan wordt gegeven.

3609 * We beschermen de natuur tegen criminelen.

3610 Drugsdumping in de natuur moeten voorkomen worden.

3611 We moeten de pakkans van drugcriminelen vergroten.

3612 Politie en groene boa's krijgen de juiste middelen en ondersteuning om toezicht te houden en in te kunnen grijpen.

3613

3614 Stimuleren van een innovatieve voedselproductie

3615 Onze agrofoodsector staat internationaal bekend om zijn kennis en innovatiekracht.

3616 Dat biedt kansen voor het ontwikkelen van een efficiënte en duurzame voedselproductie.

3617 * Nieuwe innovaties bieden kansen voor de toekomst van onze voedselproductie.

3618 We blijven vooroplopen in Europa om nieuwe, duurzame vormen van voedselproductie te stimuleren, zoals kweekvlees, precisiefermentatie en nieuwe veredelings technieken als CRISPR-Cas.

3619 Met gebruik van moderne middelen, weerbare teeltsystemen en technologieën krijgen planten en dieren de juiste behandeling op het juiste moment.

3620 Daarmee kunnen we de efficiëntie in de landbouw verbeteren.

3621

3622 * We steunen onze innovatieve voedselsectoren.

3623 We blijven ons inzetten dat sectoren zoals de tuinbouw, de visserij en andere innovatieve sectoren voorop kunnen blijven lopen en voedsel van wereldkwaliteit kunnen blijven produceren.

3624

3625 * De EU geeft ruimte voor de innovatiekracht en het ondernemerschap van onze boeren, tuinders en vissers.

3626 Het Europese beleid mag geen rem zetten op de verduurzaming van onze voedselproductie, maar moet gericht zijn op het stimuleren van innovatie, efficiëntie en duurzaamheid.

3627 De Nederlandse agrofoodsector kan koploper zijn in de verduurzaming.

3628

3629 * We zetten in op toelating van groene gewasbeschermingsmiddelen

Gewasbescherming is belangrijk voor het effectief bestrijden van plagen en ziekten en daarmee het voorkomen van misoogsten.

- 3630 We maken werk van versnelde ontwikkeling, goedkeuring en toelating van groene, nieuwe middelen met een kleine milieu-impact, zodat chemie kan worden teruggedrongen.
- 3631 Ook willen wij dat de EU toestemming geeft voor het gebruik van kunstmestvervangers.
- 3632
- 3633 Een schoon milieu
- 3634 De VVD wil dat we in een schoon land leven.
- 3635 Daarom gaan we milieuregels aanscherpen.
- 3636 Daarbij houden we oog voor ondernemers.
- 3637
- 3638 * We zorgen ervoor dat we meer spullen gaan hergebruiken.
- 3639 We houden vast aan het doel van 50% circulariteit in 2030 en 100% circulariteit in 2050.
- 3640 Zo zorgen we ervoor dat de hoeveelheid grondstoffen die we in Nederland gebruiken afneemt.
- 3641 * We voorkomen dat schadelijke stoffen ons (oppervlakte-)water vervuilen.
- 3642 Daarom zetten we in op bronaanpak: alle vervuilende stoffen zoals medicijnresten, microplastics, bestrijdingsmiddelen en andere zeer zorgwekkende stoffen moeten zo veel mogelijk uit het water geweerd worden, zowel in Nederland als binnen Europa.
- 3643 Dat betekent strenge regels en strenger handhaven.
- 3644 We versterken de samenwerking tussen omgevingsdiensten.
- 3645 Zo versterken we het toezicht op bedrijven en worden we strenger voor bedrijven die zich niet aan de wet houden.
- 3646 * We werken samen in Europa om het milieu te verbeteren.
- 3647 Lucht en fijnstoffen stoppen niet bij onze landsgrenzen.
- 3648 Ook zorgen we voor een schone bodem door het gebruik van gevaarlijke stoffen zoals PFAS zoveel mogelijk terug te dringen.
- 3649 Door dit Europees op te lossen houden we een gelijk speelveld.
- 3650 * We stimuleren circulariteit.
- 3651 Hoe meer we circulair produceren stimuleren, hoe minder afval er in het milieu belandt.
- 3652 Ook zorgen we er daarmee voor dat minder nieuwe grondstoffen nodig zijn.
- 3653 Dit doen we bijvoorbeeld door het stimuleren van biobased bouwen, circulair slopen en een bijmengverplichting voor bio- en gerecyclede plastics.
- 3654 Ook geven we circulariteit een grotere plaats in aanbestedingen.
- 3655
- 3656 Verbeteren van dierenwelzijn
- 3657 Wij vinden dierenwelzijn voorwaardelijk voor het houden van dieren.
- 3658 Daarom willen wij onnodig dierenleed voorkomen en duidelijke kaders stellen.
- 3659 * We pakken dierenmishandeling hard aan.
- 3660 Onder andere door middel van een levenslang houdverbod voor dierenmishandelaars, door het hoger straffen en door het tegengaan van illegale handel.
- 3661 Ook verbeteren we de informatie-uitwisseling tussen de verschillende instanties en de politie, zodat zij effectiever toezicht houden en gericht hulp kunnen bieden.
- 3662 * Er komt scherp toezicht op slachthuizen.
- 3663 De standaard ligt in Nederland hoog, maar misstanden moeten aangepakt worden.
- 3664 Naast controle op locatie, moet de toezichthouder via direct uitleesbare camerabewaking mee kunnen kijken.
- 3665 Artificiële intelligentie kan hierbij een rol spelen.
- 3666 Bij herhaaldelijke misstanden wordt een bedrijf gesloten, bij buitensporige incidenten gebeurt dit meteen.
- 3667 De intensieve veehouderij zet aanvullende stappen op het gebied van dierenwelzijn.
- 3668 * Baasjes dragen verantwoordelijkheid voor het welzijn van hun huisdier.
- 3669 We willen een verbod op de handel en verkoop van dieren met schadelijke uiterlijke kenmerken.
- 3670 Ook willen wij kwaliteitscriteria voor fokkers.
- 3671 De huis- en hobbydierenlijst voor zoogdieren, ofwel de positieflijst, kan door nieuwe

inzichten en met de juiste wetenschappelijke onderbouwing aangepast worden.

3672 Er komt ook een positieflijst voor vogels en reptielen.

3673 Het aantal bijtincidenten door agressieve risicohonden gaan we aanpakken en deze bijhouden in een landelijk registratiesysteem.

3674

3675 * Het aantal dierproeven brengen we omlaag.

3676 Door ontwikkeling van proefdiervrije onderzoeksmethoden en innovatieve alternatieven hoeven dierproeven niet meer de norm te zijn.

3677 Deze zetten we alleen nog in als dit de enige manier is om een verbetering van de volksgezondheid te bewerkstelligen.

3678

3679 * Vaccinatie is belangrijk om de kwetsbaarheid voor vogelgriep te verkleinen.

3680 De recente uitbraak is zorgelijk.

3681 Daarom maken we werk van grootschalige vaccinatie in de pluimveehouderij.

3682 Monitoring en wildbeheer spelen ook een belangrijke rol.

3683 Europese handelsbelemmeringen nemen we weg zodat preventieve vaccinatie de norm wordt.

3684

3685 Zorg met gezond verstand

3686 Hoe zorgen we voor kwaliteit van leven en zorg?

3687

3688 Als je ziek bent en je hebt zorg nodig dan moet je die kunnen krijgen in Nederland.

3689 Op tijd, de juiste zorg en voor iedereen betaalbaar.

3690 Dat is wat de VVD wil en dat zal ook onze missie zijn de komende jaren.

3691 In ons land heb je een heel goede kans dat je geneest, of, als het chronisch is, met een aandoening kunt (leren) leven.

3692 Daar zetten duizenden zorgprofessionals zich elke dag voor in.

3693 We doen met zijn allen een groot beroep op de zorg en daarmee op zorgmedewerkers.

3694 Dat is begrijpelijk, maar wordt steeds moeilijker vol te houden.

3695 Want onze samenleving vergrijst, met als dubbel effect dat de vraag naar de zorg toenemt en het beschikbare personeel afneemt.

3696 Dit heeft nu al merkbare consequenties.

3697 Het personeelstekort in de zorg is nu hoog, en dat wordt alleen maar hoger.

3698 Dat gaat niet.

3699 Dit dwingt ons niet alleen om keuzes te maken in wat we nog wel en niet meer van de zorg vragen, maar ook om de zorg beter te organiseren om de medewerkers te ontlasten.

3700 Als we dat niet doen, wordt steeds minder personeel over een steeds grotere zorgvraag uitgesmeerd - en dan wordt de zorg in rap tempo wankel en volstrekt onbetaalbaar.

3701 Maar er is een weg vooruit.

3702

3703 Al een paar jaar werken we aan het beter toerusten van de patiënt om samen met de zorgverlener te beslissen over welke behandeling het beste past.

3704 Dat kan ook het besluit zijn een bepaalde behandeling niet (meer) te doen.

3705 Daarvoor moet er ook voldoende informatie en ondersteuning voor de patiënt zijn om te kunnen beslissen.

3706 Hiervoor de tijd nemen, leidt tot betere beslissingen, minder overbehandeling en veel minder problemen daarna.

3707 Passende zorg is wat we iedere patiënt gunnen en daar moeten we de zorg op inrichten.

3708 Ook veel oudere mensen hebben vaak meer baat bij betere ondersteuning, die ze helpt om mee te blijven doen in de samenleving, te leren omgaan met beperkingen en niet te vereenzamen, dan bij een herhaalbezoek aan de dokter die het ook niet kan oplossen.

3709 Er zijn goede voorbeelden van nieuwe woonvormen, waar mensen naast goede begeleiding elkáár hebben.

3710 Ze voelen zich minder eenzaam, veilig, geborgen en kunnen ook elkaar met raad en

daad ondersteunen.

3711 Dit soort - even nieuwe als geruuststellend klassieke - manieren om kwaliteit van leven voorop te stellen moeten met voorrang worden ontwikkeld en op schaal mogelijk gemaakt.

3712

3713 Door dit alles heen speelt, dat de VVD wil dat medewerkers zoveel mogelijk van hun tijd kunnen besteden aan die dingen in het directe patiëntcontact die alleen zij kunnen.

3714 De persoonlijke aandacht voor de patiënt moet groter worden in plaats van kleiner.

3715 Met minder zorgmedewerkers zal je daarom echt moeten ingrijpen.

3716 Er valt vooral ontzettend veel winst te behalen met de inzet van digitalisering, technologie, artificial intelligence, data en data-analyse.

3717 Dat begint natuurlijk met het verlichten van administratief werk, het ontlasten in het logistieke werk en het vergemakkelijken van contact met patiënten.

3718 Het werkplezier gaat daarmee omhoog, omdat de medewerker wordt ontlast.

3719 Er is nu al heel veel mogelijk, maar te vaak en te veel is digitalisering of automatisering, het gebruik van data of AI, nog iets dat er een beetje bij gedaan wordt.

3720 Dat moet echt veranderen.

3721 Geen pilots en proeftuinen meer, we weten inmiddels wel dat het kan.

3722 Nu moeten we het gaan doen.

3723

3724 Dit alles vraagt ook om veranderingen in de organisatie van de zorg.

3725 Laten we onze tijd niet verdoen aan stelseldiscussies, maar praktische verbeteringen doorvoeren.

3726 Verbeteringen die erop zijn gericht om de zorg betrouwbaar en beschikbaar te houden voor iedereen die het echt nodig heeft.

3727 Geen tijd te verliezen.

3728 We moeten daar komende jaren met prioriteit mee aan de slag.

3729 De VVD wil een gezond, fit en weerbaar Nederland.

3730

3731 Kwaliteit van leven voorop

3732 Gezondheid, kwaliteit van leven en zelfredzaamheid zijn belangrijk.

3733 Medische oplossingen kunnen bijdragen, maar je omgeving, je werk, je woning zijn minstens zo belangrijk.

3734 Samenwerking tussen iedereen die bijdraagt moet daarom gemakkelijker worden.

3735 * Kwaliteit van leven en zorg.

3736 Als je gezondheid je in de steek laat, willen we dat je zorg krijgt die aantoonbaar bijdraagt aan jouw kwaliteit van leven en functioneren, waarover je samen met je zorgverlener hebt beslist.

3737 Samen beslissen over passende zorg.

3738 Daarbij moet breder gekeken worden dan door de bril van zorg alleen.

3739 Zeker in het geval van chronische ziekten en gebreken die komen met het ouder worden.

3740 Als zorg niet bijdraagt of niet past binnen de wensen van de patiënt, doen we het niet.

3741

3742 * We starten het nationale zorggesprek.

3743 In de zorg staan we voor grote uitdagingen.

3744 Onze samenleving wordt ouder, de vraag naar zorg stijgt, en de tekorten aan zorgpersoneel nemen toe.

3745 We gaan met de samenleving in gesprek over de keuzes die we (moeten) maken om deze uitdagingen het hoofd te bieden.

3746 Denk bijvoorbeeld aan de beste manier om de ouderenzorg te organiseren.

3747

3748 * Versterken van de zorg.

3749 We gaan door met de afspraken die we hebben gemaakt om de zorg te versterken.

3750 Van (ziekenhuis)zorg tot ondersteuning vanuit gemeenten en daarbuiten moet er samengewerkt worden, dichtbij de patiënt.

- 3751 Zorg moet makkelijk thuis of dichtbij georganiseerd kunnen worden zonder vast te draaien in wetten en regels.
- 3752 Daarbij hoort ook het digitaal aanbieden van zorgdiensten, zodat mensen daarvoor kunnen kiezen.
- 3753 Tegenwerkende financiële prikkels pakken we aan.
- 3754 * Kwaliteit van zorg en wonen.
- 3755 Mensen willen zo lang mogelijk zelfstandig en met kwaliteit van leven kunnen blijven wonen.
- 3756 Daar investeren we in.
- 3757 En we geven prioriteit aan meer woningen en woonvormen zoals hofjes, waar mensen zelfstandig, of in nabijheid van elkaar met hulp van zorg en ondersteuning, oud kunnen worden.
- 3758 Waar rekening gehouden wordt met woonwensen, slimme snuffjes het woonplezier vergroten en huishoudelijke taken makkelijker maken.
- 3759 Ook de omgeving bepaalt het woonplezier, zoals voorzieningen waar mensen hun vrije tijd kunnen delen en winkelbuurten.
- 3760 Gemeenten en corporaties maken hierover afspraken.
- 3761 Niet voor iedereen is zelfstandig wonen met zorg mogelijk.
- 3762 Als je echt bent aangewezen op intensieve zorg, dan wil je dat er een plek voor je is in een fijn verpleeghuis, met de beste kwaliteit van zorg.
- 3763 Voor deze mensen houden we plekken beschikbaar.
- 3764
- 3765 * Kwaliteit van zorg voor vrouwen verbeteren.
- 3766 Symptomen van bepaalde ziektes zijn anders bij vrouwen dan bij mannen, dat geldt ook voor verloop van ziekten.
- 3767 Medicijnen werken soms anders bij vrouwen dan bij mannen, en zijn veelal getest op mannenlichamen.
- 3768 We hebben behoefte aan een langjarige inhaalslag in onderzoek, het opvullen van de witte vlekken die er zijn in wetenschappelijke kennis, opleidingen en in de spreekkamer.
- 3769 Daarom komt er een 'Nationale Strategie Vrouwengezondheid'.
- 3770
- 3771 Sterke (basis)zorg en ondersteuning dichtbij
- 3772 Sterke (basis)zorg en ondersteuning dichtbij is een voorwaarde voor kwaliteit van leven en fijn kunnen wonen met eventueel zorg en ondersteuning als dat nodig is.
- 3773
- 3774 * We versterken de huisarts.
- 3775 We geven de huisarts meer tijd voor patiënten, en bevorderen nauwere samenwerking met ziekenhuizen hierbij.
- 3776 Zo creëren we ruimte voor het goede gesprek en beslissing over behandelplan en voorkomen we onnodig doorverwijzen.
- 3777 Ook willen we dat gemeenten op tijd afspraken maken over goed onderdak voor huisartsen en hebben we aandacht voor regio's waar een tekort is.
- 3778 * Zorg- en ondersteuningsteam rondom de patiënt.
- 3779 We bevorderen het vormen van netwerken van zorg en ondersteuning rondom mensen, dichtbij huis.
- 3780 Het betrekken van ondersteuning vanuit gemeenten en de eigen omgeving, zoals vrienden, familie of bekenden hoort daar ook bij.
- 3781 Zo kan iemand zoveel mogelijk in de eigen vertrouwde omgeving geholpen worden.
- 3782
- 3783 * Acute zorg van hoge kwaliteit.
- 3784 We willen in het hele land toegankelijke acute zorg van hoge kwaliteit.
- 3785 We willen dat patiënten sneller en beter op de juiste plek terecht komen, door betere afstemming en inzicht in beschikbare bedden.
- 3786 Als spoedzorg in de regio verandert, dan verwachten we dat zorgaanbieders inhoudelijk reageren op aangedragen bezwaren.
- 3787 We scherpen regelgeving aan.

- 3788 * Gezondheidsgegevens op de juiste plek.
- 3789 We maken het mogelijk dat bij spoedgevallen jouw gegevens direct bij de juiste zorgprofessional beschikbaar zijn.
- 3790 Je moet je gezondheidsgegevens makkelijk kunnen volgen en veilig delen.
- 3791 Dit helpt ook bij het verbeteren van je gezondheid.
- 3792 Gegevens moeten makkelijker en veilig kunnen worden uitgewisseld tussen jou en je zorgverlener en tussen zorgverleners onderling.
- 3793 Privacy is belangrijk, maar moet niet leiden tot situaties waarin het leven van patiënten in gevaar komt.
- 3794 Misbruik van zorggegevens bestraffen we streng.
- 3795 * De beste zorg op de beste plek.
- 3796 Voor een moeilijke behandeling wil je naar het ziekenhuis dat de beste kwaliteit kan leveren.
- 3797 Er komt een landelijk plan voor het organiseren van gespecialiseerde zorg, met oog voor effecten op de inrichting van zorg in de regio.
- 3798 Ook bij zorgbehandelingen die vaak voorkomen staat kwaliteit voorop.
- 3799 Koplopers die de zorg aantoonbaar beter en goedkoper maken, willen we extra belonen door die zorg de norm te maken.
- 3800 Zorgaanbieders verbeteren inzicht in wachtlijsten, zodat mensen naar een plek kunnen waar ze sneller geholpen worden.
- 3801
- 3802 De zorgmedewerker van de toekomst
- 3803 De regie moet terug naar de zorgmedewerker, zodat deze weer de ruimte krijgt voor vakmanschap, om zorg te leveren aan mensen die dit juist zo hard nodig hebben.
- 3804 Dat vereist nieuwe manieren van werken omarmen en een plek geven in het werk.
- 3805
- 3806 * Minder handen aan het bureau, meer aan het bed.
- 3807 De stappen om regedruk te verminderen zijn nog lang niet groot genoeg.
- 3808 We nemen landelijk de regie om de zorg stevig te vereenvoudigen, zoals het versimpelen van verantwoordings-eisen van verzekeraars en schrappen van dubbele uitvragen door toezichthouders.
- 3809 Digitale zorgdiensten en technologie die de zorg beter inrichten, kwaliteit van leven verbeteren of werk uit handen nemen maken we definitief onderdeel van de zorgverlening.
- 3810 We bevorderen no-showbeleid om het aantal afspraken dat niet nagekomen wordt tegen te gaan.
- 3811
- 3812 * Verpleegkundigen en verzorgenden versterken.
- 3813 We steunen de ontwikkeling van een aparte arbeidsvoorwaardenregeling voor verpleegkundigen en verzorgenden.
- 3814 Dit verbetert afspraken over salaris, zeggenschap en groeikansen.
- 3815 Ook wordt daarmee werken in verschillende zorgsectoren makkelijker.
- 3816 We versterken de autonomie van verpleegkundigen, stimuleren herverdeling van taken en willen nieuwe instroommogelijkheden bieden voor brede inzetbaarheid van zorgmedewerkers.
- 3817
- 3818 * Werken in de zorg moet lonen.
- 3819 Mede dankzij de VVD is zeggenschap voor zorgmedewerkers wettelijk vastgelegd.
- 3820 We gaan werkgevers hieraan houden.
- 3821 Vaste zorgmedewerkers die extra willen werken, moeten kunnen rekenen op een meer-urenbonus.
- 3822 We versterken de afspraken met werkgevers om werken in vaste dienst aantrekkelijker te maken, met uitdagende functies en meer inspraak op roosters.
- 3823 Als er ruimte is voor salarisverhoging, kiezen wij voor de middengroepen.
- 3824 We vernieuwen zorgopleidingen waarbij er meer nadruk komt op werken met werk-ontlastende technologie en aandacht is voor zorgberoepen in de wijk.
- 3825

- 3826 * Agressie in de zorg de kop indrukken.
- 3827 We willen een landelijke aanpak tegen agressie in de zorg.
- 3828 We willen een taakstrafverbod voor mensen die geweld plegen tegen zorgverleners.
- 3829 Zorgverleners moeten de behandelrelatie met iemand makkelijker kunnen stoppen wanneer er sprake is van geweld, waarbij uiteraard rekening gehouden wordt met gedrag dat hoort bij een aandoening.
- 3830 * Medisch-specialisten nemen verantwoordelijkheid.
- 3831 Medisch-specialisten hebben een verantwoordelijkheid in het werken aan passende zorg en aanpakken van perverse prikkels.
- 3832 Als zij die verantwoordelijkheid onvoldoende nemen komen we met regelgeving zodat medisch-specialisten in loondienst gaan.
- 3833 We verkleinen de kloof tussen medisch-specialisten, artsen en verpleegkundigen op de werkvloer.
- 3834
- 3835 Een gezond, sportief en fit Nederland
- 3836 Gezond en fit blijven gaat over meer dan alleen gezond eten en bewegen.
- 3837 De overheid moedigt je aan, maar schrijft niet voor hoe je moet leven.
- 3838 De gezonde keuze wordt de gemakkelijke keuze.
- 3839 Zo verkleinen we ook de gezondheidsverschillen in Nederland.
- 3840
- 3841 * Nederland als (top)sportland.
- 3842 Sportverenigingen en het onderwijs gaan samenwerken om meer kinderen te laten sporten.
- 3843 We willen sport- en beweegprogramma's voor senioren zodat zij betrokken raken bij sportverenigingen en willen dat werkgevers en werknemers meer afspraken maken over ruimte voor sport en bewegen.
- 3844 Mensen met een beperking moeten makkelijk toegang hebben tot sporthulpmiddelen en de kwaliteit van zwemdiploma's verbeteren we.
- 3845 We willen meer topsportevenementen naar Nederland halen en goed opgeleide trainers en coaches leveren de beste topsporters af.
- 3846 Matchfixing, doping en misbruik pakken we aan.
- 3847 * Een gezond leven.
- 3848 We stimuleren gezonde keuzes en ontmoedigen ongezonde keuzes, zonder mensen in hun vrijheid te beperken.
- 3849 We maken bindende afspraken met producenten en supermarkten over het gezonder maken van voeding.
- 3850 Marketing van ongezonde producten gericht op kinderen beperken we.
- 3851 Bij roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik nemen we gerichte maatregelen zoals 'welzijn op recept', bij risicogroepen.
- 3852 We willen een Europese aanpak tegen misleidende trucjes als de 'sjoemelsigaret'.
- 3853 Drugsgebruik wordt ontmoedigd, onder meer door voorlichting waarbij we samenwerken met maatschappelijke partners en werkgevers.
- 3854
- 3855 * Sneller weer op de been.
- 3856 We stimuleren de aanpak van 'prehabilitatie', waarbij mensen zo fit mogelijk worden voorbereid op hun behandeling of operatie.
- 3857 Zo zorgen we ervoor dat mensen minder complicaties hebben en sneller naar huis kunnen.
- 3858
- 3859 * Vertrouwen in vaccinaties versterken.
- 3860 We willen met de samenleving in gesprek over het belang van vaccineren, met speciale aandacht voor nieuwe ouders, jongeren en moeilijk bereikbare groepen.
- 3861 We stellen een landelijke zienswijze op voor vaccinaties voor jong en oud waarmee we ons vaccinatiestelsel gaan verbeteren.
- 3862 * Bescherming van kinderen tegen uitbraken.

- 3863 De vaccinatiegraad daalt op dit moment, wat het risico op een opleving van een infectieziekte vergroot.
- 3864 Dit is onder andere een risico voor kleine kinderen die nog niet gevaccineerd kunnen worden.
- 3865 We willen dat onze kinderen beschermd zijn wanneer er een ongecontroleerde verspreiding van een infectieziekte dreigt, en nemen daartoe maatregelen.
- 3866
- 3867 Een leven lang gezond, fit en weerbaar
- 3868 Iedereen moet zo lang mogelijk midden in de samenleving kunnen blijven staan, ook bij een beperking of ouderdom.
- 3869 Daar helpen we mensen bij.
- 3870
- 3871 * Goede zorg voor senioren.
- 3872 We versterken de rol van de specialist ouderengeneeskunde en de samenwerking met huisartsen en wijkverpleging.
- 3873 Huisartsen bespreken met senioren hun wensen en voorbereidingen rondom het ouder worden.
- 3874 Mensen met dementie en hun mantelzorgers moeten kunnen rekenen op hulp bij het regelen van zorg.
- 3875 Gemeenten verbeteren mantelzorgondersteuning en we willen eenvoudigere verlofregels om werk en zorg te combineren.
- 3876
- 3877 * Snelle verbinding met de zorg.
- 3878 Senioren en mensen met een beperking willen niet onnodig hoeven reizen voor zorg, en moeten makkelijk en snel contact kunnen maken met bijvoorbeeld hun mantelzorger, huisarts of wijkverpleegkundige als dat nodig is.
- 3879 We versterken de digitale vaardigheden van senioren en mensen met een beperking zodat zij makkelijk en veilig geholpen kunnen worden bij hun zorgvraag.
- 3880
- 3881 * Mensen met een beperking doen mee.
- 3882 Dat betekent dat zij makkelijk hulpmiddelen moeten kunnen aanvragen die hen helpen om zelfredzaam te blijven, en dat zij deze hulpmiddelen mee moeten kunnen nemen, bijvoorbeeld bij verhuizing, zonder administratieve rompslomp.
- 3883 Vernieuwende zorg voor mensen met een handicap die de zorg aantoonbaar beter maakt, moet de norm worden.
- 3884 * Persoonsgebonden budget zoals het bedoeld is.
- 3885 We willen dat wanneer iemand zelf in staat is om het pgb te beheren, diegene een pgb krijgt.
- 3886 Ook wordt het pgb voortaan alleen ingezet voor zorg.
- 3887 Ondersteuning moet gemakkelijk in natura te regelen zijn via de gemeente.
- 3888 We maken het eenvoudiger om fraude aan te pakken.
- 3889
- 3890 Betaalbaarheid moet lonen, misbruik niet
- 3891 Mensen moeten in de toekomst niet de helft van hun inkomen kwijt zijn aan zorgkosten.
- 3892 Dat vraagt om grip op betaalbaarheid, én de verantwoordelijkheid terug in het stelsel.
- 3893 * Sterk toezicht.
- 3894 Een goed werkend zorgstelsel met stevige positie voor de patiënt vereist sterke toezichthouders.
- 3895 Zij houden partijen aan hun verantwoordelijkheid, zoals het nakomen van de zorgplicht en het maken van afspraken over goede en betaalbare zorg.
- 3896 We versterken de rol van de toezichthouders.
- 3897
- 3898 * Aanpak misbruik.
- 3899 We versterken het toezicht, zodat onbetrouwbare zorgaanbieders en zorgaanbieders die slechte kwaliteit leveren worden geweerd uit de zorg.

- 3900 Waar grote sommen geld oneerlijk verdiend zijn aan de zorg pakken we dat hard aan, evenals woekerprijzen en woekerwinsten.
- 3901 We maken wetgeving om excessieve winstuitkering tegen te gaan, en we verbeteren gegevensuitwisseling om fraude te bestrijden.
- 3902 Goede zorgaanbieders mogen hierbij niet lijden onder de kwaden.
- 3903
- 3904 * Een slim en voorspelbaar eigen risico.
- 3905 We maken het eigen risico behapbaar door mensen niet in één keer hun eigen risico te laten betalen, maar kiezen voor een betaling per behandeling tot het maximum van het verplicht eigen risico.
- 3906 We brengen rust in het vaststellen van het eigen risico, door de indexering niet jaarlijks te laten plaatsvinden, maar de hoogte langere tijd vast te zetten.
- 3907 Stapeling van eigen bijdragen gaan we tegen.
- 3908 * Zuinig gebruik van hulpmiddelen wordt de norm.
- 3909 Veel hulpmiddelen die nog hartstikke goed zijn, belanden bij het vuilnis.
- 3910 Zo verspillen we tonnen aan hulpmiddelen die nog goed gebruikt kunnen worden.
- 3911 Dat is zonde.
- 3912 We maken het zuinig gebruik van hulpmiddelen de norm.
- 3913
- 3914 * Zorg die werkt.
- 3915 Mensen moeten erop kunnen rekenen dat in het verzekerde pakket zorg zit die nodig is om te verzekeren en die werkt.
- 3916 Het hele verzekerde basispakket toetsen we regelmatig op effectiviteit en doelmatigheid.
- 3917
- 3918 * Verantwoordelijkheid voor toegankelijke en goede zorg.
- 3919 In vele wijken in Nederland en op veel terreinen in de zorg zien we dat tientallen, elkaar beconcurrerende zorgbedrijfjes actief zijn.
- 3920 Hun kwaliteit is onduidelijk, de (soms aanzienlijke) winsten die ze maken leiden niet tot verbetering van de zorg.
- 3921 De patiënt heeft geen idee wat de kwaliteit van de zorg is, kan achteraf worden overvallen door een rekening en verliest het overzicht.
- 3922 Juist in een sector waar personeelstekorten zijn, moeten we hier iets aan doen.
- 3923 Keuzevrijheid is voor ons een heel belangrijk uitgangspunt, daar tornen we niet aan.
- 3924 Het kunnen kiezen uit een overzichtelijke hoeveelheid zorgaanbieders waarvan je weet wat de kwaliteit is, garandeert ook de keuzevrijheid.
- 3925 Dit is niet in alle onderdelen van de zorg een probleem.
- 3926 Waar dat vraagt om een aanpak, vindt de VVD dat we dat ook moeten doen.
- 3927
- 3928 * Bekostigen op basis van resultaat.
- 3929 We willen ervoor zorgen dat zorgverleners beloond worden op basis van het behaalde resultaat voor de patiënt, en niet op de hoeveelheid behandelingen.
- 3930 Ook willen we dat voor de patiënt duidelijk is wat de behandeling inhoudt, wat de kosten zijn, welke resultaten er behaald zijn en wat eventuele alternatieven zijn, ook als dat betekent niet-behandelen.
- 3931
- 3932 Weerbare zorg
- 3933 We willen als land zelf de Eerste Hulp kunnen verlenen bij een crisis, en niet té afhankelijk zijn van andere landen.
- 3934
- 3935 * Voorbereid zijn op een crisis.
- 3936 We bouwen door aan de Nationale Zorgreserve, een sterke publieke gezondheidszorg en willen een ijzeren voorraad van medische hulp- en geneesmiddelen en vaccins.
- 3937 Nederlandse bedrijven moeten stand-by kunnen staan met productiecapaciteit als dit nodig is.

- 3938
- 3939 * Lessen trekken uit de coronacrisis.
- 3940 We willen minder (Europese) afhankelijkheid van andere landen zoals China en India als het gaat om het produceren van genees-, en hulpmiddelen en vaccins.
- 3941 Daarbij kijken we strategisch welke productie- en ontwikkelingsfaciliteiten we in eigen land of Europa willen hebben.
- 3942 De toegankelijkheid van data voor onderzoek willen we verbeteren.
- 3943 * Betaalbare en beschikbare genees- en hulpmiddelen.
- 3944 We willen Europese samenwerking van gelijkgezinde landen, die samen de prijs van geneesmiddelen onderhandelen met de fabrikant.
- 3945 Dit verstevigt onze onderhandelingspositie.
- 3946 We verbeteren het voorkeursbeleid, zodat we bij tekorten minder afhankelijk zijn van één geneesmiddelenaanbieder.
- 3947 We gaan verspilling tegen door het voor apothekers makkelijker te maken om medicijnen terug te nemen en hergebruik te stimuleren.
- 3948
- 3949 * Onderzoek naar een behandeling tegen post-COVID-syndroom.
- 3950 We willen dat Nederland internationaal een leidende rol inneemt bij onderzoek naar een behandeling van post-COVID-syndroom.
- 3951 Kwakzalvers die misbruik maken van patiënten pakken we aan.
- 3952 Mensen met post-COVID-syndroom die weer aan het werk willen, willen we ondersteunen naar een passende baan.
- 3953
- 3954 Een gezonde jeugd en mentaal weerbaar Nederland
- 3955 We willen dat iedereen zo zorgeloos mogelijk kan opgroeien.
- 3956 Daarom is het nodig dat we zorg en hulp voor kinderen, jongeren en mensen met mentale problemen verbeteren.
- 3957
- 3958 * De jeugdzorg hervormen.
- 3959 We gaan door met de Hervormingsagenda jeugdzorg.
- 3960 De meest kwetsbare jongeren en gezinnen moeten kunnen rekenen op hulp als zij die nodig hebben.
- 3961 Gezinnen die kampen met meerdere problemen worden geholpen met een totaalplan en vaste regisseur.
- 3962 We versterken de rol van de ouders door vrijwillige vormen van ondersteuning bij opvoedkundige taken breed beschikbaar te maken.
- 3963 Verbetering van gesprekken bij jeugdbeschermingsvragen moet ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing voorkomen.
- 3964 Kloven in wetgeving waardoor jongeren niet de hulp en ondersteuning krijgen die ze nodig hebben, pakken we aan.
- 3965
- 3966 * Problematiek op tijd in beeld.
- 3967 We willen ervoor zorgen dat (mentale) problematiek sneller gezien en verholpen wordt, om erger te voorkomen.
- 3968 We verstevigen de rol van sportverenigingen, het onderwijs en de werkgevers hierbij.
- 3969 Bij mensen met psychische klachten moet breder gekeken worden naar oorzaken.
- 3970 Samenwerking met andere terreinen, zoals hulp bij schulden, is daarbij noodzakelijk.
- 3971 We bevorderen het opzetten van mentale gezondheidscentra en laagdrempelige herstel- en zelfregiecentra door heel Nederland.
- 3972 We gaan door met het verkorten van wachttijden in de ggz en we willen een groter aanbod van digitale ggz-zorg.
- 3973
- 3974 * Betere hulp voor mensen met ernstige psychische problemen.
- 3975 De ggz in Nederland moet beter worden georganiseerd.
- 3976 Zodat mensen die zware mentale zorg vragen en hulp hard nodig hebben die ook

krijgen.

3977

3978 * Passende hulp voor personen met verward gedrag.

3979 We versterken de leidende rol van de ggz bij hulp aan personen met verward gedrag, zoals een betere samenwerking met de politie.

3980 Dit ontlast de politie en zorgt er tegelijkertijd voor dat personen met verward gedrag de juiste hulp krijgen.

3981 We verbeteren veilige informatiedeling tussen gemeentes en ggz-instellingen zodat zorg en veiligheid beter en veilig aan elkaar verbonden worden.

3982 Daarmee ondersteunen we ook de politie.

3983

3984 Medische ethiek

3985 We willen dat mensen eigen keuzes over hun leven kunnen maken, en houden daarbij zorgvuldig rekening met mensen die anders in het leven staan over deze vraagstukken.

3986 * Voortplantingsgeneeskunde verbeteren.

3987 We maken meer ruimte voor onderzoek om onze voortplantingsgeneeskunde te verbeteren en onderzoek naar de ontwikkeling van bijvoorbeeld ernstige genetische aandoeningen.

3988

3989 * Meer mogelijkheden om ernstige erfelijke aandoeningen niet door te geven.

3990 Draggers van een ernstige erfelijke aandoening hoeven zelf niet (ernstig) ziek te worden, maar kunnen de aandoening later wel doorgeven aan de eigen kinderen, die mogelijk wel ziek kunnen worden.

3991 We willen dat ouders de keuze hebben om ook dragerschap van een geslachtsgebonden erfelijke aandoening niet door te geven.

3992 * Medisch-ethisch gesprek.

3993 Het gesprek over maatschappelijke keuzes die we (moeten) maken in de gezondheidszorg, bijvoorbeeld over bekostiging van dure behandelingen, moet de politiek met alle betrokkenen, zoals patiënten, zorgmedewerkers, de farmaceutische industrie en verzekeraars voeren.

3994 Daartoe gaan we een medisch-ethisch gesprek opstarten.

3995 * Een waardig levenseinde.

3996 We willen de mogelijkheid voor iedereen (inclusief mensen met een voltooid leven zonder medische oorzaak) om zelf te kiezen voor een waardig levenseinde, mits dit volgens zorgvuldige procedures en eisen gebeurt.

3997 Dit geldt voor zowel euthanasie, hulp bij zelfdoding als 'voltooid leven'.

3998 We verbeteren de kwaliteit van levenseindezorg en arts en patiënt gaan tijdig met elkaar in gesprek over wensen ten aanzien van het levenseinde, en maken hier afspraken over.

3999

4000 De menselijke maat terug

4001 Hoe gaan we het als overheid doen?

4002

4003 De VVD wil dat iedere burger en ondernemer in Nederland voelt dat de overheid er voor hen is.

4004 We staan voor een overheid die pal staat voor de kernwaarden en de instituties van de democratische rechtsstaat.

4005 Die transparant is en handelt vanuit dienstbaarheid, menselijkheid en de menselijke maat.

4006 Er ligt een belangrijke opdracht om het vertrouwen van Nederlanders in de politiek te herstellen.

4007 Wij willen dat Nederlanders zich goed vertegenwoordigd voelen en weten, wat hun situatie ook is en in welke regio ze ook wonen.

4008 Daarom versterken we de positie van de Tweede en Eerste Kamer, zodat zij hun taak als wetgever en controleur van de macht goed kunnen uitvoeren.

4009 Goede wetgeving is wetgeving die in de praktijk goed uitvoerbaar is, en daar moet op

alle niveaus meer oog voor komen.

4010

4011 Daarbij staat de VVD ook voor verantwoord financieel beleid.

4012 We zien dat de tekorten bij de overheid in de komende jaren oplopen.

4013 De tijd van gratis geld is echt voorbij.

4014 De VVD wil niet dat we een grote rekening doorschuiven naar de toekomst, of via belastingen een forse rekening bij de samenleving neerleggen.

4015 Dat betekent dat de komende jaren scherpe keuzes nodig zijn.

4016 Daarbij trekken we lessen uit de ingrepen tijdens de financiële crisis tien jaar geleden.

4017 Ingrijpen is noodzakelijk om geen rekening naar toekomstige generaties te schuiven en om te voorkomen dat hoge inflatie inkomen en spaargeld blijft opeten.

4018 Tegelijkertijd veroorzaakt te snel en diep ingrijpen weer nieuwe problemen, die zich lang laten voelen.

4019 En we moeten oog houden voor de lange termijn, zoals de verduurzaming van onze energievoorziening en economie.

4020 Dat betekent scherp kijken naar alle huidige uitgaven, terug naar normaal begrotingsbeleid en geen nieuwe fondsen.

4021 Door nu goed op de uitgaven te letten, zorgen we dat we het land netjes doorgeven aan volgende generaties en dat de overheid buffers heeft om bij een grote crisis – zoals de pandemie of de energiecrisis – burgers en ondernemers te helpen.

4022

4023 De VVD wil een overheid met een menselijk gezicht.

4024

4025 Overheid met een menselijk gezicht

4026 De overheid is dienstbaar, betrouwbaar en transparant met aandacht voor mensen.

4027 Zo herstellen we het vertrouwen van mensen in de overheid en de politiek.

4028

4029 * De overheid, dat zijn we met elkaar.

4030 De overheid staat niet los van de samenleving.

4031 We willen werken aan een nabije en dienstbare overheid.

4032 Bij wetten en regels bevorderen we de menselijke maat.

4033 Hardvochtige effecten van wet- en regelgeving moeten we te allen tijde voorkomen.

4034 Mensen die onbedoeld een fout maken, mogen niet direct als fraudeur worden bestempeld.

4035

4036 * Toegankelijke overheid.

4037 In de uitvoering moet ruimte zijn om af te wijken als de gevolgen voor mensen onevenredig groot zijn of in strijd met de bedoeling van de wet.

4038 We hebben vertrouwen in professionals en geven ze waar mogelijk meer beslisruimte binnen de grenzen van de wet.

4039 Mensen behouden het recht om, naast digitaal contact, ook per post en telefoon contact met de overheid te hebben.

4040 Ook helpen we mensen die moeite hebben de technologie bij te houden.

4041 Mensen moeten persoonlijk in contact met de overheid kunnen treden.

4042 Websites en apps van de overheid moeten daarnaast altijd goed toegankelijk zijn voor blinden en slechthorenden of voor anderen met een beperking.

4043 Daar moet bij de aanbesteding al rekening mee gehouden worden.

4044 * Onrecht zetten we recht.

4045 De overheid heeft zich tegenover toeslagenouders en de Groningers onbehoorlijk gedragen.

4046 We zullen het leed niet volledig kunnen wegnemen, maar het onrecht dat zowel toeslagenouders als Groningers is aangedaan zetten we waar mogelijk snel recht.

4047 Daarvoor zijn stappen gezet, maar we doen meer waar mogelijk.

4048

4049 * Een open en transparante overheid.

- 4050 De overheid houdt zich aan haar eigen regels.
- 4051 Om effectieve controle van de overheid te garanderen zorgt de overheid voor goede en open informatievoorziening aan de Tweede Kamer en de samenleving.
- 4052 We steunen goed en open publiek debat en een sterk maatschappelijk middenveld.
- 4053
- 4054 * Eenduidig en uitvoerbaar beleid.
- 4055 Bij de totstandkoming van beleid en wetten moet worden gekeken of de uitvoering dat beleid ook waar kan maken.
- 4056 We gaan door met de uitvoeringstoets bij nieuw op te stellen wetgeving en met de invoeringstoets nadat wetten in werking zijn getreden.
- 4057 Onafhankelijk toezicht op de uitvoerende macht wordt versterkt.
- 4058 Er komt een aparte Wet op de rijksinspecties.
- 4059
- 4060 * Eerlijk gebruik van data en algoritmen.
- 4061 Er wordt geen gebruik gemaakt van afkomstgerelateerde gegevens zoals nationaliteit, tenzij dit rechmatig en objectief gerechtvaardigd is.
- 4062 Algoritmen worden gecontroleerd op transparantie, discriminatie en willekeur.
- 4063 Het gebruik van algoritmen in de publieke en private sector moet transparant zijn.
- 4064
- 4065 * Hoogwaardig en deskundig ambtenarenapparaat.
- 4066 Nederland kan zich gelukkig prijzen met hardwerkende, deskundige professionals in publieke dienst, met een groot hart voor de publieke zaak.
- 4067 We versterken de (beleids)ambtenaren en topambtenaren moeten kennis hebben van de uitvoeringspraktijk.
- 4068 We scheppen meer ruimte voor stages bij uitvoeringsorganisaties en decentrale overheden. Het bedrijfsleven kan daarbij helpen.
- 4069 We voeren hervormingen door waar nodig.
- 4070
- 4071 * Meer participatie van burgers.
- 4072 Als groepen mensen gemeentelijke taken willen overnemen en daarvoor een goed plan hebben, dan wordt dat mogelijk.
- 4073 Daartoe wordt het uitdaagrecht in de wet opgenomen.
- 4074 Dit geldt ook voor provincies en waterschappen.
- 4075 Om mensen meer betrokken te maken bij de totstandkoming van beleid, komen er voor specifieke onderwerpen burgerfora.
- 4076
- 4077 Krachtige regio's
- 4078 Alle regio's in Nederland doen ertoe.
- 4079 We benutten de krachten en kansen van alle regio's.
- 4080
- 4081 * Regionaal beleid.
- 4082 Nederland bestaat uit vele uiteenlopende regio's, ieder met haar eigen kracht en haar eigen uitdagingen.
- 4083 De kracht van alle regio's benutten we.
- 4084 En bij het oplossen van de uitdagingen moet de overheid veel meer regiogericht gaan werken.
- 4085 Dat betekent dat bij het opstellen van beleid meer rekening gehouden moet worden met verschillen tussen regio's, met meer ruimte voor maatwerk en differentiatie.
- 4086 Het beleid en investeringen van de overheid moeten op alle regio's zijn gericht en niet alleen op de sterke regio's.
- 4087 Bij de totstandkoming van nieuw beleid toetsen we wat de effecten daarvan op de regio zijn.
- 4088 Daar profiteert heel Nederland van.
- 4089
- 4090 * Investeren in de regionale economie.

- 4091 Heel Nederland is gebaat bij krachtige regionale economieën.
- 4092 Daarbij willen we vanuit de kansen in een regio werken, door te investeren in de werkgelegenheid en de daarbij behorende voorzieningen.
- 4093 Familiebedrijven en het mkb zijn daarbij cruciaal.
- 4094 Daarom behouden en verbeteren we opvolgingsregelingen voor familiebedrijven.
- 4095 Nederland kan niet zonder een krachtig en leefbaar platteland.
- 4096 Daarom blijven we oog houden voor de sociaaleconomische effecten van het landbouwbeleid.
- 4097
- 4098 * Betere spreiding van overheidsdiensten.
- 4099 Werken voor de Rijksoverheid betekent niet automatisch werken in Den Haag, maar moet net zo goed in Goes of Doetinchem kunnen.
- 4100 Daarom moet er meer aandacht zijn voor de spreiding van overheidsinstanties door heel Nederland.
- 4101 En moet het makkelijker worden om vanuit de regio bij bijvoorbeeld een ministerie te werken, door het maken van afspraken over werken op satellietlocaties of vanuit huis.
- 4102 * Overal goede bereikbaarheid.
- 4103 Om de bereikbaarheid van de regio te verbeteren, gaan we door met het versterken van de regionale infrastructuur, laten we het openbaar vervoer en het doelgroepenvervoer beter samenwerken en geven we provincies de regie bij het laten rijden van sprintertreinen in de regio.
- 4104 We zetten in op de ontwikkeling van regionale luchthavens zoals in Maastricht of Eelde.
- 4105 * Goede zorg in heel Nederland.
- 4106 We willen toegankelijke acute zorg van hoge kwaliteit, in het hele land.
- 4107 Met aangescherpte regelgeving zorgen we ervoor dat de belangen van de regio beter meegewogen worden als er veranderingen in de organisatie van de zorg plaatsvinden, zodat we ook in Groningen en Heerlen goede zorg hebben in de toekomst.
- 4108 We hebben specifieke aandacht voor regio's waar nu een tekort aan tandartsen en huisartsen is.
- 4109
- 4110 * Iedere regio veilig.
- 4111 Met name in grensstreken in onder andere Brabant en Limburg wordt veel aan drugssmokkel gedaan.
- 4112 Met de inzet van camera's die kentekens in de gaten kunnen houden, langs kleine wegen in grensregio's, pakken we dit beter aan.
- 4113 Afspraken met onze buurlanden over de aanpak hiervan versterken we.
- 4114 Deze drugscriminelen maken ook misbruik van agrarische leegstand voor bijvoorbeeld drugslabs.
- 4115 Dat willen we stoppen, mede door het vergroten van de weerbaarheid van boeren.
- 4116 Daarnaast willen we meer oog voor het versterken van politiebureaus en kantoren van hulpdiensten.
- 4117 Hiermee verkorten we de aanrijtijden van politie en hulpdiensten.
- 4118
- 4119 * Cultuurgelden meer regionaal spreiden.
- 4120 Cultuur wordt niet alleen in de grote steden gemaakt, maar is ook in de regio van onmisbaar belang.
- 4121 Nu wordt meer dan 90% van de cultuurgelden in de Randstad ingezet, en dus nauwelijks in Fryslân of Zeeland.
- 4122 Dit moet rechtgetrokken worden, door het regionale belang van cultuur bij de verdeling van subsidie te betrekken en te investeren in het behoud van regionale tradities en volkscultuur.
- 4123 * Overheid en dienstverlening dichtbij.
- 4124 In dorpen willen we bijvoorbeeld dat oude dorpshuizen worden ingezet als contactpunt voor de gemeente of overheidsdienst en als ontmoetingspunt.
- 4125 Verder moeten mensen terecht kunnen bij de bibliotheek.
- 4126 De bibliotheek is namelijk een belangrijke plek om leesvaardigheden en digitale vaardigheden op te doen.

- 4127
- 4128 * Trots op de Friese taal en streektalen.
- 4129 We stimuleren het Fries op scholen in Fryslân en waarborgen het gebruik van deze taal bijvoorbeeld in de rechtbank.
- 4130 Ook stimuleren we streektalen, zoals het Nedersaksisch en Limburgs, bijvoorbeeld in het onderwijs.
- 4131
- 4132 Sterk en modern openbaar bestuur
- 4133 De Kamer moet zijn controlerende taak goed kunnen uitvoeren.
- 4134 Mensen moeten zich vertegenwoordigd voelen.
- 4135
- 4136 * Een Tweede Kamer die zijn taken serieus neemt.
- 4137 De VVD wil zich in de Tweede Kamer inzetten om de Kamer minder op rellen en spoeddebatten te laten focussen en meer op wetwijzigingen en het controleren van de regering.
- 4138 De VVD zet zich ervoor in om dit in de Kamer te bereiken.
- 4139 De overheid sluit steeds vaker akkoorden met maatschappelijke organisaties.
- 4140 Het sluiten van dit soort akkoorden moet gebeuren onder expliciet voorbehoud van instemming van de Kamer.
- 4141
- 4142 * Moderniseren van de Eerste Kamer.
- 4143 We gaan door met de in gang gezette aanpassingen van de Eerste Kamer.
- 4144 Mede daarmee krijgen zowel de Provinciale Statenverkiezingen als de Eerste Kamerverkiezingen de aandacht die zij verdienen.
- 4145 * Versplintering tegengaan.
- 4146 Er zijn in de Tweede Kamer steeds meer partijen vertegenwoordigd, met versplintering als gevolg.
- 4147 We houden vast aan evenredige vertegenwoordiging, maar als oplossing voor de versplintering denken we aan een kiesdrempel.
- 4148
- 4149 * Neutrale burgemeester.
- 4150 De VVD koestert de neutrale posities van de burgemeester en de commissaris van de Koning boven de partijen en voor alle inwoners.
- 4151
- 4152 * Verschillende bestuurslagen, één overheid.
- 4153 Overheidsorganisaties op verschillende bestuurslagen moeten elkaar versterken en samenwerken aan het oplossen van de problemen in het land.
- 4154 Voor de Nederlander hoort het niet uit te maken met welke organisatie je spreekt, de overheid hoort je te helpen.
- 4155
- 4156 * Gezonde financiën decentrale overheden.
- 4157 We hechten aan goed functionerende decentrale overheden.
- 4158 Een gezonde financiële positie van deze overheden is een belangrijk aandachtspunt voor het Rijk.
- 4159 Gemeenten en provincies hebben behoefte aan meerjarige financiële zekerheid.
- 4160 Dat kan worden bereikt door meerjarige afspraken te maken tussen het Rijk, de gemeenten en de provincies.
- 4161 We onderzoeken of de diverse overheidstaken door de juiste bestuurslaag worden uitgevoerd.
- 4162 Er moet minder gebruik gemaakt worden van specifieke uitkeringen, waarbij financiering geoormerkt verstrekt wordt.
- 4163 Zo hebben gemeenten meer autonomie bij de verdeling van gelden.
- 4164 * Zorgvuldige decentralisatie van taken.
- 4165 Gemeenten hebben veel taken.
- 4166 Het is daarom zaak om zorgvuldig om te gaan met het decentraliseren van nieuwe

taken naar gemeenten.

4167 Er moet worden gekeken of medeoverheden extra taken aan kunnen.

4168 Daarbij wordt ook gekeken of er voldoende financiering is om de nieuwe taak uit te kunnen voeren.

4169

4170 Koninkrijksrelaties

4171 In het belang van de inwoners behoeven het bestuur en de overheidsfinanciën op Aruba, Curaçao en Sint-Maarten verbetering.

4172 Voor Bonaire, Sint-Eustatius en Saba geldt hetzelfde als het gaat om versterking van de economie.

4173

4174 * Versterken Caribisch deel van het Koninkrijk.

4175 Er moet verder worden gegaan met de versterking van het Caribisch deel van het Koninkrijk.

4176 Samen met Aruba, Curaçao en Sint-Maarten werken we aan goed en integer bestuur, financieel solide beleid, de aanpak van corruptie, het duurzaam versterken van de economieën en het onderwijs.

4177

4178 * Financiële deugdelijkheid.

4179 Hervormingen zijn niet alleen nodig voor de eilanden om op eigen benen te kunnen staan, ook de bevolking van de eilanden is daarbij gebaat.

4180 De autonome landen hebben een eigen verantwoordelijkheid en moeten financieel hun eigen broek op houden.

4181 Nederland kan ondersteuning bieden bij de borging van de kwaliteit van het bestuur, justitie en financiën.

4182

4183 * Modernisering relaties.

4184 Als uitgangspunt voor de relaties binnen het Koninkrijk geldt wederkerigheid.

4185 De voorwaarden die Aruba, Curaçao en Sint-Maarten stellen aan Europese Nederlanders die zich daar willen vestigen, gelden voortaan ook andersom.

4186 In het Statuut voor het Koninkrijk wordt een expliciete bepaling opgenomen dat naast Aruba ook Curaçao en Sint-Maarten kunnen verklaren dat ze onafhankelijk willen worden en dus het recht krijgen om het Koninkrijk te verlaten.

4187 Ook Bonaire, Sint-Eustatius en Saba kunnen bepalen onafhankelijk te willen worden.

4188

4189 De VVD wil geen schulden doorschuiven.

4190

4191 Solide financieel beleid en heldere prioriteiten

4192 De afgelopen kabinetten konden stevig investeren en er was ruimte voor steun tijdens de corona- en energiecrisis.

4193 Nu de kosten ook voor de overheid oplopen, is het tijd om terug te keren naar solide financieel beleid en heldere keuzes te maken.

4194 * Investeren in veiligheid.

4195 Prioriteit voor de VVD is om Nederland veilig te houden, door te investeren in de politie, het OM, rechtspraak en Defensie.

4196

4197 * De portemonnee van Nederlanders beschermen.

4198 We willen dat het leven voor Nederlanders betaalbaar blijft.

4199 Hiervoor wil de VVD onder andere lagere belasting voor werkenden, de belasting op de energierekening voor gezinnen verlagen en de stijging van vaste lasten beperken.

4200

4201 * Terugdringen van het begrotingstekort.

4202 De overheid heeft de komende jaren een te groot tekort.

4203 Door de hogere rente loopt de rekening daarvan bovendien op.

4204 Er zijn de komende jaren scherpe keuzes nodig die het tekort terugdringen en

beheersbaar maken, zodat we de rekening niet doorschuiven naar toekomstige generaties.

4205 Wat de VVD betreft worden ook geen nieuwe fondsen meer opgericht.

4206 De overheid zal moeten kijken of er bespaard kan worden.

4207 Wanneer het tekort teruggedrongen moet worden kiest de VVD voor bezuinigingen of hogere groei boven hogere belastingen, om de middengroepen te ontzien.

4208

4209 * Goede controle op overheidsgeld.

4210 We willen dat altijd duidelijk te controleren is hoe de overheid zijn geld uitgeeft.

4211 De Tweede Kamer moet duidelijk kunnen zien welke politieke keuzes er gemaakt worden.

4212 We toetsen uitgaven en subsidies of ze effectief zijn.

4213

4214 * Terug naar een normaal begrotingsbeleid.

4215 Nu de coronacrisis voorbij is, is het tijd terug te gaan naar een normaal begrotingsbeleid, waarbij de minister van Financiën de begrotingsregels die door de coalitie zijn afgesproken handhaaft en de Zalmnorm en het trendmatig begrotingsbeleid in ere worden hersteld.

4216 * Het besef dat geld eerst verdiend moet worden.

4217 Om onze welvaart nu en in de toekomst zeker te stellen, is het besef nodig dat het geld eerste verdiend moet worden.

4218 We koesteren daarom onze kleine, middelgrote en grote(re) ondernemers.

4219

4220 Een eerlijk belastingstelsel, waarin werken loont en ontduiken niet

4221 * Naar een modern belastingstelsel.

4222 In de afgelopen periode zijn stappen gezet om werken lonender te maken.

4223 Wij blijven ons daarvoor inzetten.

4224 Ook kijken we waar we de verhouding tussen lasten op arbeid en lasten op vermogen rechtvaardiger kunnen maken.

4225 Door te blijven inzetten op het dichtschroeien van sluiproutes waarmee belasting ontlopen wordt.

4226

4227 * Spaarzaamheid en ondernemerschap niet ontmoedigen.

4228 We voorkomen dat het belasten van vermogen een excuus wordt om het eigen huis, het pensioen of mkb'ers te belasten.

4229 Want net zoals dat werken moet lonen, moet ook het resultaat van hard werken in de vorm van sparen, investeren en winst de moeite waard blijven.

4230 * Slimme constructies om belasting te ontwijken pakken we aan.

4231 We gaan de komende jaren door met de aanpak van belastingconstructies.

4232 Met de opbrengst hiervan wordt de rekeningen van middengroepen verlaagd.

4233 Hoewel er de afgelopen jaren ook belangrijke stappen zijn gezet, blijft Nederland in OESO- en EU-verband inzetten op maatregelen tegen belastingontwijking.

4234 Bestrijding van belastingfraude is van groot belang voor de belastingmoraal, maar vindt nu maar beperkt plaats.

4235 Daarbij beginnen we met fraude waar het meeste geld in omgaat.

4236 * We hervormen Box 3 zodat alleen werkelijk rendement wordt belast.

4237 Box 3 wordt hervormd naar een belasting op reëel rendement, met de mogelijkheid om verliezen en kosten te verrekenen.

4238 Daarbij kiezen we voor een eerlijk en toekomstbestendig stelsel van belasting op vermogensinkomsten, met oog voor illiquide vermogens, zoals aandelen in start-ups, familiebedrijven en vastgoed, en met een vrijstelling voor kleine spaarders.

4239

4240 * Belastingdienst op orde.

4241 De Belastingdienst staat onder druk, onder andere vanwege snel veranderend fiscaal beleid.

4242 De politiek moet de Belastingdienst daarom de ruimte gunnen om de basis op orde te

krijgen.

4243 Nawoord Christophe van der Maat

4244

4245 Wie echt wil zien hoe een ideeën- en debatpartij eruitziet is bij de VVD aan het juiste adres.

4246 In de kleine anderhalve maand sinds ik door het hoofdbestuur van de VVD gevraagd werd om de verkiezingsprogrammacommissie voor te zitten ben ik, en is de hele commissie, overstelpt met liberale ideeën.

4247 Het debat binnen de VVD is springlevend, dat heb ik mogen ervaren, en dat maakt onze partij ook zo mooi.

4248

4249 Dit stuk is opgesteld door de hele partij en bouwt voort op 'Liberalisme dat werkt voor mensen' uit 2019.

4250 Het debat binnen de partij zal ook na dit programma doorgaan.

4251 Dat is goed en nodig, in de overtuiging dat wij geen dogma's kennen en geworteld vanuit het liberalisme altijd op zoek blijven naar de juiste oplossingen om het leven van iedere Nederlander vrijer, veiliger en welvarender te maken.

4252 We hopen dat dit programma voor nu een goede invulling geeft aan die opdracht.

4253

4254 Een paar mensen bedank ik voor hun onmisbare bijdrage bij de totstandkoming van dit programma.

4255 Zonder hen was dit programma nooit afgerond.

4256

4257 Christophe van der Maat

4258 Voorzitter verkiezingsprogrammacommissie

4259

4260 Dank voor het harde werk, de grote hoeveelheid goede ideeën en de waardevolle suggesties

4261 Alië ter Kuile, Bente Becker, Cisca Wijmenga, Elisabeth Post, Marian Kaljouw, Koen Simmers, Marinus Tabak en hun teams.

4262

4263 Dank voor de vele adviezen

4264 Bruno Bruins, Edith Schippers en alle zittende Kamerleden en bewindspersonen

4265

4266 Dank voor de prachtige vormgeving

4267 Menno van Dam, Niels Leeuwenhoek

4268

4269 Met speciale dank voor al het vele werk achter de schermen

4270 Catherina Donkersloot, Christian Luijckx, Désirée de Groot, Engelina Kuiken, Friso Doelman, Gijs Broek, Marno de Boer, Matthijs Hazenkamp, Rik Nijhuis, Roel Wijsman, Roland Groen in 't Woud, Rosalie Azzi, Ruben van de Zande, Stefan Slikker, Thijs Kruger

4271

4272 Dank aan de schrijfcommissie

4273 Lex Janssen, Robert van der Linden, Tim Versnel, Sophie Hermans, Caspar van den Berg, Sander van Haarlem, Boudewijn Beukers

4274

4275 Maar de grootste dank gaat uit naar alle leden en netwerken van de VVD, die tijdens de fysieke bijeenkomsten, via de mail, via de telefoon of gewoon direct hun ideeën hebben doorgegeven.

4276 Hun inbreng voor het verkiezingsprogramma was en blijft onmisbaar.